

e-ISSN: 2791-7754

**KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ DERĐİSİ**

KAEÜ Sağl. Bil. Derg.

**KIRŞEHİR AHİ EVRAN UNIVERSITY
JOURNAL OF HEALTH SCIENCES**

KAEU Heal. Sci. J.

Cilt: 8 Sayı: 3 Yıl: 2024

Volume: 8 Number: 3 Year: 2024

Editör / Editor

Doç. Dr. Gizem Deniz BÜYÜKSOY

Alan Editörleri/ Section Editors

Doç. Dr. Anıl ÖZÜDOĞRU, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Danışma Kurulu/ Advisory Board

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILAVUZ, Adıyaman Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KARACA DEDEOĞLU, Karabük Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Seda GÖNCÜ SERHATLIOĞLU, Antalya Bilim Üniversitesi

Doç. Dr. Funda TOSUN GÜLEROĞLU, Yozgat Bozok Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Hatice UZŞEN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Doç. Dr. İlkey KESER, Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Fatma Dilek TURAN, Akdeniz Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Şerife YILMAZ, Harran Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Uğur SÖZLÜ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mesut ARSLAN, Bitlis Eren Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Yıldız YÜCEL KARACAN, İstanbul Okan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ASLAN, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Necla YILMAZ, Süleyman Demirel Üniversitesi

İngilizce Dil Editörü / English Language Editor

Dr. Öğr. Üyesi Fatma KİMSESİZ

Biyoistatistik Editörü/ Statistical Editor

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül TURAN

Mizanpaj Editörleri / Layout Editors

Arş. Gör. Hikmet BAYAM

Arş. Gör. Elif KAYA

Arş. Gör. Elif ÇÖMLEKÇİ MEMİŞ

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Kırşehir Ahi Evran University

Sağlık Bilimleri Dergisi/ Journal of Health Sciences

Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 3 Yıl/Year: 2024

E-ISSN: 2791-7754

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

No		Sayfa/Page
	Editörden/Editorial	
	Gizem Deniz BÜYÜKSOY	
	Araştırma Makalesi/Research Article	
1	AIDS Hakkında Bildiklerimiz: Bir Üniversite Örneği263-277 <i>What We Know About AIDS: An University Example</i> Demet GÜNEŞ, Necla KASIMOĞLU, Sebahat ATALIKOĞLU BAŞKAN, Sevinç KÖSE TUNCER	
2	Genç Kadınların Travma Algıları ile Evlilik Öncesi Doğum Korkuları Arasındaki İlişki278-295 <i>The Relationship Between Young Women's Trauma Perceptions And Premarital Fears Of Childbirth</i> Zümrüt BİLGİN	
3	Türkiye’de Yapılmış Lisansüstü Tezlerde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde Oyunun Terapötik Kullanımının İncelenmesi296-345 <i>Investigation of Postgraduate Theses on the Use of Play in the Field of Child Health and Disease Nursing in Türkiye</i> Merve ÇİL, Kadriye DEMİR	
4	Öğrenci Hemşirelerde Etik Değerlere Yatkinlik ve Etik Sorunlara Yaklaşım Arasındaki İlişki: Çift Merkezli Bir Çalışma346-362 <i>The Relationship Between Predisposition to Ethical Values and Approach to Ethical Problems in Student Nurses: A Dual Center Study</i> Ayla GÜLLÜ, Nihal ALOĞLU	
5	Hemşirelik Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Farkındalıkları ve Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi363-382 <i>An Examining the Level of Knowledge of Nursing Students on Healthy Life Awareness and Cancer Screening</i> Elif KETEN EDİS, Cansever BEKTAŞ	
	Olgu Sunumu/Case Report	
6	Neurodynamic Mobilization Application in Drop Foot: A Pediatric Case Report383-396 <i>Düşük Ayakta Nörodinamik Mobilizasyon Uygulaması: Pediatrik Olgu Sunumu</i> Ömer Faruk ÖZÇELEP, Atahan TURHAN	

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Kırşehir Ahi Evran
University

Sağlık Bilimleri Dergisi/ Journal of Health Sciences

Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 3 Yıl/Year: 2024

E-ISSN: 2791-7754

EDİTÖRDEN

Gizem Deniz BÜYÜKSOY¹

¹ Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD, Kırşehir, Türkiye.

Değerli okurlar,

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi'nin 2024 yılı Aralık sayısında beş araştırma makalesi ve bir olgu sunumu ile yayındayız. İlk makalede Güneş ve arkadaşları, bir üniversitede okuyan öğrencilerin, önemli bir halk sağlığı sorunu olan AIDS hastalığı ile ilgili bilgi düzeyi ve tutumları hakkında önemli bilgiler vermektedir. İkinci araştırma makalesi olan Bilgin'in makalesinde, genç kadınların travma algısı ile doğum korkusu arasındaki ilişki incelenmiş olup araştırmanın sonuçları, doğum korkusunu ele alma yoluyla sezaryen doğumların azaltılması konusunda yapılacak çalışmalar için yol gösterici olabilir. Bir diğer makale olan Çil ve Demir'in makalesinde, Türkiye'de çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanında oyunun terapötik kullanımına yönelik lisansüstü tezler incelenmiş olup oyunun terapötik kullanımının çocuk ve ebeveynler üzerinde olumlu etkisinin olduğu bildirilmiştir. Sayımızın dördüncü araştırma makalesi, Güllü ve Açoğlu tarafından iki farklı üniversitede gerçekleştirilen, hemşirelik öğrencilerinin etik değerlere yatkınlık ve etik sorunlara yaklaşımlarının incelendiği çalışmadır. Sayımızın son araştırma makalesinde Ketan Edis ve Bektaş, bir üniversitede okuyan hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerini incelemişlerdir. Sayımızda yer alan olgu sunumunda, Özçelep ve Turhan, ayak düşmesi olan pediatrik hastaya uygulanan fizyoterapi ve rehabilitasyon programını açıklamaktadır.

İyi okumalar dileriz.

EDITORIAL

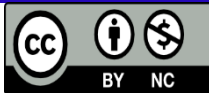
Gizem Deniz BÜYÜKSOY¹

¹ Assoc. Dr., Kırşehir Ahi Evran University Health Sciences Faculty, Department of Public Health Nursing, Kırşehir, Türkiye.

Dear readers,

We are publishing five research articles and a case report in the December 2024 issue of Kırşehir Ahi Evran University Journal of Health Sciences. In the first article, Güneş et al. provide important information about the level of knowledge and attitudes of students studying at a university about AIDS, an important public health problem. In the second research article, Bilgin's article examines the relationship between young women's perception of trauma and fear of childbirth, and the results of the study may be instructive for studies to be conducted to reduce cesarean deliveries by addressing fear of childbirth. In another article by Çil and Demir, postgraduate theses on the therapeutic use of play in the field of pediatric nursing in Türkiye were examined and it was reported that the therapeutic use of play has a positive effect on children and parents. The fourth research article of our issue is the study conducted by Güllü and Aloğlu in two different universities, in which nursing students' predisposition to ethical values and their approaches to ethical problems were examined. In the last research article of our issue, Keten Edis and Bektaş examined the healthy living awareness of nursing students studying at a university and their level of knowledge about cancer screenings. In the case report in our issue, Özçelep and Turhan explained the physiotherapy and rehabilitation program applied to a pediatric patient with foot drop.

We wish you good reading.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Kırşehir Ahi Evran University

Sağlık Bilimleri Dergisi/ Journal of Health Sciences

Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 3 Yıl/Year: 2024

E-ISSN: 2791-7754

Araştırma Makalesi/Research Article

AIDS HAKKINDA BİLDİKLERİMİZ: BİR ÜNİVERSİTE ÖRNEĞİ

WHAT WE KNOW ABOUT AIDS: AN UNIVERSITY EXAMPLE

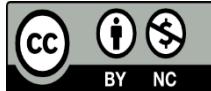
Demet GÜNEŞ¹ Necla KASIMOĞLU¹ Sebahat ATALIKOĞLU BAŞKAN¹ Sevinç KÖSE TUNCER²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Erzincan, Türkiye.

² Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Erzincan, Türkiye.

Geliş tarihi/ Date of receipt:	ÖZET	ABSTRACT
25 Eki 2023	<p>Tanımlayıcı nitelikteki araştırma, üniversite öğrencilerinin AIDS hakkında bilgi ve tutumunu değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Eğitim, İlahiyat, Sağlık Bilimleri, Mühendislik, Hukuk, Spor Bilimleri, Eczacılık, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde Ekim 2021 – Mart 2022 tarihleri arasında öğrenim gören 9270 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma örneklemini 1381 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, tanımlayıcı bilgi formu ve AIDS Bilgi ve Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %62.9'u kadın, %70.4'ü 18-21 yaş aralığında olup %87.8'sinin AIDS hakkında eğitim almadığı belirlenmiştir. AIDS bilgi ölçeği puan ortalamasının 55.82±10.82 olduğu, AIDS tutum ölçeği puan ortalamasının 8.69±4.83 olduğu saptanmıştır. Katılımcıların, cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf düzeyi, AIDS hakkında eğitim alma ile AIDS bilgi puanı arasında, cinsiyet ve sınıf düzeyi ile de AIDS tutum ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Öğrencilerin AIDS'e yönelik bilgi düzeylerinin düşük düzeyde ve AIDS'e yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Konuyla ilgili olarak eğitim müfredatlarında cinsel sağlık veya bulaşıcı hastalıklara yönelik derslerin entegre edilmesi önerilir.</p>	<p>The descriptive study was conducted to evaluate the knowledge and attitude of university students about AIDS. The research is descriptive in nature. The population of the research consisted of 9270 students studying at the Faculties of Education, Theology, Health Sciences, Engineering, Law, Sports Sciences, Pharmacy, Economics and Administrative Sciences between October 2021 and March 2022. The research sample consisted of 1381 students. Data were collected using descriptive information form and AIDS Knowledge and Attitude Scale. It was determined that in the study 62.9% of the students participating were women, 70.4% are between the ages of 18-21, and 87.8% did not receive training about AIDS. The mean score of the AIDS Information Scale was 55.82 ± 10.82, and the average of the AIDS attitude scale was 8.69 ± 4.83. Participants have a significant relationship between gender, faculty, class level, training about AIDS and AIDS information score, gender and class level and AIDS attitude scale (p<0.05). It was determined that students' knowledge levels about AIDS were low and their attitudes towards AIDS were positive. It is recommended to integrate courses on sexual health or infectious diseases in the education curricula.</p>
Kabul tarihi/Date of acceptance: 09 May 2024		
Anahtar kelimeler: AIDS, Bilgi, Tutum, Üniversite		
Keywords: AIDS, Information, Attitude, University.		
Sorumlu yazar/Corresponding author: dgunes@erzincan.edu.tr		

Atıf için/To cite: Güneş, D., Kasımoğlu, N., Atalikoğlu Başkan, S., & Köse Tuncer, S. (2024). AIDS hakkında bildiklerimiz: Bir üniversite örneği. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 8(3), 263-277.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Dünyada önemli bir halk sağlığı sorunu olan Edinilmiş İmmün Yetmezlik Sendromu - Acquired Immune Deficiency Syndrome (AIDS), HIV virüsünün (İnsan İmmün Yetmezlik Virüsü-Human Immunodeficiency Virus) neden olduğu, bağışıklık sistemini enfeksiyonlara ve kanser gibi hastalıklara karşı zayıflatan, kronik ve yaşamı tehdit eden bir hastalıktır (Aydoğdu ve ark., 2020; Bozkurt & Bayırlı Turan, 2020). Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Ortak Programı (UNAIDS), 2021 yılında dünya çapında 38.4 milyon kişinin HIV ile yaşadığını, 1.5 milyon kişinin yeni enfekte olduğunu ve 650.000 kişinin HIV hastalığı nedeni ile öldüğünü belirtmektedir (UNAIDS, 2022). Ülkemizde ise 2021 yılında HIV virüsü ile enfekte 2922 kişi ve 80 AIDS vakası olmak üzere toplam 3002 kişi olduğu ve en sık 25-29 yaş grubunda yer aldığı belirtilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Bulaşıcı Hastalıklar ve Erken Uyarı Dairesi Başkanlığı, 2022).

AIDS, bulaşıcı hastalık olması nedeni ile insanlarda korkuya sebep olarak ön yargılı harekete ve hasta bireylere yönelik ayrımcılığa sebep olmaktadır. Bu nedenle AIDS hastası olan bireyler öfke, sosyal ortamlarda damgalanma, ölüm korkusu, statülerini kaybetme gibi endişeler yaşayabilmekte ve çoğu bu korkular nedeni ile tedavi için hastaneye başvurmaya çekinmektedirler. Ayrıca AIDS ve bulaşma yolları hakkında yetersiz bilgi sahibi olmanın, hastalığın klinik seyrinin kötü olmasının ve ölümcül olma düşüncesinin toplumun ön yargılı davranmasına neden olduğu düşünülmektedir (Özer ve ark., 2018).

AIDS'in başlangıcından bu yana, bu bulaşıcı hastalıkla savaşmanın tek yolu, farkındalığı, bilgiyi artırmak ve toplumun davranışlarını değiştirmek olduğu belirtilmektedir (Bhagavathula ve ark., 2021). Ergenlerin ve genç yetişkinlerin sağlık davranışları ve deneyimleri, AIDS, diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve istenmeyen gebelik riskleri dâhil olmak üzere birçok sonuca katkıda bulunmaktadır. Ergenlik dönemindeki riskli davranışları veya deneyimleri ele alan halk sağlığı müdahaleleri ve yaklaşımları, yaşam boyu cinsel sağlık ve diğer ilgili sağlık sonuçları

üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Okullar ise bu tür müdahaleler için kritik ortamlardır (Wilkins ve ark., 2022).

Özellikle 15-24 yaş arasında yer alan genç yetişkinler AIDS enfeksiyonuna en duyarlı grup arasında yer almaktadır (Dadipoor ve ark., 2020). Cinsel yolla bulaşan enfeksiyon kliniklerine başvuranların ve AIDS pozitif olanların önemli bir kısmının gençlerin oluşturduğu belirtilmektedir. Üniversite öğrencilerinde HIV enfeksiyonu riskini arttıran birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden bazıları akran baskısı, olgunluk eksikliği, alkol ve uyuşturucu kullanımı ve korunmasız cinsel ilişki gibi yüksek riskli davranışlardır (Thakuri & Thapa, 2018).

Cinsel deneyim yaşamadan önce AIDS'e yönelik verilecek eğitiminin özellikle çocuklar ve gençlerin güvenli bir cinsel davranış kazanmalarına, riskli davranışlardan kaçınmalarına ve hastalık konusunda farkındalıklarının artırılmasına olumlu katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin AIDS'e yönelik bilgi ve tutumlarını değerlendirmektir.

Araştırma Soruları

1. Üniversite öğrencilerinin AIDS Bilgi ve Tutum Ölçeği puanı nedir?
2. Üniversite öğrencilerinin AIDS Bilgi ve Tutumunu etkileyen faktörler nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye'de bir üniversitenin Eğitim, İlahiyat, Sağlık Bilimleri, Mühendislik, Hukuk, Spor Bilimleri, Eczacılık, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 9270 öğrenci oluşturmuştur. Üniversiteye bağlı tüm lisans düzeyindeki öğrenciler araştırmaya dahil edilmiş olup bir fakültenin yazılı izin alınmadığı için o fakülte'deki öğrenciler örnekleme dahil edilmemiştir. Araştırmada örneklem seçimine

gidilmemiş olup araştırmaya katılmaya gönüllü olan, iletişim engeli bulunmayan, 18 yaş ve üstü olan 1381 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın gücü “G. Power-3.1.9.2” programı kullanılarak hesaplanmıştır. 1381 öğrenci için uygulanan analiz sonucunda $\alpha=0.05$ düzeyinde, etki büyüklüğü 1.6459 olarak bulunmuş ve post-hoc olarak hesaplanan Araştırmanın gücü 1.00 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, tanımlayıcı bilgi formu ve AIDS Bilgi ve Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Tanımlayıcı Bilgi Formu

Tanımlayıcı bilgi formu araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup; öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine (yaş, cinsiyet, öğrenim gördüğü fakülte, sınıf) ve AIDS hakkında eğitim alma durumuna yönelik toplam 5 sorudan oluşmaktadır.

AIDS Bilgi ve AIDS Tutum Ölçekleri

Aydemir ve ark. tarafından 2018 yılında geliştirilmiş ve geçerlik, güvenirlik çalışması yapılmıştır. AIDS Bilgi Ölçeği toplamda 21 madde içermektedir. Ölçek; "Doğru", "Kararsızım" ve "Yanlış" seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçekte 4, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 19. soru ters kodlanmakta olup alınabilecek puanlar 0 ile 21 arasında değişmektedir. Ölçekten alınacak puan yükseldikçe bilgi düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. AIDS Tutum Ölçeği 5’li likert şeklinde olup toplamda 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16 ve 17. sorular ters kodlanmaktadır. Tutum ölçeğinden 17-85 arasında puan alınmakta olup puanın yükselmesi tutumun daha olumlu olduğunu ifade etmektedir (Aydemir ve ark., 2018).

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Ekim 2021–Mart 2022 tarihleri arasında öğrencilere araştırmacılar tarafından öğrenim görmekte oldukları fakültenin dersliklerinde araştırmanın amacı açıklandıktan sonra veri toplama formlarını dağıtılarak veriler toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler olarak yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Sayısal değişkenlerin normallik dağılımı Skewness ve Kurtosis ile değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2014). Normal dağılım gösteren verilerin analizinde independent t testi ve Anova testi, varyansların dağılımı homojen olduğu için ileri analiz olarak da “Least Significant Difference” (LSD) kullanılmıştır. p değeri <0.05 istatistiksel açıdan anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada elde edilen veriler araştırmanın yapıldığı üniversitenin araştırmaya dahil edilen fakültelerinde eğitim görmekte olan öğrencilere genellenebilir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulu’ndan (27/02/2020 tarihli ve 02/17 sayılı etik kurul onayı) izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere, araştırmanın amacına yönelik bilgi verilerek izinleri alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin %62.9’u kadın, %70.4’ü 18-21 yaş aralığında, %21.7’si eğitim fakültesinde öğrenim görmekte, %31.9’u 2. sınıftır. Öğrencilerin %87.8’si AIDS hakkında eğitim almadığını ifade etmiştir. AIDS bilgi puanı ile cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf düzeyi, AIDS hakkında eğitim alma durumu arasında istatistik açıdan anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0.05$). Erkek olanların, 21 yaş ve üzeri olanların, eczacılık, hukuk, sağlık bilimleri ve mühendislik fakültelerinde okuyan öğrencilerin, 5. sınıf olanların, AIDS hakkında eğitim alanların AIDS bilgi puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. AIDS tutum ölçeği ile cinsiyet ve sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmış olup ($p<0.05$) kadın cinsiyette olanların ve 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin AIDS tutum puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1

Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Göre AIDS Bilgi ve Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Dağılımı

	n	%	AIDS Bilgi Ölçeği X±SD	AIDS Tutum Ölçeği X±SD
Cinsiyet				
Kadın	869	62.9	8.16±4.79	57.14±10.58
Erkek	512	37.1	9.59±4.76	53.58±10.87
Test ve Önemlilik			t: -5.348 p:0.000	t: 5.981 p:0.000
Yaş				
18-20	972	70.4	8.46±4.81	55.82±10.83
21 yaş ve üzeri	409	29.6	9.24±4.84	55.83±10.81
Test ve Önemlilik			t: -2.749 p:0.006	t: -0.22 p:0.983
Fakülte				
Eğitim Fakültesi	299	21.7	7.57±4.59	54.84±11.24
İlahiyat Fakültesi	137	9.9	5.81±4.18	57.23±8.04
Eczacılık Fakültesi	140	10.1	10.47±4.92	55.91±10.55
Hukuk Fakültesi	141	10.2	9.95±5.07	56.95±11.23
Sağlık Bilimleri Fakültesi	245	17.7	9.62±4.43	55.80±10.80
Mühendislik Fakültesi	96	7.0	10.75±4.76	55.43±10.79
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	169	12.2	8.68±4.79	56.44±12.03
Spor Bilimleri Fakültesi	154	11.2	7.93±4.35	54.94±10.63
Test ve Önemlilik			F: 19.266 p:0.000	F: 1.144 p:0.333
Sınıf				
1. sınıf	414	30.0	7.85±4.79	55.96±9.93
2. sınıf	440	31.9	8.10±4.52	56.90±11.28
3. sınıf	370	26.8	9.73±4.81	54.69±11.06
4. sınıf	129	9.3	9.67±5.07	54.50±11.09
5. sınıf	28	2.0	12.35±4.67	57.82±10.10
Test ve Önemlilik			F: 15.040 p:0.000	F: 2.849 p:0.023
AIDS Hakkında Eğitim Alma Durumu				
Evet	168	12.2	11.62±4.75	55.80±11.08
Hayır	1213	87.8	8.29±4.70	55.82±10.79
Test ve Önemlilik			t: 8.589 p:0.000	t: -0.026 p:0.979

t: Bağımsız gruplarda t testi, F: Anova testi

Bu araştırmada AIDS bilgi leği puan ortalamasının 55.82 ± 10.82 olduğu, AIDS tutum leği puan ortalamasının 8.69 ± 4.83 olduğu Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların AIDS Bilgi ve Tutum leği Puan Ortalamalarının Dağılımı

	Min.	Max.	X \pm SD
AIDS Bilgi leği	.00	21.00	8.69 \pm 4.83
AIDS Tutum leği	17.00	84.00	55.82 \pm 10.82

Min-Max: Minimum-Maksimum, X: Ortalama, SD: Standart sapma

TARTIşMA

Dünyada ve ülkemizde özellikle ergenler ve genç yetişkinlerde yaygınlığı giderek artan AIDS, bağışıklık sisteminin zayıflaması, bireyden bireye bulaşabilmesi, kişisel sonuçlarının ağır olması, geniş kitlelere yayılabilmesi, sağlık ve sosyoekonomik yönden yükünün ağır olması nedeni ile önemli bir halk sağlığı sorunudur (Müderris ve ark., 2022; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2019). Üniversite ğrencilerinin AIDS’e yönelik bilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, niversite ğrencilerinin AIDS bilgi düzeyinin düşük düzeyde olduğu, AIDS’e yönelik tutumunun ise olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Solmaz Avcıkurt’un niversite ğrencilerinde yapmış olduğu bir çalışmada, ğrencilerin AIDS hakkında bilgi düzeylerinin yeterli olduğu ve olumlu bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Solmaz Avcıkurt, 2014). Üniversite 1. sınıf öğrencileri ile yapılan benzer bir çalışmada ise ğrencilerin AIDS’e yönelik bilgi ve tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (Kanal, 2020). Üniversite ğrencileri ile yapılan başka bir araştırmada ise öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun AIDS yönelik bilgi düzeyinin yüksek ve tutumlarının ise olumlu olduğu (%87.8) belirlenmiştir (Andrew ve ark., 2020). Babaoğlu ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir çalışmada hemşirelik bölümünde öğrenim görmekte olan ğrencilerin AIDS’e yönelik bilgi düzeyinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir (Babaoğlu ve ark., 2018). Yapılan bir meta-analizde

katılımcıların bilgi düzeyinin %75 olduğu ve %40'ının olumsuz tutum sergilediği belirlenmiştir (Bhagavathula ve ark., 2021). Üniversite öğrencilerinin AIDS tutumlarını değerlendirmek amacıyla yapılan bir çalışmada öğrencilerin AIDS ile yaşayan bireylere karşı damgalayıcı ve ayrımcı tutumlarının yüksek olduğu (Kanoa ve ark., 2015), öğrencilerin çoğunluğunun AIDS ile yaşayan bireylere karşı olumsuz tutum gösterdiği bildirilmiştir (Haroun ve ark., 2016). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin AIDS ile yaşayan bireylere yönelik tutumun incelendiği bir çalışmada ise öğrencilerin çoğunluğunun olumsuz tutum sergilendiği belirlenmiştir (Yağma ve ark., 2018). Sağlık alanındaki gelişmeler paralelinde Sağlık Bakanlığı'nın bulaşıcı hastalıklar konusunda farkındalık girişimlerinin fazla olması, sosyal medya ve internet kullanımının yaygın olmasına paralel olarak gençlerin sağlık ile ilgili verilere ulaşımındaki kolaylıkların bu sonucu etkileyebileceği düşünülmektedir.

Araştırmada cinsiyetin AIDS bilgi ve tutum düzeyini etkilediği, erkek öğrencilerinin bilgi düzeyinin daha yüksek olduğu ve kadın öğrencilerin ise daha olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada kadın cinsiyette olanların AIDS bilgi düzeyinin daha yüksek olduğu (Tavoosi ve ark., 2004) ve AIDS'e yönelik daha fazla olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Bahadır Yılmaz & Yüksel, 2020). Yapılan benzer çalışmalarda ise cinsiyet değişkeninin AIDS'e yönelik bilgi düzeyini etkilemediği; kadın öğrencilerin AIDS'e yönelik olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Andrew ve ark., 2020; Kanal, 2020). Araştırma bulgusunun aksine Limaye ve arkadaşlarının üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada ise cinsiyet faktörünün AIDS'e yönelik bilgi ve tutum düzeyini etkilemediği saptanmıştır (Limaye ve ark., 2019). HIV enfeksiyonunun kadınlara geçişi biyolojik ve hormonal farklılıklar nedeniyle erkeklere göre daha fazladır (Kumbasar Karaosmanoğlu, 2018). Erkeklerde korunma yöntemlerinin kendi inisiyatiflerinde olması, farklı cinsel yönelimlerinin olması, ekonomik nedenler, erkeklerin çok eşliliği daha çok tercih

etmesi gibi nedenlere bağlı olarak erkeklerin AIDS hakkında bilgi düzeyinin yüksek olduğu düşünölmektedir (Çayır & Beji Kızılkaya, 2016).

Araştırmada yaşın AIDS bilgi düzeyini etkilediği yaş arttıka bilgi düzeyinin arttığı, tutumu ise etkilemediği belirlenmiştir (Tablo 1). Araştırma bulgusuna benzer şekilde yapılan bir çalışmada yaş faktörünün öğrencilerin AIDS'e yönelik bilgi düzeyini etkilediği fakat tutum üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Bahadır Yılmaz & Yüksel, 2020). Babaoğlu'nun üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu bir çalışmada ise yaş faktörünün AIDS'e yönelik bilgi düzeyini etkilediği, 21 yaş ve üzeri öğrencilerin AIDS'e yönelik bilgi düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Babaoğlu ve ark., 2018). Yapılan benzer bir çalışmada da öğrencilerin yaşı ile HIV/AIDS'e ilişkin bilgi durumlarından genel bilgi, bulaşma yolları ve tutum arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Solmaz Avcıkurt, 2014). Üniversite öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada ise 18 yaş ve altı öğrencilerin AIDS'e yönelik bilgi düzeyinin daha yüksek olduğu ve yaşın AIDS'e yönelik tutumu etkilemediği belirlenmiştir (Kanal, 2020).

Katılımcıların eğitim öğretime devam ettiği faköldenin AIDS hakkında bilgi durumunu etkilediği eczacılık, hukuk, sağlık bilimleri ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin bilgi düzeyi puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin AIDS hakkında bilgi puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Müderriş ve ark., 2022). Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada ise tıp faköltesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin AIDS'e yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Kanal, 2020). Yapılan araştırmalarda (Kanal, 2020; Müderriş ve ark., 2022). Sağlık alanında okuyan öğrencilerin AIDS' e yönelik Bilgi düzeylerinin yüksek olmasına karşılık araştırma bulgularımızda sağlık dışında okuyan faköltelerin bilgi puanlarının daha yüksek olmasının sağlık alanı ile ilgili her türlü bilgiye erişimde ulaşılabilirliğin kolay olmasından kaynaklı olabileceği düşünölmektedir.

Sınıf düzeyine göre bakıldığında öğrencilerin sınıf düzeyinin AIDS bilgi ve tutum düzeyini etkilediği; 5. sınıf öğrencilerinin bilgi puan ortalamalarının, diğer sınıflardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada 3 ve 4. sınıfların bilgi düzeyi puanı diğerlerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Babaoğlu ve ark., 2018). Yapılan başka bir çalışmada da, 4. sınıf öğrencilerinin bilgi ve tutum puanlarının 2. ve 3. sınıflara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Bahadır Yılmaz ve ark., 2021). Araştırma kapsamına alınan ve 5. Sınıfta okuyan öğrencilerin Eczacılık bölümünde okuyan öğrencilerin oluşturması, bölümlerinin sağlık ile alakalı olması nedeniyle bilgilerinin daha fazla olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların AIDS hakkında eğitim alma durumunun AIDS bilgi puanını etkilediği, eğitim alanların puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgusuna benzer şekilde yapılan bir çalışmada da AIDS hakkında eğitim alanların AIDS bilgi ve tutum puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Bahadır Yılmaz ve ark., 2021). Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada ise cinsel sağlıkla ilgili eğitim alan öğrencilerin AIDS'e yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Kanal, 2020). Cinsel sağlık eğitimi yaşam boyu sürmesi gereken bir eğitim sürecidir. Cinsel sağlık eğitimi, bireylere aile yaşamı, gebelik, büyüme, gelişme, aile planlaması, cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında doğru bilgiyi sağlamayı amaçlamaktadır (Çayır & Beji Kızılkaya, 2016). Bu nedenle araştırma bulgularına paralel olarak AIDS hakkında daha önce eğitim alan bireylerin bilgi düzeyinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencilerinin AIDS'e yönelik bilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada öğrencilerin AIDS bilgi düzeyinin düşük, AIDS'e yönelik tutumunun ise olumlu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf düzeyi, AIDS hakkında eğitim alma durumu faktörlerinin AIDS'e yönelik bilgi düzeyini; cinsiyet ve sınıf düzeyinin ise AIDS'e yönelik tutumu etkileyen faktörler olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda

öğrencilerin AIDS'e yönelik bilgi düzeylerini artırmak ve olumlu tutumları geliştirmek için özellikle lise ve üniversite eğitim programlarına cinsel sağlık veya bulaşıcı hastalıklara yönelik derslerin entegre edilmesi, riskli grupların belirlenerek bu gruplara gerekli girişimlerin planlanması ve uygulanması önerilmektedir. Ayrıca sosyal medya ve dijital ortamların AIDS'e yönelik farkındalık kazandırılması amacıyla kullanılması ve bu farkındalık kazandırma girişimlerinin sürekliliğinin sağlanması ve yapılacak olan çalışmaların farklı örneklem gruplarıyla (önlisans düzeyinde eğitim gören, adölesan) planlanması önerilmektedir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmanın yapılabilmesi için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulu'ndan (27/02/2020 tarihli ve 02/17 sayılı etik kurul onayı) izin alınmıştır.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: DG, NK, SAB, SKT; Tasarım: DG, NK, SAB, SKT; Veri toplama: DG, NK, SAB, SKT; Veri işleme: DG, NK, SAB, SKT; Analiz ve/veya yorum: DG, NK, SAB, SKT; Kaynak tarama: DG, NK, SAB, SKT; Makalenin yazımı: DG, NK, SAB, SKT; Eleştirel inceleme: DG, NK, SAB, SKT.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış bağımsız.

KAYNAKLAR

Andrew, P. O., Bhuiyan, A. R., Sung, J. H., Mawson, A., & Shahbazi, M. (2020). Association between HIV/AIDS knowledge and attitudes among african american undergraduate

- students in Jackson, Mississippi. *Asian Journal of Research in Infectious Diseases*, 29–40. <https://doi.org/10.9734/ajrid/2020/v3i230124>
- Aydemir, N., Yakın, İ., & Arslan, H. S. (2018). Developing AIDS knowledge and AIDS attitude scales and assessing their reliability and validity. *Psikoloji Çalışmaları*, 38(1), 73–93. <https://doi.org/10.26650/SP409425>
- Aydoğdu, S., Polat, Ü., & Güngör, C. (2020). HIV/AIDS hastalarında öz yönetim ve uyum davranışları. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 2(3). <https://doi.org/10.48071/sbuhemsirelik.696645>
- Babaoğlu, Ü. T., Demir, G., & Biçer, S. (2018). Assessment of the Knowledge Level of Students of Department of Nursing About HIV / AIDS and Attitudes Toward it. *Bozok Tıp Dergisi*, 8(1), 18–24.
- Bahadır Yılmaz, E., Vuran, A., & Aşan, K. (2021). The Factors affecting the knowledge and attitudes of midwifery students about AIDS. *Turkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*, 29(2), 215–222. <https://doi.org/10.5336/mdethic.2020-79545>
- Bahadır Yılmaz, E., & Yüksel, A. (2020). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumları. *The Journal of Social Science*, 4(7), 196-210. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.668297>
- Bhagavathula, A. S., Clark, C. C. T., Sharma, R., Chhabra, M., Vidyasagar, K., & Chattu, V. K. (2021). Knowledge and attitude towards HIV/AIDS in India: A systematic review and meta-analysis of 47 studies from 2010-2020. *Health Promotion Perspectives*, 11(2), 148–160. <https://doi.org/10.34172/hpp.2021.19>
- Bozkurt, O., & Bayırlı Turan, D. (2020). Evaluation of HIV/AIDS information and stigmatization level and related factors. *Journal of Psychiatric Nursing*, 11(1), 41–48. <https://doi.org/10.14744/phd.2020.88156>
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayınları.

- Çayır, G., & Beji Kızılkaya, N. (2016). Cinsel sağlık eğitimi. *Cinsel Sağlık Eğitimi*, 3, 231–240. <https://doi.org/10.14527/9786053185956>
- Dadipoor, S., Ghaffari, M., & Safari-Moradabadi, A. (2020). University students and AIDS: a systematic review of knowledge, attitudes towards AIDS in Iran. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 861–871. <https://doi.org/10.1080/02673843.2020.1758173>
- Haroun, D., El Saleh, O., Wood, L., Mechli, R., Al Marzouqi, N., & Anouti, S. (2016). Assessing Knowledge of, and Attitudes to, HIV/AIDS among University Students in the United Arab Emirates. *PLOS ONE*, 11(2), e0149920. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0149920>
- Kanal, H. E. Ş. (2020). *Ankara'da bir üniversitenin bazı fakültelerindeki dönem öğrencilerinin AIDS'e yönelik bilgi düzeyleri, tutumları ve ilişkili etmenler* (Yayın No. 633947) [Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kanoa, B. J., AbuNada, O. S., El-Sakka, M. A., Kariri, M. A., & Al-Hindi, A. I. (2015). A survey on the knowledge and attitudes among the students of Al-Azhar University to HIV/AIDS, the Gaza Strip-Palestine. *Turkish Journal Public Health*, 13(3), 217. <https://doi.org/10.20518/thsd.50060>
- Kumbasar Karaosmanoğlu, H. (2018). Gender-based view of HIV infection: Women and HIV. *Flora the Journal of Infectious Diseases and Clinical Microbiology*, 23(3), 95–101. <https://doi.org/10.5578/flora.67191>
- Limaye, D., Fortwengel, G., Limaye, V., Bhasi, A., Dhule, A., Dugane, R., Borkar, A., Pitani, R. S., Sathe, S., & Kapadi, A. (2019). A study to assess knowledge and attitude towards

- HIV among students from Mumbai university. *International Journal of Research in Medical Sciences*, 7(6), 1999. <https://doi.org/10.18203/2320-6012.ijrms20192158>
- Müderriş, T., Altıok, M., & Hızlı, K. (2022). Evaluation of university students' knowledge, attitudes and behaviors about HIV/AIDS, Gonorrhoea and Genital Herpes. *Forbes Journal of Medicine*, 3(1), 39–45. <https://doi.org/10.4274/forbes.galenos.2021.35220>
- Özer, A., Reyhan, Ç., & Ali, Y. (2018). HIV/AIDS: Güncel Yaklaşımlar. *Tıp Fakültesi Klinikleri*, 1(38), 19–31.
- Solmaz Avcıkurt, A. (2014). Evolution of knowledge and attitudes on HIV/AIDS of Balıkesir university student. *Balıkesir Health Sciences Journal*, 3(2), 79–86. <https://doi.org/10.5505/bsbd.2014.83703>
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2019). *Türkiye HIV/AIDS Kontrol Programı 2019-2024*. https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/Bulasici-hastaliklar-db/hastaliklar/HIV-ADS/Tani-Tedavi_Rehberi/HIV_AIDS_Kontrol_Programi.pdf
- T.C. Sağlık Bakanlığı Bulaşıcı Hastalıklar ve Erken Uyarı Dairesi Başkanlığı. (2022). *HIV-AIDS İstatistik*. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasici-hastaliklar/hiv-aids/hiv-aids-liste/hiv-aids-istatistik.html>
- Tavoosi, A., Zaferani, A., Enzevaei, A., Tajik, P., & Ahmadinezhad, Z. (2004). Knowledge and attitude towards HIV/AIDS among Iranian students. *BMC Public Health*, 4(1), 17. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-4-17>
- Thakuri, D. S., & Thapa, C. B. (2018). Knowledge, attitude and perception regarding HIV/AIDS among postgraduate students of university of Pune. *International Journal Of Community Medicine And Public Health*, 5(5), 1750. <https://doi.org/10.18203/2394-6040.ijcmph20181681>
- UNAIDS. (2022). *Küresel HIV istatistikleri*. https://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/2022-global-aids-update_en.pdf

- Wilkins, N. J., Rasberry, C., Liddon, N., Szucs, L. E., Johns, M., Leonard, S., Goss, S. J., & Oglesby, H. (2022). Addressing HIV/Sexually Transmitted Diseases and Pregnancy Prevention Through Schools: An Approach for Strengthening Education, Health Services, and School Environments That Promote Adolescent Sexual Health and Well-Being. *Journal of Adolescent Health, 70*(4), 540–549. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.05.017>
- Yağma, N. M., Tekin, H. H., & MM, S. (2018). Level of knowledge and attitude towards HIV/AIDS among undergraduate students in Konya Turkey. *Journal of Community Medicine & Health Education, 8*(4), 1000624. <https://doi.org/10.4172/2161-0711.1000624>

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Kırşehir Ahi Evran University

Sağlık Bilimleri Dergisi/ Journal of Health Sciences

Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 3 Yıl/Year: 2024

E-ISSN: 2791-7754

Araştırma Makalesi/Research Article

GENÇ KADINLARIN TRAVMA ALGILARI İLE EVLİLİK ÖNCESİ DOĞUM KORKULARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN YOUNG WOMEN'S TRAUMA PERCEPTIONS AND PREMARITAL FEARS OF CHILDBIRTH

Zümrüt BİLGİN¹

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye.

Geliş tarihi/ Date of receipt: 27 Eki 2023

Kabul tarihi/Date of acceptance: 07 Haz 2024

Anahtar kelimeler: Doğum, doğum korkusu, travma, travma algısı

Keywords: Childbirth, childbirth fear, trauma, trauma perception.

Sorumlu yazar/Corresponding author: zumrutbilgin45@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, genç kadınların travma algıları ile evlilik öncesi doğum korkusu arasındaki ilişkiyi incelemektir. Tanımlayıcı tipteki çalışma 7 Kasım 2022 - 31 Ocak 2023 tarihleri arasında bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yürütülmüştür (n=199). Veriler, Öğrenci Tanıtıcı Bilgi Formu, Aktarılmış Psikolojik Travma Ölçeği ve Prekonsepsiyonel Doğum Korkusu Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Katılımcıların %95.5'inin 18-24 yaş aralığında olduğu, %32.2'sinin psikolojik travma, %12.1'inin fiziksel travma yaşadığı tespit edilmiştir. Kadın öğrencilerin %80.4'ü çocuk sahibi olmak istemekte, %44.7'si doğum olayına tanıklık etmekte ve %42.2'si doğum olayından korkmaktadır. Aktarılan psikolojik travma ölçeği puan ortalaması 53.57±12.07 ve doğum korkusu ölçeği puan ortalaması 37.73±11.87'dir. Psikolojik travma ve doğum korkusu ile Aktarılan Psikolojik Travma Ölçeği ve Prekonsepsiyonel Doğum Korkusu Ölçeği arasında anlamlı ilişki vardır. Doğum korkusu ile transfer edilen psikolojik travma ölçeği ve gebelik öncesi doğum korkusu ölçeği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0.05). Genç kadınların doğum korkusu değerlendirilerek danışmanlık verilen çalışmaların planlanması önerilir.

ABSTRACT

The aim of this study was to examine the relationship between the trauma perceptions of young women and their fear of childbirth before marriage. The descriptive study was conducted between November 7, 2022, and January 31, 2023, at the Faculty of Health Sciences of a university (n = 199). The data were collected using the Student Descriptive Information Form, the Transferred Psychological Trauma Scale, and the Preconception Fear of Childbirth Scale. It was determined that 95.5% of the participants were between the ages of 18-24, 32.2% experienced psychological trauma and 12.1% experienced physical trauma. Of the female students, 80.4% wanted to have children, 44.7% witnessed the birth event and 42.2% were afraid of the birth event. The mean score of the transferred psychological trauma scale was 53.57±12.07 and the mean score of the fear of childbirth scale was 37.73±11.87. There was a correlation between psychological trauma and fear of childbirth and the Induced Psychological Trauma Scale and the Preconceptional Fear of Childbirth Scale. A significant relationship was found between fear of childbirth and the transferred psychological trauma scale and the pre-pregnancy fear of childbirth scale (p<0.05). It is recommended that studies be planned in which young women's fear of childbirth is evaluated and counseling is provided.

Atf için/To cite: Bilgin, Z. (2024). Genç kadınların travma algıları ile evlilik öncesi doğum korkuları arasındaki ilişki. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 8(3), 278-295.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Travmalar, bireylerin sağlığını ve gelecekteki yaşamını etkileyen olaylardır (Kellerman, 2001; Uslu, 2021a; Yalçın & Öztürk, 2018). Travmatik olaylar çok çeşitli faktörlerden kaynaklanabilir. Kadınları etkileyen ve travmatize eden olaylardan biri de doğum korkusudur. Doğum olayı, üreme çağındaki çoğu kadında korkuya neden olmaktadır. Doğum korkusu, doğum öncesinde ve doğum sırasında algılanan korku olarak tanımlanmaktadır (Çiçek & Mete, 2015). Literatürde, evli olmayan kadınların da doğumdan korktuğu bildirilmektedir (Stoll ve ark. 2016; Uçar & Taşhan, 2018).

Kadınların doğum korkusunu çeşitli düzeylerde ve farklı oranlarda algıladıkları bildirilmektedir. Yapılan bir çalışmada kadınların yaklaşık %26 düşük düzeyde, %47.9'unun orta ve %26.2'sinin şiddetli düzeyde doğum korkusu algıladığı bildirilmiştir (Fenwick ve ark., 2009). Genç kadınların %13.6'sının gebelik öncesinde yüksek düzeyde doğum korkusu algıladığı bildirilmiştir (Stoll & Hall, 2013). Başka bir çalışmada öğrencilerin %25.9'unun klinik olarak doğum korkusu algıladığı bildirilmiştir (Žigić Antić ve ark., 2019). Kapısız ve arkadaşları (2017) hemşirelik öğrencilerinin doğum korkusu yaşadığını; Stoll ve ark. (2014) ise doğumla ilgili bilgilere medyadan ulaşan öğrencilerin doğum korkusunun daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Doğum korkusu algılayan kadınların gebelik ve doğumdan kaçındıkları için tedavi edilmeleri gerektiği vurgulanmıştır (Weeks ve ark., 2020). Bu açıdan kadınların doğum korkusunun önceden tespit edilmesi oldukça önemlidir.

Sağlık çalışanları, doğuma ilişkin olumlu algıların geliştirilmesinde ve doğum korkusunun azaltılmasında önemli bir rol oynayabilir. Doğuma hazırlık sınıflarında, doğum öncesi kliniklerinde ve doğum kliniklerinde gebe kadınlarla etkileşim halinde olan ve sağlık alanında eğitim alan genç kadınların doğum korkusunun incelenmesi önemlidir.

Araştırma Soruları

1. Genç üniversiteli kadınlar arasında evlilik öncesi doğum korkusunun yaygınlığı nedir?
2. Üniversiteli genç kadınların travma algıları ile evlilik öncesi doğum korkusu arasında bir ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Çalışma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışmanın evrenini 7 Kasım 2022-31 Ocak 2023 tarihleri İstanbul'daki bir üniversitesinin ebelik bölümünde öğrenim gören kadın öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem hesaplaması yapılmamış olup, sağlık bilimlerinin ebelik bölümünün I, II, III ve IV sınıflarda öğrenim gören çalışmaya gönüllü katılan 199 kadın öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya dahil edilme ölçütleri 18-25 yaş arasında olmak ve bekar olmaktır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma Verileri, Öğrenci Tanıtıcı Formu, Aktarılan Psikolojik Travma Ölçeği ve Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği kullanılarak web sayfası üzerinden Google Forms aracılığıyla toplanmıştır.

Öğrenci Tanıtıcı Bilgi Formu

Literatür doğrultusunda hazırlanan bilgi formu (Çiçek & Mete 2015; Uçar & Taşhan, 2018; Uslu, 2021a) öğrencilerin bazı sosyo-demografik özellikleri (yaş, bölüm, cinsiyet, en uzun yaşadığı yer, aile tipi, aile gelir algısı, vb.) kendi doğum şekli ve doğuma korkusuna ilişkin sorudan (17 soru) oluşmaktadır.

Aktarılan Psikolojik Travma Ölçeği (APTÖ)

Uslu tarafından 2021 yılında geliştirilmiş olan ölçek, 18-59 yaşındaki bireylerin maruz kaldığı düşünülen aktarılan psikolojik travma düzeyini belirlemeye yönelik bir ölçme aracıdır.

Ölçek 19 madde ve üç faktörden oluşmaktadır. Aktarılan Psikolojik Travma Ölçeği'nde 3 ve 5 numaralı maddeler ters olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin Duygu ve davranış düzenleme alt boyutu: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19; Aile işlevselliği alt boyutu: 3, 5, 7 ve Geçmiş aile travmaları alt boyutu: 1, 2, 4, 6, 16 maddelerinden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach's alpha iç tutarlılık katsayısı 0.849 olarak hesaplanmıştır (Uslu, 2021b). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's alpha iç tutarlılık katsayısı 0.87 olarak hesaplanmıştır.

Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği (GÖDKÖ)

Stoll ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilmiş, genç kadın ve erkeklerin gebelik öncesi doğum korkusunu ölçebilen ve kişinin kendisi tarafından doldurulabilen bir ölçektir (Stoll ve ark., 2016). Geçerlik ve güvenilirlik çalışması Uçar ve Taşhan (2018) tarafından yapılmış olup, Cronbach's alfa değeri 0.89 olarak saptanmıştır. On maddeden oluşan ölçekteki yanıtlar 1'den 6'ya kadar numaralandırılmış olup, altılı likert tiptedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 10 iken, maksimum puan 60'tır. Madde toplam puanın yüksek olması yüksek düzeyde korkuyu göstermektedir (Uçar & Taşhan, 2018). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's alpha iç tutarlılık katsayısı 0.94 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Google Forms web sayfası aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. Öncelikle Ebelik bölümündeki sınıf temsilcileri WhatsApp üzerinden bilgilendirilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan Google Forms üzerinden kapalı ve açık uçlu sorulardan (17 soru) oluşan erişim linki öğrencilerin aktif olarak kullandıkları e-postaya gönderildi. Erişim linkinin yönlendirdiği web sayfasında açılan bilgilendirilmiş onam formunun kabul edilmesinin ardından soruların (Öğrenci Tanıtım Formu, Aktarılan Psikolojik Travma Ölçeği ve Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği) görüntülenebileceği açıklanmıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler, kendileri ile ilgili bilgilerin başkaları ile paylaşılmayacağı, çalışmaya katılmakta özgür oldukları ve istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları konusunda bilgilendirilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen veriler bir istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Sayısal verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorow-Smirnow testi, Skewness ve Kurtosis ile belirlenmiştir. Veriler normal dağılım göstermediği için nonparametrik testler ile değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistik olarak sayısal değişkenler için ortalama±SD (standart sapma) ve (minimum-maksimum) değerleri, kategorik değişkenler için sayı ve yüzde değerleri hesaplandı. Sürekli veriler Mann Whitney-U testi ve korelasyon analizleri ile analiz edildi. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, genç üniversiteli kadınların travma algıları ve gebelik öncesi doğum korkularını etkileyen faktörler konusunda literatüre katkıda bulunması bakımından özgündür. Öte yandan, bu çalışmanın sınırlılığı, sonuçların tek bir üniversitenin tek bir fakültesindeki tek bir bölümdeki genç kadınları temsil etmesidir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Marmara Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (Tarih: 27/10/2022, Sayı: 85), kurumdan kurum izni ve araştırmaya katılacak gönüllülerden gerekli izinler ve onamlar alındıktan sonra yapılmıştır. Araştırmada kullanılacak ölçeklerin kullanım izinleri alınmış olup kaynakçada gösterilmiştir. Bu çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yürütülmüştür.

BULGULAR

Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin %95.5'i 18-24 yaş aralığındadır. Öğrencilerin %76.4'ü en uzun süre şehirde yaşadığını, %84.9'u çekirdek aile tipine sahip olduğunu, %59.3'ü ailesinin gelirinin giderinden fazla olduğunu, %32.2'si psikolojik travma, %12.1'i fiziksel travma yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 1*Katılımcıların Çocuk ve Doğuma İlişkin Görüşleri (n=199)*

Değişkenler	n	%
Çocuk sahibi olmayı isteme		
Evet	160	80.4
Hayır	39	19.6
Kendisinin doğum şekli		
Normal doğum	142	71.4
Sezaryen	57	28.6
Doğum şekli tercihi		
Normal doğum	182	91.5
Sezaryen	17	8.5
Doğum tercihinde etkili olan faktörler		
Doğumda bebeğin zarar görmesi korkusu	163	81.9
Doğumda kendinin zarar görmesi korkusu	12	6.0
Doğumda ağrı ve acı yaşama korkusu	4	2.0
Diğer (sağlık sorunu vb.)	20	10.1
Doğum hikayesine tanık olma		
Evet	188	94.5
Hayır	11	5.5
Tanık olunan doğum hikayesinin doğum korkusuna etkisi		
Evet	133	66.8
Hayır	66	33.2
Doğum olayına tanık olma durumu		
Evet	89	44.7
Hayır	110	55.3
Tanık olunan doğum olayının doğum korkusuna etkisi		
Evet	74	37.2
Hayır	125	62.8
Doğum olayından korkma		
Evet	84	42.2
Hayır	115	57.8

Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin %80.4'ü çocuk sahibi olmak istediğini, %91.5'i normal doğumu tercih edeceğini, %44.7'si doğum olayına tanık olduğunu, %37.2'si tanık olduğu doğum olayının doğum korkusunu etkilediğini, %42.2'si doğum olayından korktuğunu belirtmiştir (Tablo 1). Gebelik öncesi transfer edilen psikolojik travma ölçeği puan ortalaması 53.57 ± 12.07 ve doğum korkusu ölçeği puan ortalaması 37.73 ± 11.87 idi.

Tablo 2*Katılımcıların Doğum Korkusuna İlişkin Görüşlerinin APTÖ ve GÖDKÖ ile Karşılaştırılması**(n=199)*

Görüşler	Aktarılan Psikolojik Travma Ölçeği				Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği			
	n	Ortalama Sıra	z	p	n	Ortalama Sıra	z	p
Çocuk sahibi olmayı isteme								
Evet	160	95.05			160	93.08		
Hayır	39	120.29	-2.456	0.014	39	128.38	-3.434	0.001
Kendisinin doğum şekli								
Normal doğum	142	102.73			142	96.63		
Sezaryen	57	93.21	-1.054	0.292	57	108.40	-1.305	0.192
Doğum şekli tercihi								
Normal doğum	182	100.07			182	96.18		
Sezaryen	17	99.29	-0.053	0.958	17	140.91	-3.064	0.002
Doğum hikayesi dinleme/duyma								
Evet	188	100.91			188	99.04		
Hayır	11	84.45	-0.922	0.357	11	116.36	-0.970	0.332
Tanık olunan doğum hikayesinin doğum korkusuna etkisi								
Evet	133	109.12			133	118.81		
Hayır	66	81.61	-3.174	0.002	66	62.10	-6.543	0.000
Doğum olayına tanık olma								
Evet	89	100.57			89	98.46		
Hayır	110	99.54	-0.126	0.899	110	101.25	-0.339	0.734
Tanık olunan doğum olayının doğum korkusuna etkisi								
Evet	74	104.31			74	120.52		
Hayır	125	97.45	-0.813	0.416	125	87.85	-3.869	0.000
Doğum olayından korkma								
Evet	84	113.28			84	152.29		
Hayır	115	90.30	-2.781	0.005	115	61.80	-10.951	0.000
Psikolojik travma yaşama durumu								
Evet	64	123.16			64	122.76		
Hayır	135	89.02	-3.909	0.000	135	89.21	-3.840	0.000
Fiziksel travma yaşama durumu								
Evet	24	124.60			24	91.31		
Hayır	175	96.63	-2.233	0.026	175	101.19	-0.788	0.430

*z: Mann-Whitney U testi, p<0.05, APTÖ:Aktarılan psikolojik travma ölçeği, GÖDKÖ:Gebelik öncesi doğum korkusu ölçeği

Çalışmada katılımcıların çocuk sahibi olmayı isteme durumu, tanık olunan doğum hikayesinin doğum korkusuna etkisi, doğum olayından korkma, psikolojik travma yaşama ile APTÖ ve GÖDKÖ arasında fark bulunmuştur ($p<0.05$). Fiziksel travma yaşama ile APTÖ arasında, doğum olayına tanık olmanın doğum korkusuna etkisi ile GÖDKÖ arasında fark saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 2).

Tablo 3

Katılımcıların Bazı Değişkenleri ile APTÖ'nin Korelasyonu (n=199)

Değişkenler	Aktarılan Psikolojik Travma Ölçeği ve Alt Boyutları				
		Ölçek toplam puanı	Duygu ve davranış düzenleme	Aile işlevselliği alt boyutu	Geçmiş aile travmaları alt boyutu
Psikoloji travmaya maruz kalma	r	-0.278**	-0.243**	-0.295**	-0.193**
	p	0.000	0.001	0.000	0.006
Fiziksel travmaya maruz kalma	r	-0.159*	-0.120	-0.192**	-0.109
	p	0.025	0.091	0.007	0.126
Doğum korkusu	r	-0.198**	-0.243**	-0.084	-0.063
	p	0.005	0.001	0.237	0.379

r: Spearman korelasyon katsayısı, $p<0.05$, APTÖ: Aktarılan psikolojik travma ölçeği, GÖDKÖ: Gebelik öncesi doğum korkusu ölçeği

Katılımcıların psikolojik travmaya maruz kalma durumları ile aktarılan psikolojik travma ölçeği toplam puanı ve ölçeğin alt boyut puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Katılımcıların fiziksel taramaya maruz kalma durumları ile aktarılan psikolojik travma ölçeği toplam puanı ve ölçeğin aile işlevselliği alt boyut puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Katılımcıların doğum korkusu ile aktarılan psikolojik travma ölçeği toplam puanı ve ölçeğin duygu ve davranış düzenleme alt boyut puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 3). Korelasyon analizi sonucunda katılımcıların aktarılan psikolojik travma ölçeği ile gebelik öncesi doğum korkusu ölçeği arasında pozitif yönde, orta seviyede (%34) anlamlı ($p<0.05$) doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Üniversiteli genç kadınların travma algıları ile evlilik öncesi doğum korkusu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan çalışmanın bulguları literatür doğrultusunda tartışılmıştır. Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin çoğunluğu çocuk sahibi olmak isterken, %42.2'si doğumdan korkmaktadır. Doğum sadece gebe kadınları değil, gelecekte çocuk sahibi olmayı düşünen genç kadınları da korkutmaktadır (Kapısız ve ark., 2017; Stoll & Hall, 2014; Stoll ve ark., 2016). Literatürde, gebe olmayan kız öğrencilerin yaklaşık %26-27'sinin yüksek düzeyde doğum korkusu algıladığı bildirilmiştir (Hauck ve ark., 2016; Stoll ve ark., 2015; Žigić Antić ve ark., 2019). Bu prevalans, bir meta-analizde bildirilen %14'lük (%3.7-43 aralığında) gebe popülasyonlardaki çoğu prevalans tahmininden daha yüksektir (O'Connell ve ark., 2017). Hauck ve ark. (2016) üniversite öğrencilerinin %26.1'inin yüksek düzeyde doğum korkusu yaşadığını saptamıştır. Güleç Şatır (2020) öğrencilerin yüksek düzeyde doğum korkusu yaşadığını belirlemiş olup, doğum korkusunun yaygınlığının kadınların bildirimde bulunma istekliliği ile ilişkili olabileceği belirtilmiştir (O'Connell ve ark., 2017). Katılımcıların şahit oldukları doğumlar nedeniyle doğum korkusu yaygınlığının literatüre kıyasla daha yüksek çıkmasında etkili olmuş olabilir.

Katılımcıların gebelik öncesi doğum korkusu ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması 37.73 ± 11.87 'dir. Literatürde doğum korkusu ölçeği kullanılarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, Hildingsson ve ark. (2018) doğurganlık çağındaki kadın katılımcıların ölçek toplam puan ortalamasını 38.42 ± 28.49 ; Swift ve ark. (2017) 35.76 ± 9.53 ; Stoll ve ark. (2014) 18.60 ; Avcıbay ve ark. (2021) 40.58 ± 9.61 ; Güleç Şatır (2020) 41.70 ± 8.30 olarak bulmuştur. Bu çalışmanın doğum korkusu bulgusu, doğum korkusunun yüksek olduğu çoğu çalışmayla benzerlik gösterirken (Hildingsson ve ark., 2018; Swift ve ark., 2017; Avcıbay ve ark., 2021; Güleç Şatır, 2020), bir çalışmanın sonuçları benzerlik göstermemiştir (Stoll & Hall, 2014). Bu çalışmanın ve çoğu çalışmanın doğum korkusu sonuçları, gebelik öncesinde doğum korkusunun

varlığını desteklemektedir. Doğum korkusu her kadın tarafından farklı düzeylerde algılanmakta ve farklı duygularla ifade edilmektedir. Çalışmada, kadın öğrencilerin doğum korkusu ile APTÖ puanı arasında bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).

Doğum korkusunun öz yeterlilik, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve depresyon gibi birçok psiko-sosyal faktörle ilişkili olabileceği (Lukasse ve ark., 2010), sürekli ve yüksek anksiyetenin doğum korkusuna neden olduğu belirtilmiştir (Gao ve ark., 2015; Jokić-Begić ve ark., 2014). Kaygı ve depresyonu olan kadınların doğum korkusunun daha yüksek olduğu bulunmuştur (Laursen ve ark., 2008). Kapısız ve ark. (2017) hemşirelik öğrencilerinin doğumla ilgili korkularının olduğunu, Stoll ve ark. (2015) ise öğrencilerin (%27) orta/yüksek düzeyde doğum korkusu yaşadıklarını bildirmiştir. Bir çalışmada, sürekli kaygı bildirenlerin travmatik doğum algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Žigić Antić ve ark., 2019). Aslantekin Özçoban ve ark. (2021), ailesinde zor doğum öyküsü olanların travmatik doğum algılarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bazı çalışmalarda, anksiyetenin doğum korkusunu artırdığı belirtilmiştir (Arfaie ve ark., 2017; Koç ve ark., 2021). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada anksiyete ve doğum korkusu arasında pozitif bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir (Stoll ve ark., 2016). Bu bulgu, doğum korkusunun bireylerin anksiyete, travma ve travmatik stres ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir (Leinweber ve ark., 2016).

Çalışmada katılımcıların yaşadıkları psikolojik travma ile APTÖ puanı arasında korelasyon bulunmuştur ($p<0.05$). Her birey yaşamının her anında travmatik olaylar yaşayabilir. Ancak özellikle travmanın türüne, uzunluğuna ve oluş biçimine bağlı olarak etkileri sadece mağdurları etkilemekle kalmamakta, kendilerinden sonraki kuşaklar üzerinde de ağır hasarlar bırakabilmektedir (Öztürk & Şar, 2006). Travmatik olayların insanların sosyal, psikolojik ve biyolojik dengelerinde değişikliklere yol açtığı vurgulanmaktadır (Goutaudier ve ark., 2019). Travmatik olayların bireyler üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarda, aynı travmaların bireyler üzerinde aynı etkiye sahip olmadığı belirtilmiştir (Sevinç Yalçın & Öztürk, 2018).

Çocuklukta istismar öyküsü olan kadınlar, çocuklukta istismar öyküsü olmayanlara göre ciddi oranda daha fazla doğum korkusu bildirmişlerdir (Lukasse ve ark., 2010). Olumsuz doğum deneyimi yaşayan kadınların psikolojik travmaya maruz kaldıkları bildirilmektedir (Fenech & Thomson, 2015; Shorey & Wong, 2022). Psikolojik travma ile aktarılan travma arasında bir ilişki olması mümkündür.

Çalışmada, katılımcıların doğum olayına ilişkin korkuları ile GÖDKÖ puanı arasında bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Doğuma ilişkin önyargılı ve olumsuz düşüncelerin bireylerin doğum korkusunu etkilediği bilinmektedir (Kapısız ve ark., 2017; Žigić Antić ve ark., 2019). Bir çalışmada, öğrencilerin doğumla ilgili düşüncelerinin doğuma tanık olmaktan etkilendiği belirtilmiştir (Kadioğlu & Şahin, 2019). Duran ve arkadaşları yaptıkları çalışmada, doğuma eşlik etmeyen kız öğrencilerin gebelik öncesi doğum korkusunun doğuma eşlik eden öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (Duran ve ark., 2022). Ayrıca, doğum hakkında bilgi sahibi olmanın doğum korkusu düzeyini olumlu yönde etkilediği ve doğuma tanıklık eden kişilerde doğum algısının değiştiği belirtilmiştir (Žigić Antić ve ark., 2019; Kapısız ve ark., 2017). Bir başka çalışmada, ebelik öğrencilerinin stajlarını tamamladıktan sonra doğumu normal bir süreç olarak algıladıkları bildirilmiştir (Mavi Aydoğdu ve ark., 2018). Literatürün aksine, bu çalışmanın bulgusu, katılımcıların doğum korkusu ile GÖDKÖ arasındaki ilişkinin incelenmiş olması bakımından, literatürden farklılık göstermektedir. Bu bilgi, genç kadınlarda doğum korkusu ile gebelik öncesi doğum korkusu arasındaki ilişkiyi göstermesi açısından önemlidir.

Çalışmada, katılımcıların APTÖ ile GÖDKÖ arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ($p<0.05$) doğrusal bir korelasyon bulunmuştur. Doğum korkusu her kadın tarafından farklı algılanabilmekte ve farklı duygularla ifade edilebilmektedir. Yeterince önemsenmeyen doğum korkusunun bazı kadınlarda yüksek kaygı ve korkuya neden olduğu saptanmıştır (Hofberg & Ward, 2004). Önyargılı ve olumsuz düşüncelerin hem öğrencilerde hem de diğer bireylerde

doğum korkusunu etkilediği bildirilmiştir (Žigić Antić ve ark., 2019; Kapisiz ve ark., 2017). Şahin ve Yazıcı (2022) ebelik ve Güleç (2020) hemşirelik öğrencilerinin ebeveynliğe hazırlık dersi öncesi doğum korkusu puanı benzer iken, Güleç (2020) travmatik doğum algısı puanını daha yüksek bulmuştur. Doğum öncesi eğitimin doğum korkusunu azaltmaya yardımcı olduğu bildirilmiştir (Şahin & Yazıcı, 2022). Bu sonuç, travmatik etkinin doğumdan çok önce gelişmesi ile doğum korkusu arasındaki ilişkiyi göstermesi açısından önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Henüz çocuk sahibi olmayan ancak gelecekte çocuk sahibi olmayı planlayan genç üniversiteli kadınlar, çeşitli faktörler ve travmalar nedeniyle doğumdan korkabilmektedir. Çalışmada, katılımcıların, doğum korkusu ile psikolojik travma ölçeği ve gebelik öncesi doğum korkusu ölçeği arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Travma algısı ile aktarılan psikolojik travma ölçeği arasında ve doğum korkusu ile gebelik öncesi doğum korkusu ölçeği arasındaki fark anlamlıdır. Aktarılan psikolojik travma ölçeği ile gebelik öncesi doğum korkusu ölçeği arasında korelasyon saptanmıştır. Sonuç olarak, genç kadınlarda doğum korkusuna neden olabilecek faktörlerin ve travmaların belirlenmesi, evlilik öncesi doğum korkusuna yönelik danışmanlık verilmesi ve niteliksel çalışmaların yapılması önerilir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırma için Marmara Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (Tarih: 27/10/2022, Sayı: 85) alınmıştır.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: ZB; Tasarım: ZB; Veri toplama: ZB; Veri işleme: ZB; Analiz ve/veya yorum: ZB; Kaynak tarama: ZB; Makalenin yazımı: ZB; Eleştirel inceleme: ZB.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarla bir kurum ya da kişi arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış bağımsız.

KAYNAKLAR

- Arfaie, K., Nahidi, F., Simbar, M., & Bakhtiari, M. (2017). The role of fear of childbirth in pregnancy related anxiety in Iranian women: a qualitative research. *Electronic Physician*, 9(2), 3733–3740. <https://doi.org/10.19082/3733>
- Avcıbay, B., Onat Köroğlu, C., Yamurluklu, S. B., & Gökyıldız Sürücü, Ş. (2021). Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin Gebelik Öncesi Doğum Korkularını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14 (4), 413-422. doi: 10.46483/deuhfed.895696
- Çiçek, Ö., & Mete, S. (2015). Sık karşılaşılan bir sorun: doğum korkusu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 263-268.
- Duran, B., Yıldız, H., Sırım, M., Ünal, F. R., & Durgut, B. (2022). Üniversite öğrenimi gören gençlerin doğuma ilişkin korkularının incelenmesi. *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3),61-71. <https://www.acarindex.com/pdfs/1204892>
- Eriksson, C., Jansson, L., & Hamberg, K. (2006). Women's experiences of intense fear related to childbirth investigated in a Swedish qualitative study. *Midwifery*, 22(3), 240–248. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2005.10.002>
- Fenwick, J., Gamble, J., Nathan, E., Bayes, S., & Hauck, Y. (2009). Pre- and postpartum levels of childbirth fear and the relationship to birth outcomes in a cohort of Australian women. *Journal of Clinical Nursing*, 18(5),667–677. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2008.02568.x>

- Fenech, G., & Thomson, G. (2015). Defence against trauma: women's use of defence mechanisms following childbirth-related trauma. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 33(3), 268–281. doi: 10.1080/02646838.2015.1030731
- Gao, L. L., Liu, X. J., Fu, B. L., & Xie, W. (2015). Predictors of childbirth fear among pregnant Chinese women: A cross-sectional questionnaire survey. *Midwifery*, 31(9), 865–870. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2015.05.003>
- Goutaudier, N., Bertoli, C., Séjourné, N., & Chabrol, H. (2019). Childbirth as a forthcoming traumatic event: pretraumatic stress disorder during pregnancy and its psychological correlates. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 37(1), 44–55. <https://doi.org/10.1080/02646838.2018.1504284>
- Güleç, D. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersinin doğum korkusu ve travmatik doğum algısına etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10 (3), 423-428.
- Hauck, Y. L., Stoll, K. H., Hall, W. A., & Downie, J. (2016). Association between childbirth attitudes and fear on birth preferences of a future generation of Australian parents. *Women and Birth: Journal of the Australian College of Midwives*, 29(6), 511–517. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2016.05.001>
- Hildingsson, I., Rubertsson, C., Karlström, A., & Haines, H. (2018). Exploring the Fear of Birth Scale in a mixed population of women of childbearing age-A Swedish pilot study. *Women and Birth : Journal of the Australian College of Midwives*, 31(5), 407–413. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2017.12.005>
- Hofberg, K., & Ward, M. R. (2004). Fear of childbirth, tocophobia, and mental health in mothers:the obstetric-psychiatric interface. *Clinical Obstetrics and Gynecology*, 47(3), 527–534.

- Jokić-Begić, N., Zigić, L., & Nakić Radoš, S. (2014). Anxiety and anxiety sensitivity as predictors of fear of childbirth: different patterns for nulliparous and parous women. *Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynaecology*, 35(1), 22–28. <https://doi.org/10.3109/0167482X.2013.866647>
- Kapısız, Ö., Karaca, A., Süzer Özkan, F., & Gülen Savaş, H. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin doğum algısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 156-160. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duzcesbed/issue/31504/320036>
- Kadıoğlu, M., & Hotun Sahin, N. (2019). Üniversite öğrencilerinin doğum şekline yönelik görüşleri, tercihleri ve etkileyen faktörler. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 5(2), 43-69. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kashed/issue/50468/573549>
- Kellermann N. P. (2001). Transmission of Holocaust trauma--an integrative view. *Psychiatry*, 64(3), 256–267. <https://doi.org/10.1521/psyc.64.3.256.18464>
- Koç, A. E., Çolak, S., Çolak, G. V., Pusuroğlu, M., & Hocaoğlu, C. (2021). Investigating fear of childbirth in pregnant women and its relationship between anxiety sensitivity and somatosensory amplification. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 41(2), 217–223. <https://doi.org/10.1080/01443615.2020.1732894>
- Laursen, M., Hedegaard, M., Johansen, C., & Danish National Birth Cohort (2008). Fear of childbirth: predictors and temporal changes among nulliparous women in the Danish National Birth Cohort. *BJOG*, 115(3), 354–360. <https://doi.org/10.1111/j.1471-0528.2007.01583.x>
- Leinweber, J., Creedy, D. K., Rowe, H., & Gamble, J. (2017). Responses to birth trauma and prevalence of posttraumatic stress among Australian midwives. *Women and Birth: Journal of the Australian College of Midwives*, 30(1), 40–45. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2016.06.006>

- Lukasse, M., Vangen, S., Øian, P., Kumle, M., Ryding, E. L., Schei, B., & Bidens Study Group (2010). Childhood abuse and fear of childbirth--a population-based study. *Birth*, 37(4), 267–274. <https://doi.org/10.1111/j.1523-536X.2010.00420.x>
- Mavi Aydoğdu, S., Uzun, B., & Özsoy, Ü. (2018). Ebelik öğrencilerinin normal vajinal doğum yapma konusundaki görüşleri. *Androloji Bülteni*, 20(3), 78-84.
- O'Connell, M. A., Leahy-Warren, P., Khashan, A. S., Kenny, L. C., & O'Neill, S. M. (2017). Worldwide prevalence of tocophobia in pregnant women: systematic review and meta-analysis. *Acta Obstetrica & Gynecologica Scandinavica*, 96(8), 907–920. <https://doi.org/10.1111/aogs.13138>
- Öztürk, E., & Sar, V. (2005). The Apparently normal family: a contemporary agent of transgenerational trauma and dissociation. *Journal of Trauma Practice*, 4(3), 287-303. https://doi.org/10.1300/J189v04n03_06
- Sevinç Yalçın, Ç. P., & Öztürk, E. (2018). Travma sonrası zamanın donması ve travmanın nesiller arası aktarımı. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 21-28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buefd/issue/41874/505143>
- Stoll, K., Hauck, Y., Downe, S., Edmonds, J., Gross, M. M., Malott, A., McNiven, P., Swift, E., Thomson, G., & Hall, W. A. (2016). Cross-cultural development and psychometric evaluation of a measure to assess fear of childbirth prior to pregnancy. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 8, 49–54. <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2016.02.004>
- Stoll, K., & Hall, W. A. (2013). Attitudes and preferences of young women with low and high fear of childbirth. *Qualitative Health Research*, 23(11), 1495–1505. <https://doi.org/10.1177/1049732313507501>
- Stoll, K., Hall, W., Janssen, P., & Carty, E. (2014). Why are young Canadians afraid of birth? A survey study of childbirth fear and birth preferences among Canadian University students. *Midwifery*, 30(2), 220–226. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2013.07.017>

- Stoll, K., Edmonds, J. K., & Hall, W. A. (2015). Fear of childbirth and preference for cesarean delivery among young american women before childbirth: a survey study. *Birth* 42(3), 270–276. <https://doi.org/10.1111/birt.12178>
- Shorey, S., & Wong, P. Z. E. (2022). Traumatic childbirth experiences of new parents: A meta-synthesis. *Trauma, Violence Abuse*, 23(3), 748–763. <https://doi.org/10.1177/1524838020977161>
- Şahin, E., & Yazıcı, S. (2022). Effects of a parenting preparation course on preferred mode of delivery, fear of childbirth, and perception of traumatic childbirth in midwifery students. *Journal of Research Development in Nursing and Midwifery*, 19(2), 45-49.
- Swift, E. M., Gottfredsdottir, H., Zoega, H., Gross, M. M., & Stoll, K. (2017). Opting for natural birth: A survey of birth intentions among young Icelandic women. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 11, 41–46. <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2016.09.006>
- Uçar, T., & Timur-Taşhan, S. (2018). Gebelik öncesi doğum korkusu ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Kadın ve erkeklerde geçerlik ve güvenirlik çalışması. *ACU Sağlık Bil Dergisi*, 9(3), 289-296. [10.31067/0.2018.43](https://doi.org/10.31067/0.2018.43). <https://doi.org/10.31067/0.2018.43>
- Uslu, B. (2021a). Travma sonrası stres bozukluğu tedavisinde bütüncül bir yaklaşım: Sirkadiyen ritimler, uyku ve yeme bozuklukları. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 4(8), 1-13.
- Uslu, B. (2021b). *Aktarılan psikolojik travmaya dair ölçek geliştirme çalışması* (Yayın No. 686160) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Žigić Antić, L., Nakić Radoš, S., & Jokić-Begić, N. (2019). Are non-pregnant women afraid of childbirth? Prevalence and predictors of fear of childbirth in students. *Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynaecology*, 40(3), 226–231. <https://doi.org/10.1080/0167482X.2018.1470162>

Weeks, F. H., Sadler, M., & Stoll, K. (2020). Preference for caesarean attitudes toward birth in a Chilean sample of young adults. *Women and Birth: Journal of the Australian College of Midwives*, 33(2), e159–e165. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2019.03.012>

**TÜRKİYE'DE YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERDE ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI
HEMŞİRELİĞİNDE OYUNUN TERAPÖTİK KULLANIMININ İNCELENMESİ**

**INVESTIGATION OF POSTGRADUATE THESES ON THE USE OF PLAY IN THE FIELD OF CHILD
HEALTH AND DISEASE NURSING IN TÜRKİYE**

Merve ÇİL¹ Kadiye DEMİR²

¹ Arş. Gör., Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye.

² Dr. Öğr. Üyesi, Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye.

	ÖZET	ABSTRACT
Geliş tarihi/ Date of receipt: 15 Ara 2023		
Kabul tarihi/Date of acceptance: 25 Haz 2024		
Anahtar kelimeler: Çocuk, hemşire, lisansüstü tez, oyun		
Keywords: Child, nurse, Dissertation, Play		
Sorumlu yazar/Corresp onding author: mrvcl.20@gma il.com		
	<p>Bu araştırma, Türkiye’de çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanında oyunun terapötik kullanımına yönelik lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Türkiye Ulusal Tez Veri Tabanında yer alan lisansüstü tezler 25-31 Mart 2024 tarihleri arasında “oyun, çocuk, hemşire” anahtar kelimeleri kullanılarak taranmış, 1996-2024 yılları arasında toplam 132 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilme ölçütlerini sağlayan 49 tez dahil edilmiştir. Tezlerin %77.6’sı yüksek lisans, %22.4’ü doktora tezidir. Tezlerin %72’si son beş yılda yapılmıştır, %79.6’sı deneysel, %20.4’ü ise yarı deneysel tasarımdadır. Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliğinde oyunun; prosedürel ağrılı işlemler, internet bağımlılığı, kanser hastalığında yaşam kalitesi ve semptom yönetimi ve sosyal yetkinlik ve davranış yönetimi konularında kullanıldığı belirlenmiştir. Oyunun ağırlıklı olarak onkoloji ve çocuk cerrahi servislerinde yatan hastaların bakımında kullanıldığı belirlenmiştir. Oyunun ağrı, anksiyete ve korkuyu azalttığı, internet bağımlılığının yönetiminde olumlu etkisinin olduğu, fizyolojik göstergeler ve emosyonel göstergeler üzerinde olumlu etkisinin olduğu, ebeveyn anksiyetesini azalttığı ve memnuniyeti artırdığı, yorgunluk düzeyini azalttığı, yaşam kalitesini yükselttiği, mobilizasyonu artırdığı, işlem süresini kısalttığı, sosyal yetkinlik ve davranış yönetiminde olumlu etkisinin olduğu ve psikososyal semptomlar üzerinde etkili olmadığı bulunmuştur. Hemşirelerin terapötik oyun kullanımı konusunda hizmet içi eğitimler alması önerilmektedir.</p>	<p>This research was conducted to examine postgraduate thesis studies on the therapeutic use of games in the field of child health and disease nursing in Turkey. Document analysis technique was used in the research. Postgraduate theses in the Turkey National Thesis Database were scanned between 25-31 March 2024 using the keywords "play, child, nurse". As a result of the scanning, a total of 132 postgraduate theses were reached between 1996-2024. 49 theses that met the inclusion criteria were included in the research. 77.6% of the theses are master's theses and 22.4% are doctoral theses. 72% of theses were written in the last five years. 79.6% of the theses were conducted in an experimental design, and 20.4% were conducted in a quasi-experimental design. The play in child health and disease nursing; It has been determined that it is used in procedural painful procedures, internet addiction, quality of life and symptom management in cancer, and social competence and behavior management. It was determined that the game was mainly used in the care of patients hospitalized in oncology and pediatric surgery wards. In the theses examined, it was found that the game reduced pain, anxiety and fear, had a positive effect on the management of internet addiction, had a positive effect on physiological indicators and emotional indicators, reduced parental anxiety and increased satisfaction, reduced fatigue, increased mobilization by positively affecting quality of life and immobilization, shortened the procedure time, had a positive effect on social competence and behavior management, and had no effect on psychosocial symptoms. It is recommended that nurses receive in-service trainings on the use of therapeutic play.</p>

Atıf için/To cite: Çil, M., & Demir, K., (2024). Türkiye’de yapılmış lisansüstü tezlerde çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliğinde oyunun terapötik kullanımının incelenmesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 8(3), 296-345.

GİRİŞ

Çocukların büyüme ve gelişmesi için oyun hayatlarının vazgeçilmez bir parçasıdır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 31. maddesinde de çocuğun yaşına uygun oyun ve eğlence etkinliklerine özgürce katılma haklarının olduğu bildirilmektedir (United Nations Human Rights, 1989). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komisyonu'na göre oyun, her çocuğun hakkı olarak tanımlanmaktadır (United Nations International Children's Emergency Fund, 2023). Amerikan Pediatri Akademisi ise bir çocuğun günde en az 60 dakika serbest oyun süresinin olması gerektiğini savunmaktadır (Yogman ve ark., 2018). Oyun eğlence, dinlenme ya da etkinlik olmanın ötesinde çocukların fiziksel, psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişiminde rolü olan bir aktivitedir (Ullán ve ark., 2014). Bunun yanında oyunun yaratıcılık, sosyal yeterlilik ve problem çözme becerilerinin de gelişimini kolaylaştırdığı düşünülmektedir (Sridharan & Sivaramakrishnan, 2016). Oyun çocuğun beyin gelişimini olumlu etkilemekte, çevresini keşfetmesini ve etkileşim kurmasını sağlamakta, merak duygusunu geliştirmekte ve seçim yapmayı öğretmektedir (Ullán ve ark., 2014).

Hastalık ve hastaneye yatma çocuklar için sevdiği kişi, oyuncak ve alıştığı çevreden ayrılma, tanı-tedavi amaçlı ağırlı girişimler anlamına gelmektedir (Godino-Iáñez ve ark., 2020; Sridharan & Sivaramakrishnan, 2016). Bu durumda çocukların anksiyete ve korku duygularını yoğun olarak yaşadıkları bilinmektedir (Godino-Iáñez ve ark., 2020). Ayrıca hastane ortamında çocuğun gelişim düzeyine uygun terimlerle açıklama yapılmaması ve prosedürler hakkında yeterince bilgi verilmemesi çocuğun kontrol eksikliği yaşamasına neden olmaktadır (Koukourikos ve ark., 2015). Çocuğun hastane ortamında yaşadığı anksiyete ve korku iyileşme süresini olumsuz etkileyebileceğinden, azaltılması bütüncül hemşirelik bakımının ilk aşaması olmalıdır.

Oyun sağlıklı veya hastalık sürecindeki çocukların önemli ihtiyaçlarından biridir. Çocuklarda krize neden olan hastalık ve hastaneye yatma durumları ile baş etmede oyunun

önemli bir yeri vardır. İngiltere’de 1959 yılında yayınlanan Platt Raporu’nda hastane yatışıyla birlikte anne ve çocuğun ayrılmasının ve rutinin bozulmasının olumsuz etkilerini azaltmada oyunun önemi vurgulanmaktadır (Jun-Tai, 2008). Oyun, hastalık ve hastaneye yatmanın yol açtığı travmayı azaltmakta, çocuğun tedavi ve işlemlere ilişkin duygularının ve yanlış anlamalarının değerlendirilmesini sağlamakta ve çocuğun hastalık, tedavi ve hastaneye yatmaya uyum sağlamasını desteklemektedir (Aranha ve ark., 2020; Salawati Ghasemi ve ark., 2021). Godino-Iáñez ve ark. (2020) oyunun, hastane ortamında çocukların kendilerini özgüvenli, rahat ve güvende hissetmesini sağladığını bildirmektedir (Godino-Iáñez ve ark., 2020). Ayrıca çocuğun çatışmalarını dile getirmesinde ve endişesini gidermesinde yardımcı olduğu için iyileştirici rolü de bilinmektedir (Aranha ve ark., 2020). Li, (2007) ise hastanede yatan, terapötik oyun uygulanan bir grup çocuğun terapötik oyun uygulanmayan gruptaki çocuklara göre daha az olumsuz duygu sergilediğini ve daha düşük düzeyde kaygı yaşadıklarını bildirmektedir (Li, 2007). Ayrıca Silva ve ark. (2017) invaziv işlem uygulanan çocuklarda terapötik oyunun davranış ve kaygı üzerine etkinliğini değerlendirmek üzere 12 çalışmayı dahil ettikleri sistematik inceleme çalışmasında terapötik oyunla müdahalenin çocuklarda kaygı düzeyini azalttığı, işbirlikçi davranışı ve yapılan işlemin kabulünü artırdığını bildirmektedir (Silva ve ark., 2017). Bu anlamda çocuğun bakım veren hemşiresi ile güvenli ve destekleyici bir ilişki kurmasında oyun kullanımının katkısı büyüktür (Aranha ve ark., 2020).

Son yıllarda sağlıklı veya hasta çocuklarda oyun kullanımının etkisinin değerlendirildiği hemşirelik araştırmalarının sayısının arttığı görülmektedir. Bu çalışmaların sonuçlarının bütüncül olarak değerlendirilmesi oyunun klinikte hemşirelik uygulamalarına entegre edilmesi için bütüncül bir sonuç sunması ve hemşirelik bilimine ışık tutması yönünden önemlidir. Bu nedenle, bu çalışma Türkiye’de çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanında oyunun terapötik kullanımına yönelik lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırmada Türkiye’de hemşireler tarafından oyunun terapötik kullanımının çocuklar üzerine etkisini değerlendirmek üzere yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi amacıyla nitel araştırma desenlerinden bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini oyunun çocuklarda terapötik kullanımını inceleyen Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)’nun Ulusal Tez Veri tabanında yayınlanmış tüm tezler oluşturmaktadır. Bu kapsamda 25-31 Mart 2024 tarihleri arasında herhangi bir yıl sınırı olmaksızın tarama yapılmış olup toplam 132 teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tezlerden araştırmanın dahil edilme kriterlerini karşılayan 49 tez araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın dahil edilme kriterleri; tezlerin YÖK Ulusal Tez Veri tabanında arşivlenmiş olması, hemşirelik ana bilim dallarında yürütülmüş olması, yüksek lisans veya doktora tez çalışması olması, tam metnine ulaşılabilir olması araştırmanın dahil edilme kriterleridir. Dışlama kriteri ise tezlerin hemşirelik dışındaki farklı bilim alanlarında yürütülmüş olmasıdır.

Veri Toplama Araçları

Veriler; araştırmacılar tarafından hazırlanan, tezin türü, yılı, yazarı, adı, amacı, araştırma yöntemi, örneklem sayısı, terapötik oyunun türü/uygulama şekli, kullanılan ölçüm araçları ve sonuçların sorgulandığı anket formu ile toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Çocuklarda terapötik oyunun işlem ağrısı, korku ve kaygı düzeyleri gibi bazı parametreler üzerine etkisini inceleyen tezlere ulaşmak için belirlenen dahil etme kriterleri dahilinde 25-31 Mart 2024 tarihleri arasında, “oyun, çocuk, hemşire” anahtar kelime kombinasyonları kullanılarak tarama yapılmıştır. Araştırma için belirlenen anahtar kelimelerin taranması sonucu 1996-2024 yılları arasında toplam 132 teze ulaşılmıştır. Bunlar arasından hemşirelik alanı

dışında yapılmış olan 20, konu dışında olan 60 ve çalışma türü nedeniyle 2 tez kapsam dışı bırakılmıştır. Araştırmaya doküman analizi yöntemi ile kapsamlı olarak incelenen, dahil edilme ölçütlerini sağlayan 49 tez dahil edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Taramada elde edilen veriler doküman analizinde yer alan kodlama yöntemine göre kodlanmıştır (Sak ve ark., 2021). Kodlamalar on başlık altında yapılmıştır. Bu başlıklar sırayla tezin türü, yılı, yazarı, adı, amacı, araştırma yöntemi, örneklem sayısı, terapötik oyunun türü/uygulama şekli, kullanılan ölçüm araçları ve sonuç olarak adlandırılmıştır. Bu başlıklar kapsamında elde edilen veriler bir Word formuna kaydedilmiştir. Formdan elde edilen veriler tanımlayıcı istatistikler kullanılarak sunulmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırmada, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)'nun Ulusal Tez Veri tabanında bulunan tezlerin kamuya açık ve herkes tarafından erişilebilir olması ve araştırmaya yazarlar tarafından tam metnine erişimin izin verilen tezlerin dahil edilmesi nedeniyle etik kurul izni alınmasına gerek duyulmamıştır.

BULGULAR

Bu araştırmada yapılan inceleme sonucunda çalışmaya dahil edilme kriterlerini sağlayan 49 adet tez değerlendirilmiştir. Dahil edilen tezlerden 38'inin yüksek lisans, 11'inin doktora tezi olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Tablo 1

İncelenen Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Tez Türü	n	%
Yüksek lisans	38	77.6
Doktora	11	22.4

Çocuk hastalarda oyunun kullanımının değerlendirildiği ilk tezin 2012 yılında yapıldığı, tezlerin büyük çoğunluğunun 2019 yılında yapıldığı tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2

İncelenen Tezlerin Yayınlanma Yıllarına Göre Dağılımı

Yayınlanma yılı	n	%
2024	1	2
2023	5	10.2
2022	5	10.2
2021	7	14.3
2020	8	16.4
2019	9	18.5
2018	5	10.2
2017	4	8.2
2016	1	2
2015	1	2
2014	1	2
2013	1	2
2012	1	2

Değerlendirilen tezlerin deneysel (n=39) ve yarı deneysel (n=10) tasarımda yapıldığı belirlenmiştir (Tablo 3). Çalışmalarda oyunun prosedürel ağırlı işlemlerde, internete bağımlılığının yönetiminde, kanser hastalığında yaşam kalitesi ve semptom yönetiminde ve sosyal yetkinlik ve davranış yönetiminde kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen çocukların 1-17 yaşları arasında olduğu, uygulanan oyun süresinin 5-30 dakika arasında değiştiği belirlenmiştir.

Tablo 3

İncelenen Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerin Araştırma Türlerine Göre Dağılımı

Araştırma türü (Yüksek Lisans)	n	%
Deneysel	32	84.2
Yarı deneysel	6	15.8
Araştırma türü (Doktora)		
Deneysel	7	63.6
Yarı deneysel	4	36.4

Yapılan yüksek lisans tezleri incelendiğinde oyunun 22 çalışmada ağrı üzerine, 19 çalışmada anksiyete üzerine, 15 çalışmada korku üzerine, altı çalışmada fizyolojik göstergeler (vücut ısısı, kan basıncı, kalp tepe atımı, solunum sayısı, oksijen saturasyonu) üzerine, altı çalışmada ebeveyn anksiyetesi üzerine, iki çalışmada ebeveyn memnuniyetine, iki çalışmada tedaviye uyuma, üç çalışmada emosyonel göstergeler üzerine, bir çalışmada psikososyal semptomlara, bir çalışmada internet bağımlılığına, bir çalışmada yorgunluk üzerine, bir çalışmada yaşam kalitesine, bir çalışmada ebeveyn uygulama beceri davranışına, bir çalışmada işlem süresine, bir çalışmada immobilizasyona, etkisinin değerlendirildiği belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4

İncelenen Tezlerin Değerlendirdiği Parametrelere Göre Dağılımı^a

Parametre	n	%
Ağrı	27	55.1
Anksiyete	23	46.9
Korku	18	36.7
Fizyolojik göstergeler (vücut ısısı, kalp tepe atımı, kan basıncı, solunum sayısı ve oksijen saturasyonu)	9	18.4
Ebeveyn Anksiyetesi	8	16.3
Emosyonel göstergeler	3	6.1
Ebeveyn Memnuniyeti	2	4.1
Tedaviye uyum	2	4.1
Psikososyal semptomlar	1	2
İnternet bağımlılığı	1	2
Sosyal yetkinlik ve davranış yönetimi	1	2
Yorgunluk	1	2
Yaşam kalitesi	1	2
Ebeveyn uygulama beceri davranışı	1	2
İşlem süresi	1	2
İmmobilizasyon	1	2
Hastaneye uyum (çocuk)	1	2
Semptom kontrolü	1	2
Ağlama süresi	1	2

^a Tezlerde birden fazla parametre değerlendirilmiştir.

İncelenen yüksek lisans tezlerinde oyunu kullanan araştırmacıların 10 tanesinin terapötik oyun sertifikası/oyun terapisi sertifikasının olduğu bildirilmiştir. Oyunun kemik iliği nakil servisi (n=1), çocuk sağlığı ve hastalıkları servisi (n=10), kan alma polikliniği (n=4), pedodonti kliniği (n=2), çocuk acil servis (n=9), çocuk cerrahi servisi (n=7), hematoloji kliniği (n=1), ortopedi kliniği (n=1), radyoterapi ünitesi (n=1) ve aşı enjeksiyon odasında (n=1) kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen yüksek lisans tezlerinde öykü kitabı, sesli/ışıklı/müzikli/hareketli oyuncak (n=6), peluş oyuncak/bez bebek/örgü bebek (n=7), oyun temelli programlar (n=4), eğitici kitapçık/boyama kitabı/öykü kitabı (n=4), çizgi film izletilmesi (n=3), oyun hamuru seti (n=5), dijital oyun (n=7), oyuncak tipi nebülizatör ve maske (n=3), el/parmak kuklası (n=3), çevre oyunu (n=1), palyaço (n=1), kaleydoskop (n=1), sanal gerçeklik gözlüğü (n=1), helicone ve pika bilekliği (n=1), rüzgar gülü (n=1) ve oyun kartları (n=1) kullanılmıştır. Uygulanan terapötik oyun/oyun terapisinin ağrı üzerine etkisinin incelendiği çalışmaların çoğunda Wong Baker Yüzler Ağrı Değerlendirme Ölçeği (n=4), FLACC Ağrı Skalası (n=5), Visual Analog Skala (n=2), anksiyete üzerine etkisinin incelendiği çalışmaların çoğunda Çocuk Anksiyete Skalası-Durumluk (n=4), Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (n=5), korku üzerine etkisinin incelendiği çalışmaların çoğunda Çocuk Korku Ölçeği (n=13), Tıbbi İşlem Korku Ölçeği (n=3) kullanılmıştır (Tablo 5). Yapılan yüksek lisans tez çalışmalarının sonuçlarına bakıldığında oyunun ağrı, anksiyete ve korkuyu azalttığı, internet bağımlılığının yönetiminde olumlu etkisinin olduğu, fizyolojik göstergeler ve emosyonel göstergeler üzerinde olumlu etkisinin olduğu, ebeveyn anksiyetesini azalttığı ve memnuniyeti arttırdığı, yorgunluk düzeyini azalttığı, yaşam kalitesini ve immobilizasyonu olumlu etkileyerek mobilizasyonu arttırdığı, işlem süresini kısalttığı ve psikososyal semptomlar üzerinde etkili olmadığı bulunmuştur (Tablo 5).

Yapılan doktora tezleri incelendiğinde oyunun altı çalışmada ağrı üzerine, dört çalışmada anksiyete üzerine, üç çalışmada korku üzerine, üç çalışmada fizyolojik göstergeler (vücut ısısı,

kan basıncı, kalp tepe atımı, solunum sayısı, oksijen saturasyonu) üzerine, iki çalışmada ebeveyn anksiyetesi, bir çalışmada sosyal yetkinlik ve davranış yönetimi üzerine, iki çalışmada yaşam kalitesi üzerine, bir çalışmada hastaneye uyum (çocuk) üzerine, iki çalışmada semptom kontrolü üzerine etkisinin değerlendirildiği belirlenmiştir (Tablo 4). İncelenen doktora tezlerinde oyunu kullanan araştırmacıların üç tanesinin terapötik oyun sertifikası/oyun terapisi sertifikasının olduğu bildirilmiştir. Oyunun çocuk cerrahi servisi (n=2), çocuk hematoloji-onkoloji kliniği (n=4), kan alma polikliniği (n=1), gününbirlik cerrahi servisi (n=1), çocuk palyatif kliniği (n=1) ve çocuk servisinde (n=1) kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen doktora tezlerinde çizgi film (n=2), oyun temelli programlar (n=2), eğitici kitapçık/boyama kitabı/öykü kitabı (n=2), simülatif oyuncak (n=1), invaziv girişimler için kullanılan materyallerden oluşturulan oyuncaklar (n=1), el/parmak kuklası (n=1), pelüş oyuncak/bez bebek/örgü bebek (n=1), oyun hamuru (n=1), sanal gerçeklik gözlüğü (n=1) ve dijital oyun (n=2) kullanılmıştır. Doktora tezlerinde uygulanan terapötik oyun/oyun terapisinin ağrı üzerine etkisinin incelendiği çalışmalarda Wong Baker Yüzler Ağrı Değerlendirme Ölçeği (n=2), Visual Analog Skala (n=1), anksiyete üzerine etkisinin incelendiği çalışmalarda Çocuk Anksiyete Skalası-Durumluk (n=1), Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeği (Kendimi Nasıl Hissediyorum Anketi STAI-C Form TX-II) (n=2), korku üzerine etkisinin incelendiği çalışmalarda Çocuk Korku Ölçeği (n=1) ve Tıbbi İşlem Korku Ölçeği (n=1) kullanılmıştır (Tablo 5). Yapılan doktora tez çalışmalarının sonuçlarına bakıldığında ağrı, anksiyete ve korkuyu azalttığı, fizyolojik göstergeler üzerinde olumlu etkisinin olduğu, ebeveyn anksiyetesini azalttığı ve sosyal yetkinlik ve davranış yönetiminde olumlu etkisinin olduğu bulunmuştur (Tablo 5).

Tablo 5

Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

Tez Türü/ Yılı/ Yazarı	Amaç	Yöntem	Terapötik Oyun Türü/ Uygulama Şekli	Kullanılan Ölçüm Aracı	Sonuç
Yüksek lisans, 2023, Koç S. (Koç, 2023)	3-6 yaş çocuklarda periferik damar yolu açma işlemi sırasında müzikli oyuncağın (ksilofon) çocuğun ağrısı, korkusu ve ebeveyn memnuniyetine etkisini değerlendirmek.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 35 Kontrol: 35	Deney grubunda bulunan çocuklara, ebeveyni ile birlikte müzikli oyuncak (ksilofon) ile oynarken periferik damar yolu açma işlemi uygulanmıştır.	1. Çocuk ve Ebeveyn Tanıtıcı Bilgi Formu 2. Çocuk Korku Ölçeği (ÇKÖ) 3. Çocukların Duygusal Göstergesi Ölçeği (ÇDGÖ) 4. QUChER Fotografik ve Sayısal Derecelendirme Formu (QUChER) 5. Hemşire-Hasta İş Birliği Düzeyi 6. Ebeveyn Memnuniyet Formu (HHİ-HEMF)	Son test QUChER puan ortalamasının deney ve kontrol grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı; deney grubunda yer alan çocukların ÇDGÖ puan ortalaması kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük olduğu; deney grubunda yer alan çocukların ÇKÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup deney grubunun ÇKÖ puanlarının daha düşük olduğu; deney grubunun hemşire hasta iş birliği puanının kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu; işlem sırasında kullanılan ksilofon oyuncağı ile ebeveyn memnuniyet durumu arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.
Yüksek lisans, 2023, Kurt SM. (Kurt, 2023)	Çocuklarda, intramuskuler enjeksiyon sırasında dikkati başka yöne çekme yöntemlerinin ağrı ile anksiyeteye etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 45 Deney 2: 45 Deney 3: 45 Kontrol: 45	Kaleydoskop, video oyunu ve sanal gerçeklik gözlüğü kullanımını işlem öncesi nasıl kullanılacağı gösterilmiş, işlemden önce 30 sn. oynatılmış ve işlem süresince de oynaması sağlanmıştır.	1. Wong-Baker Yüzler Ağrı Ölçeği (WBFP RS) 2. Çocuk Korku Ölçeği (ÇFS)	Video oyunu oynatma, kaleydoskop, sanal gerçeklik gözlüğü kullanımının 6-12 yaş çocuklarda intramuskuler enjeksiyona bağlı ağrı ve anksiyeteyi azaltmada etkili olduğu saptanmıştır.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2023, Karabıyık İ. (Karabıyık, 2023)	7-12 yaş arası çocuklarda ortopedi ve travmatoloji ameliyatı sonrası ağrının azaltılmasında soğuk uygulama, çevrimiçi oyun ve plasebonun etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 39 Deney 2: 42 Deney 3: 40 Plasebo: 40	Soğuk uygulama grubunun ameliyat bölgesine 20 dakika boyunca soğuk jel paket, çevrimiçi oyun grubuna 20 dakika boyunca oynamak istediği çevrimiçi oyun, soğuk uygulama+çevrimiçi oyun grubuna 20 dakika boyunca her iki girişim birlikte, plasebo grubuna ise bir kez 2 cc %0.9 serum fizyolojik intravenöz yolla uygulanmıştır.	1. Vizüel Analog Ağrı Skalası 2. Fizyolojik parametreler (vücut ısısı, kalp tepe atımı, solunum sayısı ve oksijen satürasyonu)	Ağrının azaltılmasında tüm girişimler etkili olmakla birlikte, 10., 20. ve 40. dakikada soğuk uygulama+çevrimiçi oyun, soğuk uygulama ve çevrimiçi oyun gruplarının ağrı puanlarının plasebo grubundan anlamlı düzeyde düşük olduğu bulunmuştur (p<0.05). Vücut ısısı ve solunum sayısı değerleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken, tüm gruplarda kalp tepe atımının girişim sonrasında azaldığı, oksijen satürasyonunun da plasebo dışındaki tüm gruplarda 40. dakikada girişim öncesine göre arttığı bulunmuştur.
Yüksek lisans, 2023, Aydoğmuş A. (Aydoğmuş, 2023)	3-6 yaş grubundaki çocukların oyun hamuruyla oynamasının nebülizatör tedavisine uyumlarına etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü tekrarlı ölçümler tasarımı Deney: 40 Kontrol: 40	Oyun hamuruyla oynamaya, nebülizatör tedavisinden 1 dk önce başlanmış ve nebülizatör tedavisi sonlanana kadar eş zamanlı olarak oynamaya devam edilmiştir.	1. Hasta Çocuğu Tanılama Formu 2. Nebülizatör Tedavisi Süresince Çocuğu Değerlendirme Formu	Araştırma grubundaki çocukların kalp atım hızı ortalamaları kontrol grubundan daha yüksek, SpO ₂ ortancaları daha düşük bulunmuştur. Araştırma grubundaki çocukların solunum sıkıntısının daha fazla olduğu ve giderek azaldığı görülmüştür. Kontrol grubundaki çocuklarda nebülizatör tedavisinin etkisini azaltan ve devamını engelleyen tepkiler daha fazla görülmüştür. Nebülizatör tedavisi süresince her iki grupta da uyumsuz tepkiler giderek azalmış ancak araştırma grubundaki azalma daha fazla olmuştur. Araştırma grubundaki çocuklarda oyun hamuruyla oynarken nebülizatör tedavisinin etkisini azaltan ve devamını engelleyen tepkiler daha az görülmüştür.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2023, Uslu H. (Uslu, 2023)	6-10 yaş arasındaki çocuklarda IV kateterizasyon öncesinde, oyuncak IV kateter ile yapılan işleme hazırlığın çocukların ağrı, korku ve emosyonel göstergelerine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 40 Kontrol: 40	Deney grubundaki çocuklara IV kateterizasyon öncesinde araştırmacılar tarafından geliştirilen oyuncak IV kateter ile oyuncak örgü bebek üzerinde işlem gösterilerek, ardından kendisinin de işlemi uygulaması sağlanmıştır.	1. Kişisel Veri Toplama Formu 2. Wong-Baker Yüzler Ağrı Ölçeği 3. Çocuk Korku Ölçeği (ÇKÖ) 4. Çocuklarda Emosyonel Göstergeler Ölçeği (ÇEGÖ)	Araştırmada müdahale grubundaki çocukların işlem sırası ÇKÖ, Wong-Baker Yüzler Ağrı Ölçeği ve ÇEGÖ puanlarının, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir (p<0.001).
Yüksek lisans, 2022, Kırkan Ç. (Kırkan, 2022)	İnhaler tedavi öncesinde oyuncak nebulizatör ve oyuncak maske ile uygulanan terapötik oyunun çocukların korku ve anksiyetesi üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 42 Kontrol: 42	Terapötik Oyun Grubu'nda çocuklar için özel tasarlanmış, eğlence ve oyun ortamında tedavi imkanı sağlayan oyuncak nebulizatör ve hayvan figürü şeklinde tasarlanmış oyuncak nebul maskesi kullanılmıştır.	1. Çocuk Tanıtım Formu, Çocuk Takip Formu 2. Çocuk Korku Ölçeği (ÇKÖ) 3. Çocuk Anksiyete Skalası-Durumluk (ÇAS-D) 3. Terapötik Oyun Uygulama Rehberi	Grup içi karşılaştırmalara göre tedavi sonrasında Terapötik Oyun Grubu'nda korku ve anksiyetenin azaldığı, Rutin Tedavi Grubu'nda ise arttığı; çocukların korku ve anksiyete düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı fark olduğu; gruplar arasında tedavi sırasında maskeyi kabullenme ve tedaviye uyum açısından anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2022, Yasakçı A. (Yasakçı, 2022)	4-7 yaş arası çocukların yapılandırılmış terapötik oyun ile radyoterapi öncesi hazırlığının çocuğun anksiyete-korku ve ebeveyn anksiyete düzeyine etkisinin değerlendirilmesi.	Ön test-son test yarı deneysel tasarım Deney: 16	Yapılandırılmış terapötik oyun oturumları toplam dört kez simülasyon öncesi, radyoterapi öncesi ilk üç gün uygulanmıştır. I. oyun oturumunda simülasyon cihazı maket oyuncacı, kurabiye adam boyama resmi, boya kalemleri, çocuğun seçtiği figür oyuncak kullanılmıştır. II. oyun oturumunda radyoterapi cihazı maket oyuncacı ve çocuğun seçtiği figür oyuncak ile birlikte çocuğun yaş dönem özelliklerine uygun radyoterapi basit ve anlaşılır ifadelerle hikayeleştirilerek anlatılmıştır. III. oyun oturumunda çocuğa kurabiye adam boyama resmi ve renkli boya kalemleri verilerek radyoterapi alan bölgesini boyamasını ve radyoterapi alırken hissettiği duygular (üzüntü, korku, heyecan, ağrı vb.) hakkında konuşmalar yapılarak, çocuğun kendisini ifade etmesi sağlanmıştır. IV. oyun oturumunda çocukla tedavisi bittikten sonra neler yapmak istediği, hayalin kurduğu şeyler hakkında konuşularak bir iyi hissetme torbası yapılmıştır.	1. Çocuk ve Ebeveyn Tanıtım Formu 2. Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği 3. Çocuk Anksiyete Skalası-Durumluk Ölçeği (ÇAS-DÖ) 4. Çocuk Korku Ölçeği (ÇKÖ)	Çocukların simülasyon öncesi ÇAS-DÖ (8.31±1.195) ve ÇKÖ (3.50±0.516) toplam puanlarını ile radyoterapi üçüncü gün sonrası ÇAS-DÖ (1.31±1.138) ve ÇKÖ (0.25±0.447) toplam puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur. Radyoterapi hazırlık eğitimi alan ve yapılandırılmış terapötik oyun oturumlarında çocuklarına eşlik eden ebeveynlerin simülasyon öncesi Durumluk Kaygı Ölçeği (DKÖ) toplam puan ortalamaları (61.75±5.285) ile radyoterapi üçüncü gün sonrası DKÖ toplam puan ortalamaları (29.93±2.568) arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur (p<0.05).
---	--	---	--	---	--

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2022, Akar A. (Akar, 2022)	4-7 yaş arası çocuklarda kan alma işlemi öncesi uygulanan oyun hamuru aktivitelerinin ağrı ve anksiyete düzeylerine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 34 Kontrol: 34	Deney grubundaki çocuklara kan alma işlemi öncesi oyun hamuru oynatılmış, kontrol grubundaki çocuklara ise sadece rutin kan alma işlemi gerçekleştirilmiştir.	1. Tanıtıcı Bilgi Formu 2. Çocuk Anksiyete Skalası- Durumluluk (ÇAS-D) 3. Wong-Baker Yüz İfadelerini Derecelendirme Ölçeği (WB-YİDÖ)	Deney ve kontrol grupları arasında WB-YİDÖ ve ÇAS-D puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş ve deney grubundaki çocukların WB-YİDÖ ve ÇAS-D puanlarının, kontrol grubundaki çocukların puanlarından anlamlı derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir.
Yüksek lisans, 2022, İşler Z. (İşler, 2022)	3-12 yaş grubu çocuklarda periferik damar yolu açma girişimi öncesi terapötik oyun ile verilen eğitimin anksiyete üzerine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 35 Deney 2: 34 Kontrol: 33	Boyama grubunda ‘Damar yolu Eğitim ve Boyama Kitabı’ paralelinde, periferik damar yolunun ne olduğu, ne amaçla kullanıldığı; faydaları ve girişimin hastaya nasıl yapıldığı anlatılmıştır. Boyama işlemi esnasında çocuk özgün olarak istediği renklerle içinden geldiği gibi boyamasını gerçekleştirmiştir. Amigurumi grubunda çocuk ile beraber periferik damar yolu malzemeleri (İğnesiz intravenöz kateter, iğnesiz enjektör, pamuk, bant) kullanılarak oyuncak üzerinde uygulama yapılmıştır.	1. Aile ve Çocuğu Bilgilendirme ve Tanıtım Formu 2. Çocukların Duygusal Dışa Vurumunu Değerlendirme Ölçeği 3. Çocuklar İçin Duygusal Görünüm Ölçeği	3-12 yaş grubu çocuklarda periferik damar yolu açma girişimi öncesi iki farklı dikkati dağıtma tekniğinin çocukların anksiyete düzeyine olumlu etkisi olduğu bulunmuştur.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2021, Yıldız H. (Yıldız, 2021)	Hastanede yatan çocuklara uygulanan periferik venöz kateterizasyonda oyun terapisinin ağrı üzerine etkisinin değerlendirilmesi.	Yarı deneysel tasarım Deney: 57 Kontrol: 57	Oyun terapisi için kız ve erkek çocuklar için 4'er oyuncak olacak şekilde sesli, ışıklı çocukların dikkatini çekecek oyuncaklar ile çocuğa terapi uygulanmıştır.	1. Sosyodemografik Bilgi Formu 2. FLACC ağrı skalası 3. Wong-Baker ağrı skalası	Hastaların deney grubu FLACC ve Wong-Baker ağrı skala puanları, kontrol grubu FLACC ve Wong-Baker ağrı skala puanlarına kıyasla daha düşük çıktığı saptanmıştır.
Yüksek lisans, 2021, Metlek S. (Metlek, 2021)	3-6 yaş arasındaki çocuklarda sünnet öncesi ve sonrası dönemde uygulanan terapötik oyun yönteminin ağrı ve anksiyete düzeyleri ile ebeveynlerin anksiyete düzeyleri üzerine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 60 Kontrol: 60	Çocukların yaşına uygun oyun hamurları kullanılarak çocukla birebir 10 dakika boyunca oyun oynanmıştır.	1. Veri Toplama Formu 2. FLACC Ağrı Skalası 3. CEMS Kaygı Ölçeği 4. Ebeveynler için STAI-I Durumluk Kaygı Ölçeği	Ameliyat öncesi ve sonrası dönemde deney grubundaki çocukların ağrı ve anksiyete puan ortalamaları ile ebeveynlerinin anksiyete puan ortalamaları kontrol grubuna göre istatistiksel olarak daha düşük bulunmuştur (p<0.05).
Yüksek lisans, 2021, Şimşek N. (Şimşek, 2021)	İnhalasyon tedavisi uygulanan 1-3 yaş çocuklarda terapötik oyunun çocuğun tedaviye uyumuna ve ebeveynin kaygı durumuna etkisinin değerlendirilmesi.	Yarı deneysel tasarım Deney: 15 Kontrol: 15	Kız çocukları için Niloya, erkek çocukları için Batman oyuncaklarına maske takılmasından sonra inhalasyon tedavisi uygulanmıştır. İnhalasyon önce oyuncaklar üzerinde çocuklara gösterilmiştir. Bu aşamada çocukların oyuncak üzerinde işlemi gözlemi yaklaşık 5 dakika sürmüştür.	1. Tanımlayıcı Bilgi Formu 2. Vital Bulgular Formu 3. Huzursuzluk Öz Değerlendirme Formu 4. Durumluk Kaygı Envanteri 5. 1-3 Yaş Çocuklarda Maske Uyum Değerlendirme Formu	Kontrol grubundaki çocuklarda taşikardi ve takipne görülme oranının girişim grubuna göre yüksek olduğu bulunmuştur. Ebeveyn değerlendirmesine göre girişim grubundaki çocukların 1-3 Yaş Maske Uyum Değerlendirme Form puan ortalamalarının kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Girişim grubundaki çocuk ve annelerin terapötik oyun sonrası Huzursuzluk Öz Değerlendirme Formu puan ortalamaları ve annelerin Durumluk Kaygı Envanteri Ölçek puan ortalamalarının anlamlı düzeyde düşük olduğu saptanmıştır (p<0.05).

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2021, Anderoğlu S. (Anderoğlu, 2021)	3-6 yaş arasındaki çocuklara Periferik İntravenöz Kateterizasyon (PİK) sırasında uygulanan terapötik oyun yönteminin çocukların ağrı ve anksiyete düzeyleri ile ebeveynlerin anksiyete düzeyleri üzerine etkilerinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 60 Kontrol: 60	PİK girişiminin hemen öncesinde yaklaşık beş dakika boyunca işlem çocuklara ve annelerine oyuncak ayı üzerinde gösterilmiş ve PİK sırasında diğer hemşire oyuncak ayı ile çocuğun dikkatini başka yöne çekmeye devam etmiştir.	1. Veri Toplama Formu 2. FLACC ağrı ölçeği 3. CEMS anksiyete ölçeği 4. Ebeveynler için STAI-I anksiyete ölçeği	PİK sırasında çocukların ağrı puan ortalamalarının deney grubunda 4.45±3.18, kontrol grubunda 7.25±2.81 puan, anksiyete puan ortalamalarının ise deney grubunda 6.08±5.91, kontrol grubunda 18.8±6.34 puan olduğu ve aralarında istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p=0.000). Ebeveynlerin anksiyete puan ortalamalarının PİK sırasında deney grubunda 38.06±18.9 iken kontrol grubunda 64.68±18.56 olduğu ve aralarında istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p=0.000).
Yüksek lisans, 2021, Zeren C. (Zeren, 2021)	KİT sürecine girmiş 6-12 yaşındaki çocuk hastalara transplantasyon öncesinde kemik iliği transplantasyon sürecini anlatan bir öykü kitabıyla verilen eğitimin psikososyal semptomlar üzerine etkisini değerlendirmek.	Randomize kontrollü deneysel tasarım. Deney: 12 Kontrol: 12	KİT öncesinde transplantasyon sürecini anlatan bir öykü kitabıyla eğitim verilmiştir.	1. Hastanede Yatan Çocuklar İçin Psikososyal Semptomları Tanılama Ölçeği	KİT öncesinde çocuklara terapötik oyun yöntemiyle verilen eğitimin transplantasyon sürecinde ortaya çıkan psikososyal semptomlar üzerinde etkili olmadığı bulunmuştur.
Yüksek lisans, 2020, Yumru H. (Yumru, 2020)	Oyun Temelli İnternet Bağımlılığını Önleme Programının (OTİBÖP)” erken ergenlik dönemindeki çocukların internet bağımlılık düzeyini azaltmaya etkisini değerlendirmek.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 40 Kontrol: 40	Deney grubundaki öğrencilere iki haftada bir toplam 6 seans OTİBÖP uygulanmıştır. OTİBÖP ise “Sevecen Kukla”, “İpe Düğüm Atma”, “Kutuda Hangi Soru Var?”, “Ayna” gibi oyunları içermektedir.	1. İnternet Bağımlılık Ölçeği	Son testte yapılan değerlendirmede deney ve kontrol grubu arasında internet bağımlılık ölçeği puan ortalaması açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<0.001). Deney grubunda OTİBÖP öncesinde günlük dijital oyun oynama süresi 1.57±0.68 saat, OTİBÖP sonrasında ise günlük dijital oyun oynama süresi 0.99±0.48 saat olarak bulunmuştur.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2020, Çalı Ö. (Çalı, 2020)	Okul öncesi dönemdeki çocuklarda periferik intravenöz kateter (PVK) uygulaması öncesi, sırası ve sonrasında travmatik bakım felsefesine uygun bir terapötik girişim kullanılmasının çocuğun ağrı, emosyonel ve fizyolojik göstergelerine (nabız, solunum sayısı, oksijen saturasyonu) etkisinin değerlendirilmesi.	Deney: 30 Kontrol: 30	İşlem öncesinde “Kelebek” adlı kitapçık ile PVK işlemi anlatılmış, işlem sırasında Ipad ile “Kıpırdak ve Şıpırdak” adlı çizgi film izletilmiş ve işlem sonrasında oyuncak (pelüş) ayı üzerinde çocuğun PVK işlemini yapması sağlanmıştır.	1.Wong Baker Yüzler Ağrı Değerlendirme Ölçeği 2.Çocuklarda Emosyonel Göstergeler Ölçeği	İşlem öncesi, işlem sırası ve işlem sonrasında travmatik bakım paketi uygulanan deney grubunun ağrı puan ortalamasının ve emosyonel göstergeler puan ortalamasının kontrol grubuna göre oldukça düşük ve aralarında istatistiksel olarak da anlamlı fark olduğu bulunmuştur (p<0.05). Periferik intravenöz kateter uygulaması öncesi, sırası ve sonrasında travmatik bakım paketi uygulanan grupta bulunan çocukların, kontrol grubunda bulunan çocuklara göre nabız ve solunum sayısı değerleri arasında fark vardır.
Yüksek lisans, 2020, Karakaş N. (Karakaş, 2020)	Dental muayene amacıyla gelen çocuklara muayene öncesinde, oyun hamuru setinin oynatılmasının çocuklardaki dental kaygı düzeyine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney:30 Kontrol:30	Deney grubu için dental muayene amacıyla ilk kez gelen çocuklar, muayeneye 15 dakika önce oyun hamuru oynayacakları alana alınarak diş oyun setinin çocuğa tanıtılmasının ardından ortalama 15 dakika süren dental tedavilerinin oyun aracılığıyla gösterilmesi ve çocuğun uygulamasının sağlanması şeklinde gerçekleştirilmiştir.	1. Çocukların Duygusal Dışa Vurumunu Değerlendirme Ölçeği (ÇDDVDÖ)	İşlem sırasında değerlendirilen ÇDDVDÖ puanına bakıldığında; deney grubu çocukların puan ortalamasının 8.46±3.17 kontrol grubu çocukların ise 11.00±5.24 olduğu ve aralarında anlamlı farklılık görüldüğü belirlenmiştir (p<0.05).

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2020, Kavlakcı M. (Kavlakcı, 2020)	Dijital oyun oynamanın 8-17 yaş çocuklarda sütür atma sırasında gelişebilecek ağrı, korku ve anksiyete düzeylerine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 42 Kontrol: 42	Çocukların iç dünyalarında hissettiklerini dışa yansıtma yöntemlerini kolaylaştıran, hayal dünyalarını geliştiren, zihinsel gelişimlerine katkı sağlayan, zarar vermeyen ve Ipad de oluşturulan oyun klasörü içerisinde bulunan "Kelime Gezmece, Tom Tatlı Koşu, Çocuklar için 384 Yapboz, Maşa ile Koca Ayı Oda Oyunları, Subway, Surfers, Kafa Topu 2 ve Dream League Soccer" oyunlarından çocuğun tercih ettiği dijital oyunlar sütür işlemi süresince deney grubunda bulunan çocuğa oynatılmıştır.	1. Wong Baker Yüzler Ağrı Değerlendirme Ölçeği (WBYADÖ) 2. Vizüel Analog Skala (VAS) 3. Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri 4. Tıbbi İşlem Korku Ölçeği (TİKÖ)	Sütür atma işlemi sonrası girişim grubundaki çocukların durumluk anksiyete puan ortalamalarının kontrol grubundaki çocukların puan ortalamalarından daha düşük olduğu ve grupların durumluk anksiyete puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (p<0.01). Sütür atma işlemi sonrası girişim grubundaki çocukların TİKÖ puan ortalamalarının kontrol grubundaki çocuklarınkinden daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (p<0.01). Sütür atma işlemi sırasında girişim grubundaki çocukların WBYADÖ ve VAS ağrı puan ortalamalarının kontrol grubundaki çocuklarınkinden daha düşük olduğu ve grupların WBYADÖ ve VAS ağrı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (p<0.01).
---	---	--	--	--	--

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2020, İnaç B. Yılmaz (İnaç Yılmaz, 2020)	4-6 yaş grubu çocuklarda periferik katater uygulaması öncesinde bez bebek üzerinde işlemi anlatmanın ağrı, anksiyete, korku, nabız ve solunum sayısına etkisinin değerlendirilmesi.	Rando mize kontrol lü deneysel el tasarım Deney:51 Kontrol:47	Deney grubundaki çocuklar ile klinikte invaziv işlemler için kullanılan materyallerden oyuncaklar yapılarak oynanmış, damar yolu açma işlemi malzemeleri (branül, pamuk, bant, alkol, eldiven, turnike) çocuğa gösterilmiş ve oyuncak bez bebek üzerinde uygulama yapılmıştır.	1. Çocuk Anksiyete Skalası-Durumluk (ÇAS-D) 2. Çocuk Korku Ölçeği (ÇKÖ) 3. Wong Baker Yüzler Ağrı Değerlendirme Ölçeği (WBYADÖ)	İşlem sonrası solunum değerleri ortalamalarına bakıldığında deney grubu çocukların solunum değerleri (\bar{X} :23.86) kontrol grubuna göre (\bar{X} :25.65) daha düşüktür ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). İşlem sonrası ÇKÖ puanları ortalamalarına bakıldığında deney grubu çocukların korku düzeyleri (\bar{X} :0.94) kontrol gurubuna göre (\bar{X} :1.91) daha düşüktür ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). İşlem sonrası ÇAS-D puan ortalamalarına bakıldığında deney grubu çocukların anksiyete düzeyi kontrol grubuna göre daha düşüktür ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). İşlem sonrası WBYADÖ puan ortalamalarına bakıldığında deney grubu çocukların ağrı düzeyleri (\bar{X} :1.13) kontrol gurubuna göre (\bar{X} :1.78) daha düşüktür ve deney ve kontrol gurupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$).
Yüksek lisans, 2019, Uluhan C. (Uluhan, 2019)	Kanserli adölesanların hastalıkları hakkında bilgi düzeyini artırmak ve tedaviye uyum sürecini hızlandırmak amacı ile geliştirilen Re-Mission video oyununun adölesanların yorgunluk ve yaşam kalitelerine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 23 Kontrol: 23	Re-Mission oyununda oyuncunun görevi, "Roxxi" adı verilen bir robot aracılığı ile kansere yakalanan bir çocuğun sanal vücudunda karşılaştığı kanser hücrelerini öldürmek, yayılımını engellemek ve tedavi sürecinin yan etkilerini yönetmektir.	1. Birey ve Ebeveyn Tanılama Formu 2. 13-18 Yaş Pediatrik Onkoloji Hastaları İçin Yorgunluk Ölçeği 3. Yaşam Kalitesi Ölçeği	Re-Mission video oyununun kanser tanısı almış adölesanların yorgunluk düzeylerinin azalmasında etkili olduğu ve yaşam kalitelerine olumlu yönde katkı sağladığı belirlenmiştir.

Tablo 5 (devam)

Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

Yüksek lisans, 2019, Arıkan A. (Arıkan, 2019)	6-12 yaş arası çocuklarda venöz kan alma işlemi sırasında uygulanan iki farklı dikkati başka yöne çekme yönteminin (Helicone oyuncacı, Pika sesli, renkli ve oyuncaklı bileklik) çocukların yaşadığı ağrı, korku ve anksiyete üzerine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 72 Deney 2: 72 Kontrol: 72	Çocuğun işlem öncesinde ve sırasında Helicone oyuncacı ve Pika bilekliği ile oynaması sağlanmıştır.	1. Tanıtıcı Bilgi Formu 2. Visual Analog Skala-VAS 3. Wong-Baker Yüz İfadelerini Derecelendirme Ölçeği-WB 4. Çocuk Korku ve Anksiyete Ölçeği-CFS	Visual Analog Skala (VAS) ve Wong-Baker Yüz İfadelerini Derecelendirme Ölçeği (WB) puanlarına bakıldığında en yüksek ağrı düzeyini kontrol grubundaki çocukların yaşadığı bunu sırasıyla Pika ve Helicone grubunun takip ettiği bulunmuştur (p>0.05). Korku ve Anksiyete Ölçeği (CFS) puanlarına bakıldığında en yüksek anksiyete düzeyini kontrol grubundaki çocukların yaşadığı bunu sırasıyla Pika ve Helicone grubunun takip ettiği bulunmuştur (p>0.05).
Yüksek lisans, 2019, Aghdam Shayan M. (Aghdam Shayan, 2019)	Ağrılı işlem esnasında dikkat dağıtma yöntemlerinden rüzgârgülü üfleme ve el kuklasının çocuğun ağrısına ve annenin kaygısına etkisinin değerlendirilmesi.	Ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel tasarım Deney 1: 40 Deney 2: 40 Kontrol: 40	Kan alma esnasında çocuğa rüzgârgülü verilmiştir (Ek 7) ve işlem süresince üfleme sağlanmıştır. Kan alma işlemi yapan hemşirenin yanına araştırmacı olan hemşire gelerek el kuklası oynatıp çocuğa sorular sorulmuştur.	1. Çocuğun ve annenin demografik özelliklerini ve annenin kaygısını ölçen soruları içeren anket formu 2. Yüz ifadelerini Derecelendirme Ölçeği	Annelerin grup içi ağrılı işlem öncesi ve sonrası rüzgârgülü uygulamasının çocuğunun ağrısını hafifleteceğine inanma durumunun istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Rüzgârgülü üfleme grubundaki çocukların ağrılı işlem yapıldıktan sonra ağrı düzeyi ağrılı işlem yapılmadan öncekine göre düşük olduğu belirlenmiştir. El kuklası grubu rüzgârgülü grubuna göre çocuğun ağrısını azaltmada etkili olduğu görülmüştür.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2019, Ayan G. (Ayan, 2019)	Çocuk cerrahi servisine sünnet operasyonu için başvuran 8-12 yaş aralığındaki çocuklarda terapötik oyun yöntemiyle verilen eğitimin preoperatif ve postoperatif dönemdeki anksiyete ve korkuya etkisinin değerlendirilmesi.	Deneysel tasarım Deney: 30 Kontrol: 30	Terapötik Oyun Temelli Eğitim Programı araştırmacı tarafından hazırlanan, üç aşamadan oluşan ‘‘Bilgeç Dede ve Bilgi Ağacı, Gözlem Bebek, Hasta Odası ve Ameliyathane Odası Maket Profili, İnsan Vücudu Bilim ve Oyun Seti, Tıbbi Malzeme Oyun Seti, Resim kâğıtları ve boyalar, Oyun hamuru, boyama kitapları materyallerinden oluşmaktadır.	1. Tıbbi İşlemler Korku Ölçeği (TİKÖ) 2. Çocuklar İçin Anksiyete Duyarlılığı İndeksi	Deney grubunun TİKÖ son test puanlarının (\bar{X} =51.633), kontrol grubunun puanlarından (\bar{X} =61.400) düşük olduğu görülmüştür. Deney grubunun Anksiyete Duyarlılığı Ölçeği son test puanlarının (\bar{X} =32.767), kontrol grubunun puanlarından (\bar{X} =38.700) düşük olduğu görülmüştür.
Yüksek lisans, 2019, Yılmaz Akdağ M. (Akdağ, 2019)	Akut apendisit ameliyatı olan 6-12 yaş grubu çocukların postoperatif dönemde çevre oyunu ile mobilizasyonunun korku ve ağrı düzeylerine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney:50 Kontrol:50	Çevre oyunu, oyunun bitirilebilmesi için toplamda yetmiş kare ilerlemenin tamamlanması gereken, bazı karelerinde ‘kart çek’ yazısı bulunan ve çekilen kartta yazılı olan yönergelerin (ileri git-geri git) uygulanması ile en son kare olarak tanımlanan dünya karesine ulaşılmasıyla oyunun sonlandığı, en fazla dört kişi ile oynanır.	1. Visual Analog Skala (VAS) 2. Çocuk Korku Ölçeği (ÇKÖ)	Çevre oyunu grubunda bulunan çocukların mobilizasyon sonrası öncesine göre ağrı puan ortalaması düşük, kontrol grubunda son ölçümün ilk ölçüme göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Çevre oyunu grubunda mobilizasyon sonrası öncesine göre korku puan ortalaması düşük bulunmuşken (p<0.05), kontrol grubunda ilk ve son ölçüm arasındaki fark istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur (p>0.05).
Yüksek lisans, 2019, Çiftçi E. (Çiftçi, 2019)	Çocukların ve onların ebeveynlerinin preoperatif anksiyetelerinin azaltılmasında bir mizahi girişim olan hastane palyaçoluğunun etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1:35 Deney 2: 35 Kontrol: 35	Ameliyat öncesi, ameliyathanede ve ameliyat sonrasında hastane palyaçosu Browni ve kukla Elmo çocuğun yanında bulunmuştur ve oyunlar oynamıştır.	1.Yale Modifiye Preoperatif Anksiyete Ölçeği Çocuk Formu 2.Çocuk Korku Ölçeği 3.Palyaço Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu (PEÖDF) 4.Spielberger Durumluk ve Sürekli Anksiyete Ölçeği (STAI 1 ve STAI 2)	T1 ve T2 anksiyete skorları deney 2 grubunda diğer gruplara göre daha düşüktür. Çocukların T1 zaman noktasındaki korku skorlarının deney 2 grubunun skorları, kontrol ve deney 1 gruplarından daha düşük, T4 zaman noktasındaki korku skorlarının deney 2 grubunun skorlarının, kontrol ve deney 1 gruplarından daha düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2019, Uluşık A. (Uluşık, 2019)	Bir diş tedavi ve protez merkezine herhangi bir nedenle ilk kez getirilen 5 ve 6 yaşındaki çocukların işlem öncesi dişçi setinden oluşan oyun hamuru ile oynatılarak yapılacak işleme yönelik bilgilendirilmelerinin dental korkuyu azaltmadaki etkisinin değerlendirilmesi.	Deneysel tasarım Deney: 30 Kontrol: 30	Çocuk dişçi setinden oluşan oyun hamuru ile 10-20 dk. Arasında yapılacak işleme yönelik oynatılarak bilgilendirilmiştir.	1. Çocuk Korku Ölçeği (ÇKÖ)	Dişçi setinden oluşan oyun hamuru ile oynatılan deney grubundaki çocukların korku puan ortalamasının (0.30±.70) kontrol grubuna (1.87±1.31) göre çok ileri düzeyde anlamlı olarak düşük olduğu (p<0.001) bulunmuştur.
Yüksek lisans, 2019, Karaca T.N. (Karaca, 2019)	4-6 yaş arası çocuklarda damar yolu açma işlemine yönelik oluşan korku ve anksiyeteyi azaltmada müzikli-hareketli oyuncakların etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney:30 Kontrol:30	Deney grubunda bulunan çocuklara damar yolu açılma sırasında ortaya çıkan korku ve anksiyetelerini azaltmak için müzikli hareketli oyuncaklar kullanılmıştır.	1. Çocuk Anksiyete Skalası-Durumluluk (ÇAS-D) 2. Çocuk Korku Ölçeği (ÇKÖ)	Deney ve kontrol gruplarının birbirleri arasında işlem öncesi, işlem sırası ve işlem sonrası ÇKÖ puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur (p>0.05). Deney ve kontrol gruplarının birbirleri arasında işlem öncesi ve işlem sırası ÇAS-D puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yok iken (p>0.05); işlem sonrası ÇAS-D puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (p<0.05). İşlem sonrasında deney grubunun anksiyete puanlarının daha düşük olduğu bulunmuştur.
Yüksek lisans, 2019, Durak H. (Durak, 2019)	Acil serviste akut bronşitli çocuklarda inhaler ilaç uygulaması sırasında çizgi film izletme ve oyun kartı kullanımının fizyolojik parametreler ve korku düzeyine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 33 Deney 2: 33 Kontrol: 33	Çizgi film grubunda bulunan çocuklara iki çizgi film (Pepe ve Niloya) önerisi sunulmuş; oyun kartları grubunda çocuklara kartlarla ilgili sorular sorulmuştur.	1. Aile- Çocuk Tanımlayıcı Veri Formu 2. İzlem Formu (Fizyolojik parametreler için) 3. Çocuk Korku Ölçeği	Çizgi film izletilen çocukların işlem sırasında nabız, solunum, hemşire ve ebeveyn korku puan ortalamasının, oyun kartı ve kontrol grubundaki çocuklara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Sistolik kan basıncı ve oksijen saturasyonu ortalamalarının işlem sırasında oyun kartı grubunda daha yüksektir (p<0.05).

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2018, Yanık M. (Yanık, 2018)	3-6 yaş grubu nebülizatör kullanan çocukların annelerine oyuncak tipi nebülizatör ile verilen uygulama eğitiminin annenin uygulama beceri davranışı, kaygı düzeyi ve çocuğun anksiyetesine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 30 Kontrol: 30	Nebülizatör eğitim broşürü ve oyuncak tipi nebülizatör ile anneye 15-20 dakika eğitim verilmiştir.	1. Çocukların duygusal dışa vurumunu değerlendirme ölçeği (ÇDDVDÖ) 2. Yüz, bacak hareketliliği, aktivite, ağlama, teselli edilebilirlik (YBAAT) 3. Durumluk ve sürekli kaygı ölçeği (STAI)	Deney grubu çocukların anksiyete puan ortalamaları inhaler tedavi sırasında azalırken (p=0.005), kontrol grubu çocukların işlem sırasındaki anksiyete puanlarında artış (p=0.0001) saptanmıştır.
Yüksek lisans, 2018, Akay N. (Akay, 2018)	3-6 aylık bebeklerde periferik intravenöz kateter uygulaması sırasında gelişen ağrı algısına, dikkati başka yöne çekme yöntemi olarak kullanılan müzikli dönencenin etkisinin değerlendirilmesi.	Deneysel tasarım Deney: 56 Kontrol: 56	İşlem öncesi ağrı puanları ölçüldükten sonra müzikli dönence çalıştırılmış ve kateter uygulaması yapılmıştır. Kateterizasyon işlemi tamamen bitene kadar dönence çalıştırılmıştır.	1. Bebek Tanıtıcı Bilgi Formu 2. FLACC Ağrı Skalası	İşlem sırasında kontrol grubundaki bebeklerin deney grubundaki bebeklere göre daha fazla ağrı hissettiği ve aradaki farkın ileri derecede anlamlı olduğu saptanmıştır.
Yüksek lisans, 2018, İnanlı G. (İnanlı, 2018)	İntraartiküler enjeksiyon işlemi sırasında uygulanan bilgisayar oyununun çocukların ağrı, kaygı düzeyi ve işlem süresine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 20 Kontrol: 21	Deney grubuna intraartiküler enjeksiyon uygulaması sırasında tableten TRT Elif'in Düşleri, Memory Free ile Find Difference bilgisayar oyunu oynatılmıştır.	1. Sosyo-Demografik Veri Formu 2. Uygulama Kayıt Formu 3. Face Pain Scale- Revized (FPS-R) 4. Çocuklar için Durumluk Kaygı Envanteri (ÇDKE)	Deney grubunda bilgisayar oyununun ağrı (p=0.000) ve kaygı puan (p=0.001) ortalamalarını anlamlı düzeyde azalttığı, işlem süresini kısalttığı belirlenmiştir.

Tablo 5 (devam)

Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

Yüksek lisans, 2017, Atak Meriç T. (Atak Meriç, 2017)	Okul öncesi dönemdeki çocuklarda venöz kan alma işlemi sırasında iki farklı oyuncakla yapılan dikkati başka yöne çekme işleminin çocuğun ağrı düzeyi, emosyonel ve fizyolojik göstergelerine (nabız, oksijen saturasyonu) ve işlem süresine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü yarı deneysel tasarım Deney 1: 28 Deney 2: 28 Kontrol: 27	İşlem öncesi, sırası ve sonrasında deney grubu 1'deki çocuklara işitsel uyarı veren oyuncak, deney grubu 2'de ki çocuklara dokunsal uyarı veren oyuncak verilmiş ve kontrol grubu rutin uygulamaya bırakılmıştır.	1. Venöz Yolla Kanı Alınan Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara ve Ebeveynlerine Yönelik Tanıtıcı Bilgi Formu 2. Wong-Baker Yüz İfadelerini Derecelendirme Ölçeği 3. Çocuklarda Emosyonel Göstergeler Ölçeği (ÇEGÖ)	Deney grubu 1'de işlem süresinin en kısa olduğu; ağrı ve emosyonel göstergeler açısından deney grubu 1'in puan ortalamalarının en düşük düzeyde olduğu, işlem öncesi, sırası ve sonrasındaki nabız değerleri ortalamalarının deney gruplarında birbirine yakın ve kontrol grubuna göre daha düşük olduğu; işlem sırası ve sonrasındaki SpO2 değerlerinde deney grubu II ve kontrol grubunun değerlerinin birbirine yakın olduğu ve deney grubu 1'deki değerden düşük olduğu belirlenmiştir.
Yüksek lisans, 2017, Tuncay S. (Tuncay, 2017)	Dijital oyunların anjiyo olmuş çocukların ağrı düzeyi ve immobilizasyonuna etkisinin değerlendirilmesi.	Ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel tasarım Deney: 40 Kontrol: 40	Deney grubu çocuklara anjiyografiden sonra yaşına uygun dijital oyun oynatılmıştır.	1. Çocuk Tanıtım Anket Formu 2. Yatak İçi Hareket ve Yaşam Bulguları Formu 3. Wong-Baker Yüz Ağrı Skalası	Anjiyografiden 90 dakika sonra dijital oyun oynayan çocukların ağrı düzeyi kontrol grubu ile karşılaştırıldığında önemli düzeyde azaldığı ve aradaki fark önemli olduğu bulunmuştur (p<0.001). Araştırmada dijital oyun grubu ile kontrol grubu arasında oksijen saturasyonu (p<0.05) ve yatak içi hareket sayısı arasında fark son testte anlamlı bulunmuştur (p<0.001).
Yüksek lisans, 2017, İnan G. (İnan, 2017)	Çocuklarda kan alma işlemi sırasında uygulanan üç farklı non-farmakolojik yöntemin çocukların ağrı ve anksiyete düzeyine etkisinin değerlendirilmesi	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 45 Deney 2: 45 Deney 3: 45 Kontrol: 45	Birinci grubu işlem sırasında çizgi film izletilen çocuklar, ikinci grubu video oyunu oynatılan çocuklar, üçüncü grubu ebeveynleri tarafından konuşularak dikkati başka yöne çekilen çocuklar ve dördüncü grubu herhangi bir müdahale yapılmadan rutin kan alma işlemi uygulanan çocuklar oluşturmuştur.	1. Çocuk Korku Ölçeği-CFS 2. Wong-Baker Ağrı Ölçeği-WBPS	Kan alma sırasındaki anksiyete ve ağrı puanlarının gruplara göre istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık gösterdiği (p<0.05), en düşük anksiyete ve ağrı puanlarının video oyunu grubuna ait olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2017, Kurt A. (Kurt, 2017).	Çocuklarda postoperatif ağrının giderilmesinde dikkati başka yöne çekme tekniklerinin (parmak kukla oyunları) etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 30 Deney 2: 30 Kontrol: 30	Deney 1 grubunda, çocuk ameliyattan gelip ve anestezinin etkisi geçtikten sonra çocuk gelişimi uzmanları tarafından hazırlanan oyun dönemi ve okul öncesi çocukluk dönemine uygun metinler çerçevesinde araştırmacı tarafından bu çalışma için özel yapılan keçeden parmak kuklalar oynatılmıştır. Deney 2 grubunda ebeveynlere ameliyattan bir gün öncesinde (hastaneye yatışta) kukla terapisinin nasıl uygulanacağına dair eğitim verilmiştir ve çocuk ameliyattan gelip ve anestezinin etkisi geçtikten sonra (2-3 saat sonra) ebeveynler hazırlanan kukla metni çerçevesinde parmak kukla oynatmıştır.	1. Doğu Ontario Çocuk Hastanesi Çocuklarda Postoperatif Ağrı Ölçeği 2. PedsQL Sağlık Bakımı Ebeveyn Memnuniyet Ölçeği Versiyon 3.0	Kontrol grubundaki çocukların ağrısı deney 1 ve deney 2 grubundakilerden yüksek bulunmuştur (p<0.05). Kontrol grubundaki ebeveynlerin memnuniyeti, deney 1 ve deney 2 grubundakilerden düşük bulunmuştur.
Yüksek lisans, 2016, Beşirik S. (Beşirik, 2016)	Süt çocuklarında aşı uygulamaları sırasında ağrıyı azaltmada en etkili, uygulama süresi en kısa ve en kolay yöntemi bulmak amacıyla emzirme ve oyuncak ile dikkati başka yöne çekme (DBYÇ) yöntemlerinin aşı enjeksiyonuna bağlı hissedilen ağrı düzeyine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 58 Deney 2: 62	Aşı uygulamadan önce anne kucağına verilerek annesinin eline verilen oyuncuğu annenin bebeğine (25-30 cm mesafede) göstererek hareket ettirmesi istenmiştir. Anne oyuncuğu gösterirken bebeğe aşı uygulanmıştır.	1. FLACC ölçeği 2. Veri Toplama Formu 3. Ankara Gelişim Tarama Envanteri	DBYÇ grubu bebeklerin aşı sonrası ağrı puanı, emzirme grubu bebeklerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. DBYÇ grubu bebeklerin aşı sonrası SpO2 düzeylerinin emzirme grubuna göre daha yüksek; KTA'nın ise daha düşük olduğu belirlenmiştir. DBYÇ grubu bebeklerin aşı sonrası ağlama süresi, emzirme grubundan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha kısa bulunmuştur.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Yüksek lisans, 2015, Coşkuntürk A.E. (Coşkuntürk, 2015)	Çocuk kalp hastalarının ameliyat hazırlığında interaktif eğitim metodlarıyla desteklenen terapötik oyun yönteminin çocuk ve annesinin ameliyat sonrası anksiyete düzeyine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 23 Kontrol: 20	Çocuk-anne çiftine “İnteraktif Terapötik Oyun Eğitim Programı” kapsamında “Haydi Tanışalım Sağlığa Kavuşalım” eğitim kitapçığının okunması ve Terapötik oyuncak/ Ayşe Ayıcık ile dramatik oyun oynanmıştır.	1. Çocuklar için Durumluk Kaygı Envanteri (ÇDKE)/ Nasıl Hissediyorum Anketi 2. Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ)	Ameliyat sonrası dönemde deney grubu çocukların ÇDKE puan ortalaması 27.4±5.03, kontrol grubunun ise 43.8±4.55 bulundu. Deney ve kontrol grubu çocukların ÇDKE puan ortalamaları arasında ameliyat sonrası dönemde istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (p=0.01).
Yüksek lisans, 2014, Tunç Tuna P. (Tunç Tuna, 2014)	9-12 yaş grubu çocuklarda periferik kanül uygulaması öncesi çocuğu işleme hazırlamaya yönelik yapılan uygulamaların (işlem ile ilgili kitapçık okutulması ve çocuğun işlemi oyuncak ayı üzerinde uygulaması), çocuğun yaşadığı ağrı ve anksiyeteye etkisinin değerlendirilmesi.	Deneysel tasarım Deney: 30 Kontrol: 30	Deney grubundaki çocuğa periferik kanül uygulaması “Damarımdan İlaç Veriliyor” isimli kitapçık üzerinde gösterilmiş ve “Peluş Ayı” üzerinde uygulanmıştır.	1. Çocuklar İçin Durumluk Kaygı Envanteri 2. Yüz İfadelerini Derecelendirme Ölçeği	Deney grubunda işlem öncesine göre işlem sırasındaki anksiyete ve ağrı puanlarının azaldığı (anksiyete t: 7.896, ağrı t: 6.196) belirlenmiştir.
Doktora, 2024, Akay G. (Akay, 2024)	Palyatif bakım alan oyun çağı çocuklarında aspirasyon işleminde masal dinlemenin ve çizgi film izlemenin ağrıya etkisinin değerlendirilmesi.	Çapraz randomize kontrollü tasarım Deney 1: 8 Deney 2: 7	Masal grubundaki ve çizgi film grubundaki çocuklara, kontrol grubundan ayrı olarak, aspirasyon işlemi 5 dakika öncesinden başlamak üzere ve aspirasyon işlemi bitene kadar çocukların dikkatini başka yöne çekmek amacıyla masal okutulmuş veya çizgi film izletilmiştir.	1. Hasta Tanıtıcı Bilgi Formu 2. Fizyolojik Parametre Kayıt Formu 3. FLACC (Face, Legs, Activity, Crying, Consolability) Ağrı Skalası	Çocukların işlem öncesine göre işlem sırası ve sonrası ağrı düzeyleri kontrol grubunda artmış, masal ve çizgi film gruplarında azalmıştır. Grupların işlem sırası nabız, solunum ortalaması, sistolik ve diyastolik kan basıncı farkı anlamlıdır (p<0.001). Grupların işlem sonrası nabız (p<0.05), solunum (p<0.001) ve sistolik kan basıncı (p<0.05) farkı anlamlı bulunmuştur.

Tablo 5 (devam)

Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

Doktora, 2022, Özcan M. (Özcan, 2022)	Bir-üç yaş grubu oyun çağı çocuklarına uygulanan Arkadaşım YARENCİK girişiminin çocukların hastaneye uyumuna etkisini değerlendirmesi ve “Çocukların Hastaneye Uyumunu Değerlendirme Ölçeği”ni geliştirip, geçerlik-güvenirlik çalışmasının yapılması.	Ön test-son test kontrol gruplu deneysel tasarım Deney: 34 Kontrol: 38	Çocuğun hastaneye yatışı ile birlikte, ön-test verileri elde edildikten sonra YARENCİK çocuk ve annesi ile tanıştırılmış, çocuğa hediye edilmiştir. Çocuk taburcu oluncaya kadar yapılan bütün işlemler (bilgilendirme, eğitim, tanı tedavi ve bakım) tanı, tedavi ve bakım ekibi tarafından terapötik oyun olarak YARENCİK’e de yapılmıştır.	1. Kişisel Bilgi Formu (Çocuk ve Anne Kişisel Bilgileri içeren) 2. Çocukların Hastaneye Uyumunu Değerlendirme Ölçeği 3. Oyuncak Peluş Maymun	Deney ve kontrol grubundaki annelere göre Çocukların Hastaneye Uyumunu Değerlendirme Ölçeği puan ortalamaları arasında, son testte deney grubunun lehine önemli düzeyde farklılık tespit edilmiştir.
Doktora, 2021, Uzşen H. (Uzşen, 2021)	Hematoloji ve onkoloji kliniğinde tedavi almak üzere yatışı yapılan kanserli çocuklara uygulanan terapötik oyunun yaşam kalitesi ve semptom kontrolüne etkisinin değerlendirilmesi.	Ön test-son test yarı deneysel tasarım Deney: 15	Terapötik oyun çantası hazırlanmıştır. Terapötik oyun çantasında çocuğun sağlığını tehdit etmeyecek, dezenfekte edilebilir, çocuğun kendini ifade etmesini kolaylaştıran oyuncaklar yer almıştır ve resim çizme, serbest oyun, kitap okuma, hikayeni anlat, terapötik iletişim kartları ile oyun, serbest oyun, duygu kartları ile oyun, üç dilek ve duygu renkleri oyunu 4 hafta boyunca oynanmıştır.	1. Çocuk Hasta Bilgi Formu 2. PedsQL Yaşam Kalitesi Kanser Modülü 5-7, 8-12 Yaş Çocuk ve Ebeveyn Ölçeği 3. Edmonton Semptom Tanılama Ölçeği	PedsQL Yaşam Kalitesi Kanser Modülü 5-7 ve 8-12 Yaş Çocuk Ölçeği işlemsel kaygı, algılanan fiziksel görünüm ve iletişim alt boyutlarından zamana bağlı olarak aldıkları puanların medyanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<0.05). Edmonton Semptom Tanılama Ölçeği’ne göre çocukların ağrı, yorgunluk, bulantı, üzüntü, endişe, uykusuzluk, iştahsızlık, kendini kötü hissetme, cilt ve tırnaklarda değişim, ağızda yara ve ellerde uyuşma semptomları için terapötik oyun öncesi ve sonrasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu, terapötik oyun sonrası semptomların şiddetinin azaldığı belirlenmiştir (p<0.05).

Tablo 5 (devam)

Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

Doktora, 2021, Tuncay S. (Tuncay, 2021)	Terapötik kukla oyunu ve video animasyonu ile yapılan hemşirelik girişimlerinin 4-6 yaş grubu çocuklarda sünnete bağlı gelişen korku, kaygı ve ağrı ile ebeveynlerde gelişen kaygı üzerindeki etkisini değerlendirmek.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 30 Deney 2: 30 Kontrol: 30	Cerrahi işlem yapılacak çocuğa kukla grubu için, altı adet çorap kuklalarından biriyle korku, kaygı ve ağrı yaşayacağı; animasyon grubu için, çocuğun evden gelip hastanede yetkili hekimle görüşmesi, servise yatışın olması, hemşirelerle tanışması, uyması gereken talimatlar, cerrahi operasyon öncesi, sırası ve sonrası, taburculuk ve evde bakımı konu alan senaryo 2D çizgi karakterlerle anlatılmıştır.	1. Wong Baker Yüzler Ağrı Değerlendirme Ölçeği 2. Çocuk Anksiyete Skalası-Durumluluk 3. Çocuk Korku Ölçeği 4. Görsel Analog Ölçeği	Terapötik kukla oyunu ile yapılan hemşirelik girişimi sünnet cerrahisi öncesi ve sonrası 4-6 yaş grubu çocuklarda, sünnete bağlı gelişen korku, kaygı ve ağrıyı azaltmış olup, bu azalma korku açısından kontrol ve animasyon gruplarına göre cerrahi öncesi 2. ve 3. Ölçümlerde önemli düzeyde daha fazla olmuştur (p<0.001).
Doktora, 2020, Caner N. (Caner, 2020)	Sanal gerçeklik gözlüğü ve akıllı telefon oyun uygulamasının 7-13 yaş grubu çocuklarda preoperatif anksiyete üzerine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney 1: 20 Deney 2: 20 Kontrol: 20	Sanal gerçeklik gözlüğü oyun grubundaki çocuklar cerrahi operasyon öncesi bekleme odasına alındıktan sonra, çocuklara 15 dk boyunca sanal gerçeklik gözlüğünden "Merry Snowballs" oyunu oynatılmıştır. Akıllı telefon oyun grubundaki çocuklar cerrahi operasyon öncesi bekleme odasına alındıktan sonra, akıllı telefonda 15 dk boyunca "Merry Snowballs" oyunu oynamaları sağlanmıştır.	1. Çocuklar ve Aileleri için Tanıtıcı Özellikler Formu 2. Çocuklarda Çok Boyutlu Perioperatif Anksiyete Ölçeği'nin 3. Çocuklar için Durumluk Kaygı Envanteri	Oyun uygulaması sonrası sanal gerçeklik gözlüğü oyun grubundaki çocukların preoperatif anksiyetelerinin ve kalp atım hızı değerlerinin daha az olduğu bulunmuştur (p<0.05).
Doktora, 2020, Can F.G. (Can, 2020)	Kemoterapi alan çocukların işleme bağlı korku, anksiyete ve ağrı şiddetinin düşürülmesi için terapötik oyunun etkisini değerlendirmek, işleme bağlı korku, anksiyete ve ağrı arasındaki ilişkiyi incelemek, etkileyen faktörleri belirlemek.	Deneysel tasarım Deney:57 Kontrol:57	"Amigurumu Sanatı" ile yapılmış bebek/çocuk şeklinde saçsız ve maskeli oyuncak ile çocuğun isteğine bağlı olarak araştırmacı ve çocuk hekim ve hemşire rollerini üstlenerek dramatizasyon yöntemi kullanılmıştır.	1. Visual Analog Scale (VAS) 2. Yüz İfadelerini Derecelendirme Ölçeği (YİDO)	İntratekal kemoterapi uygulamasından 30 dk. Önce, hemen önce ve 30-60 dakika sonra olmak üzere yapılan üç ölçümde korku ve anksiyete puan ortalamaları için ikinci ve üçüncü ölçümde deney grubunun puan ortalaması (p<0.001), ağrı puanında birinci (p<0.01), ikinci (p<0.001) ve üçüncü (p<0.001) ölçüm için deney grubunun puan ortalamaları kontrol grubuna göre düşük bulunmuştur.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Doktora, 2020, Karadağ Ö.E. (Karadağ, 2020)	1-3 yaş arası oyun çocuğunda kan alma işlemi sırasında kullanılan simülatif oyuncağın çocuğun fizyolojik bulgularına, hissettiği ağrı puanına, ağlama süresine etkisinin değerlendirilmesi.	Randomize kontrollü deneysel tasarım Deney: 40 Kontrol: 40	Deney grubunda kan alma işlemi öncesinde yaklaşık 5 dakika çocuğun simülatif köpek oyuncağı ile etkileşimi sağlanmış, işlem sırasında simülatif köpek oyuncağı çocuğun kucağına verilerek ve elini simülatif oyuncağın karnına koydurarak çocuğun köpeğin nefes alıp verişini hissetmesi sağlanmıştır.	1. FLACC Ağrı Skalası 2. BECK Anksiyete Ölçeği	Deney grubu çocukların işlem sonrası kalp tepe atımı değeri 135.85±20.98, kontrol grubunun ise 161.45±20.49dk olarak bulunmuştur. İşlem sonrası kalp tepe atımı değerleri arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p=0.001). Deney grubundaki çocukların işlem sonrası FLACC toplam puan ortalaması kontrol grubundan anlamlı derecede düşük bulunmuştur (p=0.001).
Doktora, 2018, Aslan H. (Aslan, 2018)	İnvaziv girişimler için kullanılan materyallerden oluşturulan oyuncaklar ile oyun oynamanın kanserli çocuklarda invaziv girişim ağrısına etkisinin değerlendirilmesi.	Deneysel tasarım Deney: 55 Kontrol: 55	İlaç infüzyonunun uygulandığı sırada gerçek tıbbi malzemeler ile oyuncaklar yapılmıştır ve bu oyuncaklar ile yaklaşık 30 dakika oyu oynaması sağlanmıştır.	1. Wong Baker Yüzler Ağrı Değerlendirme Ölçeği (WBYADÖ)	Deney grubu için hastaların ön testte WBYADÖ puan ortalaması 2.27±0.91, son test puan ortalaması 0.43±0.66 olarak bulunmuştur. Hastaların son test ağrı puanı ortalamasının azaldığı ve iki puan arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p=0.000). Kontrol grubu için hastaların ön testte WBYADÖ puan ortalaması 1.72±0.82, son test puan ortalaması 3.34±0.77 olarak bulunmuştur. Hastaların son test puan ortalamasının arttığı ve iki puan arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p=0.000).

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Doktora, 2018, Kerimoğlu Yıldız G. (Kerimoğlu Yıldız, 2018)	Kemoterapi alan 10-16 yaş grubu çocukların bir tablet uygulaması (KeTO) ve eğitim kitapçığı aracılığı ile eğitilmesinin çocukların semptom yönetimi ve yaşam kalitesi üzerine etkisinin değerlendirilmesi.	Ön test-son test kontrol gruplu randomize olmayan tasarım Deney: 25 Kontrol: 25	Kemoterapi alan çocuklarda yan etkilerin önlenmesi ve/veya yönetilmesine ilişkin çocukların yapabilecekleri uygulamaları çocuklara öğretmeyi hedefleyen mobil oyun uygulanmıştır.	1. Hasta tanıtım formu 2. Memorial Semptom Değerlendirme Ölçeği 3. KINDL-Kanser Modülü	Uygulama öncesinde ve sonrasında gruplar arasında çocukların Memorial Semptom Değerlendirme ölçeği toplam puan ve alt boyutları puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Gruplar kendi içlerinde değerlendirildiğinde ise uygulama sonunda oyun grubunda semptomların yarattığı rahatsız düzeyindeki azalma kitapçık grubundaki azalmaya göre çok anlamlı düzeyde daha fazla olduğu belirlenmiştir. Oyun grubundaki çocukların KINDL-KM toplam, mental ve tedavi alt boyut puan ortalamalarının kitapçıkla eğitim verilen çocuklara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük olduğu bulunmuştur.
Doktora, 2013, Sezici E. (Sezici, 2013)	“Sosyal Bilişsel Öğrenme Teorisi” ne dayalı olarak geliştirilen oyun terapisinin okul öncesi çocuklarda sosyal yetkinlik ve davranış yönetimi üzerindeki etkinliğinin değerlendirilmesi.	Yarı deneysel tasarım Deney:39 Kontrol:40	Deney grubuna “Oyun Hamuru Çalışma Programı” 4 hafta süreyle, haftada dört gün uygulanmıştır. Her gün deney grubunda yer alan 10 çocukla birlikte 30’ar dakikalık iki oyun hamuru çalışması yapılmıştır. Deney grubunda yer alan 39 çocukla eşzamanlı olarak her hafta iki oyun hamuru çalışması tamamlanmıştır.	1. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme–30 Ölçeği (SYDD–30)	Son testte ve tekrar testte, deney ve kontrol grubu çocukların Sosyal Yetkinlik alt boyutu puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.05) ve deney grubunda yer alan çocukların oyun hamuru çalışması sonrası kontrol grubunda bulunan çocuklara oranla sosyal beceri düzeylerinde anlamlı artış olduğu görülmüştür. Son testte ve tekrar testte, deney ve kontrol grubu çocukların Kızgınlık-Saldırganlık alt boyutu puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.05) ve deney grubundaki çocukların puanları düzenli olarak artmıştır.

Tablo 5 (devam)*Çocuklarda Oyun Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri*

Doktora, 2012, Tural E. (Tural, 2012)	Ameliyat öncesi dönemde çocukların ve ailelerinin anksiyete ve korku düzeyinin düşürülmesine yardımcı olacak ve bu amaçla kullanılacak olan terapötik oyun ve eğitimin çocuğun ameliyat sonrası anksiyete, korku ve ağrı düzeyi üzerine etkinliğinin değerlendirilmesi.	Yarı deneysel ve kesitsel tasarım Deney 1: 100 Deney 2: 100 Kontrol: 100	Eğitim grubuna ameliyat sabahı çocuk ve annesine preoperatif hazırlık, ameliyathane ortamı ve postoperatif oda hakkında bilgilendirmeye yönelik video izletilmesi, eğitim+ oyun grubuna ise ameliyat sabahı verilen eğitim sonrası çocuğun oyuncak bebekler, arabalar, farklı ulaşım araçları, mutfak seti, doktor seti, resim kağıtları, boya malzemeleri, bazı çizgi film kahramanlarının oyuncakları, hikaye kitapları, çizgi film CD'leri, oyun CD'leri ve bazı tıbbi materyaller ile oyun oynaması sağlanmıştır.	1. Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeği (Kendimi Nasıl Hissediyorum Anketi STAI-C Form TX-II) 2. Tıbbi İşlem Korku Ölçeği (TİKÖ) 3. Wong Baker Yüzler Ağrı Değerlendirme Ölçeği	Ameliyat öncesi ve sonrası, kontrol grubuna göre deney 1 grubundaki çocukların durumluk ve süreklilik anksiyete puanlarının, TİKÖ puanlarının daha düşük olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu (p<0.001) görülmüştür. Kontrol grubu ile deney 2 grubu durumluk ve süreklilik anksiyete puanlarının, TİKÖ puanları yönünden karşılaştırıldığında, deney 2 grubundaki çocukların kontrol grubundaki çocuklara göre daha düşük anksiyeteye sahip oldukları ve bunun istatistiksel olarak anlamlı olduğu (p<0.001) bulunmuştur. Ameliyat öncesi dönemde deney 2 grubunda bulunan çocukların ameliyat sonrası dönemde ağrı düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur.
---	---	---	---	---	--

TARTIŞMA

Çocukluk döneminde gelişimin tüm aşamalarında devam eden aktivitelerden biri oyundur. Hastane ortamında da çocuk hemşiresi oyunu bakıma entegre ederek prosedürel işlemlerin çocuk üzerindeki olumsuz etkisini azaltabilir. Bu doğrultuda oyun kullanımının çocuk üzerindeki etkisinin incelediği çalışmaların önemi artmaktadır. Oyun kullanılarak yapılan tezlerin 2012-2024 yılları arasında olduğu ve 2019 yılında oyunun etkinliğini değerlendiren toplam dokuz tezin olduğu belirlenmiştir. Oyun kullanılarak yapılan tezlerde ağrı (n=27), anksiyete (n=23), korku (n=18), ebeveyn anksiyetesi (n=8), fizyolojik göstergeler (n=9) ve emosyonel göstergelerin (n=3) sıklıkla değerlendirilen parametreler olduğu belirlenmiştir. Son yıllarda çocuk sağlığı alanında oyunun kullanımının öneminin artması nedeniyle hemşirelik müdahalelerinde oyuna yoğunlaşıldığı düşünülmektedir. Çalışmaya dahil edilen tezlerin araştırma tasarımına bakıldığında tezlerden 39'unun randomize kontrollü deneysel çalışma olduğu belirlenmiştir. Randomize kontrollü deneysel çalışmalar kanıt piramidinin ikinci düzeyinde yer alan ve belirli girişimlerin uygulanabilirliğine kanıt sunan çalışmalardan biridir. Yapılan bu çalışmaların hemşirelik bilimine kanıt temelli kaynak oluşturarak yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatüre bakıldığında oyunun eğitim müdahalelerinde, perioperatif süreçte ve prosedürel ağırlı işlemlerde kullanılmasının olumlu etkisinin olduğu bildirilmektedir (He ve ark., 2015; Karmaliani ve ark., 2020; La Banca ve ark., 2021). Tezlerin incelenmesi sonucunda oyunun sıklıkla prosedürel ağırlı işlemlerde (n=27) kullanıldığı ve ağrı, anksiyete ve korku üzerinde olumlu etkisinin olduğu belirlenmiştir. İncelenen tezlerin 27'inde ağrı, 23'ünde anksiyete ve 18'inde korku düzeylerine oyunun etkisi değerlendirilmiştir. Oyun kullanımının ağrı düzeyine etkisi kan örneği alma işlemi ve PVK, sütür atma işlemi, postoperatif dönem mobilizasyon süreci, perioperatif süreç, intratekal kemoterapi uygulama sürecinde değerlendirilmiş ve oyun kullanımının ağrı düzeylerini azalttığı bildirilmiştir (Aghdam Shayan, 2019; Akar, 2022; Akay,

2018; Akay, 2024; Anderoğlu, 2021; Arıkan, 2019; Aslan, 2018; Atak Meriç, 2017; Beşirik, 2016; Can, 2020; Çalı, 2020; İnanç Karabıyık, 2023; Karadağ, 2020; Kavlakçı, 2020; Koç, 2023; Kurt, 2017; Kurt, 2023; Metlek, 2021; İnan, 2017; İnanlı, 2018; Tuncay, 2017; Tuncay, 2021; Tunç Tuna, 2014; Tural, 2012; Uslu, 2023; Yıldız, 2021; Yılmaz Akdağ, 2019; Yılmaz, 2020). Salawati Ghasemi ve ark. (2021) yaptığı randomize kontrollü çalışmada 3-6 yaş arası PVK uygulanacak çocuklarda işlem öncesi oyun kullanılan deney grubundaki çocukların kontrol grubu ve el masajı grubunda bulunan çocuklara göre ağrılarının daha az olduğu bulunmuştur (Salawati Ghasemi ve ark., 2021). Ullán ve ark. (2014) yaptığı randomize kontrollü çalışmada 1-7 yaş arası çocuklarda ameliyat sonrası uygulanan oyun programının postoperatif ağrı düzeyine etkisini değerlendirmeleri sonucu deney grubunda bulunan çocukların ağrı puanlarının kontrol grubuna göre daha düşük olduğu bildirilmiştir (Ullán ve ark., 2014). Başka bir çalışmada Mohan ve ark. (2015) 4-15 yaş arası günöbirlik cerrahi servisinde ağrılı prosedürel işlem uygulanan çocuklarda oyun terapi kullanılan deney grubu çocuklarının ağrı düzeylerinin kontrol grubuna göre düşük olduğunu belirlemiştir (Mohan ve ark., 2015). Shahrabaki ve ark. (2023) çocuklarda postoperatif ağrı tedavisinde müzik dinlemenin ve Lego oynamanın etkisini belirlemek üzere 6-12 yaş arası çocuklarda yaptığı yarı deneysel çalışmada Lego oynayan çocukların müzik dinleyen çocuklara göre müdahaleden yarım saat, bir saat ve üç saat sonra ağrı yoğunluklarının daha az olduğu bildirilmiştir (Shahrabaki ve ark., 2023). Moll-Berto ve ark. (2024) ise çocuklarda postoperatif ağrı yönetiminde hemşirelerin kullandığı farmakolojik olmayan yöntemlerin etkisini belirlemeyi amaçladıkları sistematik incelemede dahil edilen 11 çalışmadan beşinde terapötik oyun kullanılmıştır ve terapötik oyunun postoperatif ağrının azaltılmasında etkili olduğu bildirilmiştir (Moll-Berto ve ark., 2024). Literatür bulguları ile çalışma bulguları uyumlu olup oyun müdahalelerinin birçok alanda çocukların ağrı yönetiminde kullanıldığı görölmüştür.

Oyun kullanımının anksiyete üzerine etkisi PVK, sütür atma işlemi, perioperatif süreç, nebulizatör tedavisi, intratekal kemoterapi uygulama süreci, dental tedavi sürecinde değerlendirilmiş ve oyun kullanımının anksiyeteyi azalttığı bildirilmiştir (Akar, 2022; Anderoğlu, 2021; Arıkan, 2019; Ayan, 2019; Can, 2020; Caner, 2020; Coşkuntürk, 2015; Çiftçi, 2019; İnanç Yılmaz, 2020; İnan, 2017; İnanlı, 2018; İşler, 2022; Karaca, 2019; Karakaş, 2020; Kavlakçı, 2020; Kırcan, 2022; Kurt, 2023; Metlek, 2021; Tuncay, 2021; Tunç Tuna, 2014; Tural, 2012; Yanık, 2018; Yasakçı, 2022). Wong ve ark. (2018) yürüttüğü randomize kontrollü çalışmada alçı çıkarma prosedürü uygulanacak 3-12 yaş arası çocuklara alçı çıkarma işlemi sırasında terapötik oyun uygulamasının çocukların anksiyete düzeylerini düşürdüğü bildirilmiştir (Wong ve ark., 2018). Li ve ark. (2016) hastanede yatan çocuklarda kaygıyı ve olumsuz duyguları azaltmak için oyun müdahalelerinin etkinliğini test ettiği yarı deneysel çalışmada tıbbi prosedürlere hazırlık oyunu, tıbbi oyun, dikkat dağıtma oyunu ve gelişimsel oyun gibi müdahaleleri alan deney grubundaki çocukların kontrol grubundaki çocuklara göre önemli ölçüde daha düşük anksiyete yaşadıkları bildirilmiştir (Li ve ark., 2016). Al-Yateem ve ark. (2016) yaptığı randomize kontrollü çalışmada gününbirlik cerrahi planlanan çocuklarda deney grubuna uygulanan dikkat dağıtma oyununun anksiyete düzeyinde anksiyolitik premedikasyon kadar etkili olduğu bildirilmiştir (Al-Yateem ve ark., 2016). Literatür bulguları ile çalışma bulguları uyumlu olması oyunun hastane ortamında çocuklardaki anksiyetenin yönetiminde kullanımını desteklemektedir.

Çocukların hastane ortamında önemli ölçüde anksiyete yaşadığı ve ebeveyn anksiyetesinin çocuğun yaşadığı anksiyeteyi etkilediği bilinmektedir. Çocuk hemşiresinin ebeveyn ile iletişimi ebeveynin yaşadığı anksiyeteyi yönetmesinde etkilidir. İncelenen tezlerde oyun kullanımının perioperatif süreçte, radyoterapi tedavisi süresince, PİK uygulama sırasında ebeveyn anksiyete düzeyini düşürdüğü belirlenirken bir çalışmada nebulizatör tedavisinde anksiyeteyi düşürdüğü bir çalışmada ise etkilemediği belirlenmiştir (Anderoğlu, 2021; Coşkuntürk, 2015; Çiftçi, 2019;

Metlek, 2021; Şimşek, 2021; Tuncay, 2021; Yanık, 2018; Yasakçı, 2022). Sridharan ve Sivaramakrishnan'ın (2016) yaptığı meta-analiz çalışmada hastane palyaçosunun invaziv işlemlerde ebeveyn ve çocuk anksiyete düzeylerine etkisini incelemeleri sonucunda ebeveynlerin durumluluk kaygı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı azalma olduğu bildirilmiştir (Sridharan & Sivaramakrishnan, 2016). Çocuk hemşiresinin oyun kullanımının ebeveyn ile iletişimi destekleyerek anksiyete düzeylerini olumlu etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca Aranha ve ark. (2020) yaptığı nitel çalışmada hastane yatışı sırasında terapötik oyun ile eğitim verilen çocukların ebeveynleri ile görüşülmüş ve ailelerin çocuğun yatış prosedürleri ve korkularıyla başa çıkma, hastane ortamında güvenli iletişim kurma ve kendini güvende hissetme konusunda yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir (Aranha ve ark., 2020). Bu literatür bilgisine dayanarak oyun kullanımının çocuk üzerindeki olumlu etkilerinin farkında olan ebeveynin hastane ortamında daha az anksiyete yaşayacağı söylenebilir. Dahil edilen tez çalışmalarında oyun kullanımının ebeveyn anksiyetesi üzerine etkisinin heterojen sonuçlar içerdiği belirlenmiştir. Bu nedenle çalışma bulguları ile literatür uyumlu değildir.

Godino-Iáñez ve ark. (2020), Gjørde ve ark. (2021) ve Diaz-Rodriguez ve ark. (2021) yaptığı çalışmada sistematik inceleme ile hastane ortamında çocuklara uygulanan terapötik oyunun ameliyat öncesi ve sonrası ağrıyı ve hastanede kalış süresince anksiyeteyi azalttığı, stres üzerinde olumlu etkisinin olduğu ve davranış ve tutumu geliştirdiği bildirilmiştir (Diaz-Rodriguez ve ark., 2021; Gjørde ve ark., 2021; Godino-Iáñez ve ark., 2020). Halemani ve ark. (2022) yaptığı meta-analiz çalışmada ise invaziv prosedür geçiren çocukların anksiyete ve ağrı düzeylerini değerlendirilmiş ve oyun müdahalesi alan deney grubundaki çocukların anksiyete ve ağrı düzeylerinin kontrol grubuna göre daha düşük olduğu bildirilmiştir (Halemani ve ark., 2022). Dünya Sağlık Örgütü çocuk hastaya tedavi ve bakım veren doktor ve hemşirenin oyun kullanmasını önermektedir (World Health Organization Region Office for Europe, 2017). Literatür sonuçları ve bu çalışmanın sonuçları da bu öneriyi destekler niteliktedir.

Oyun kullanımının korku düzeyine etkisi sütür atma işlemi, PVK, perioperatif süreç, dental tedavi süreci, intratekal kemoterapi uygulaması sürecinde değerlendirilmiş ve oyun kullanımının korku düzeyini azalttığı bildirilmiştir (Arıkan, 2019; Ayan, 2019; Can, 2020; Çiftçi, 2019; Durak, 2019; İnan, 2017; İnanç Yılmaz, 2020; Karaca, 2019; Kavlakçı, 2020; Kırkan, 2022; Koç, 2023; Kurt, 2023; Tuncay, 2021; Tural, 2012; Uluişik, 2019; Uslu, 2023; Yasakçı, 2022; Yılmaz Akdağ, 2019). Zengin ve ark. (2021) yaptığı ön test-son test yarı deneysel çalışmada karaciğer nakli olan 6-12 yaş çocuklarda uygulanan terapötik oyunun tıbbi prosedürel korku düzeyini azalttığı bildirilmiştir (Zengin ve ark., 2021). Wang ve ark. (2023) dikkat dağıtma tekniklerinin sünnet olan çocuklarda ağrı, korku ve kaygıyı azaltmadaki etkisini araştırmak üzere yaptıkları meta-analiz çalışması sonucunda terapötik oyunun çocukların korkusunu önemli ölçüde azalttığı bildirilmiştir (Wang ve ark., 2023). Ayrıca Ciuffo ve ark. (2023) hastanede yatan çocukların bakımında oyuncakların terapötik olarak kullanılmasına yönelik hemşirelerin görüşlerini incelediği nitel çalışmada hemşireler oyuncak kullanımının en temel faydasının çocukların korkusunu en aza indirme ve çocuk ile aralarında bağ oluşturma olduğunu bildirilmiştir (Ciuffo ve ark., 2023). Çalışma sonuçlarının literatür le uyumlu olduğu belirlenmiştir.

Oyun kullanımının fizyolojik göstergelere etkisi PVK uygulaması ve kan örneği alma işlemi ve postoperatif mobilizasyon sürecinde değerlendirilmiştir (Akay, 2024; Atak Meriç, 2017; Çalı, 2020; Durak, 2019; İnanç Yılmaz, 2020; Karaca, 2019; Karadağ, 2020; Karabıyık, 2023; Yılmaz Akdağ, 2019). İncelenen beş tez çalışmasında deney grubunda nabız değerlerinin işlem sonrasında düştüğü, dört tez çalışmasında deney grubunda solunum sayısının işlem sonrasında azaldığı, iki tez çalışmasında oyun müdahalelerinin işlem sonrasında oksijen saturasyonunu artırdığı, bir çalışmada kan basıncını düşürdüğü ve bir çalışmada da vücut ısısı üzerine etkili olmadığı bildirilmiştir. Karakaya ve Gözen'in (2016) yaptığı çalışmada kan örneği alma işleminde kaleydeskop oyuncağı kullanımının oksijen saturasyonu ve nabız düzeyine etkisinin

olmadığı, Nguyen ve ark. (2010) yaptığı çalışmada lomber ponksiyonda müzik dinletilen çocukların işlem sırasında ve sonrasında nabız ortalamalarının daha düşük olduğu bildirilmiştir (Karakaya & Gözen, 2016; Nguyen ve ark., 2010). Li (2007) 7-12 yaş arası çocuklarda ameliyat öncesi terapötik oyun uygulamasının kalp tepe atımı ve kan basıncının düşürülmesinde etkili olduğunu bildirmiştir (Li, 2007). Gershon ve ark. (2003) kanser hastası çocuklarda invaziv işlemlerle ilgili ağrı ve kaygıyı azaltmayı amaçladığı çalışmada sanal gerçek gözlüğü kullanımının çocuklarda nabız sayısını düşürdüğünü bildirmiştir (Gershon ve ark., 2003). Literatüre bakıldığında dikkat dağıtıcı yöntem kullanımının fizyolojik göstergeler üzerindeki sonuçlarının heterojen olduğu görülmektedir. Çalışmada incelenen tezlerde de oyun kullanımının sonuçlarının heterojen olması nedeniyle literatürle benzerlik gösterdiği düşünülmektedir.

Oyun kullanımının emosyonel göstergeler üzerine etkisi PVK işlemi ve venöz kan alma sürecinde değerlendirilmiş ve oyun kullanımının PVK öncesi, sırası ve sonrasında çocukların daha az negatif emosyonel tepkiler göstermesinde etkili olduğu bildirilmiştir (Atak Meriç, 2017; Çalı, 2020; Uslu, 2023). He ve ark. (2015) yaptığı çalışmada yatarak elektif cerrahi geçiren çocuklarda perioperatif anksiyete, postoperatif ağrı ve emosyonel tepki üzerinde terapötik oyun müdahalesinin etkisi değerlendirilmiş ve kontrol grubuna göre müdahale grubunda bulunan çocukların önemli ölçüde daha düşük negatif emosyonel tepki gösterdikleri bildirilmiştir (He ve ark., 2015). Literatür bulguları ile çalışma bulgularının uyumlu olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada son beş yılda hemşireler tarafından oyunun kullanımını değerlendirmek üzere yapılan tezlerin sayısının arttığı görülmektedir. İncelenen tezlerde oyunun ağrı, anksiyete ve korkuyu azalttığı, internet bağımlılığının yönetiminde olumlu etkisinin olduğu, fizyolojik göstergeler ve emosyonel göstergeler üzerinde olumlu etkisinin olduğu, ebeveyn anksiyetesini

azalttığı ve memnuniyeti arttırdığı, yorgunluk düzeyini azalttığı, yaşam kalitesini ve immobilizasyonu olumlu etkileyerek mobilizasyonu artırdığı, işlem süresini kısalttığı, sosyal yetkinlik ve davranış yönetiminde olumlu etkisinin olduğu ve psikososyal semptomlar üzerinde etkili olmadığı bulunmuştur. Pediatri hemşiresi çocuk ve ebeveynleriyle en çok vakit geçiren multidisipliner ekip üyesi olması nedeniyle çocuklarda oyunun kullanımında kilit noktada rol almaktadır. Oyun sağlık çalışanlarının çocuklar ile güvenli iletişim kurmasını, çocukların duygularını, korkularını ve endişelerini ifade edebilecekleri kişiler haline gelmelerini sağlayabilir. Çocuk hemşiresi bakım verdiği çocukla iletişimi oyun ile kurarak etkili bir ağrı, anksiyete ve korku yönetimi sağlayabilir. Aynı zamanda oyunun kullanılması sonucu rahatlayan çocuğa bakım vermek çocuk hemşiresinin işlerini daha kolay ve hızlı yapmasını sağlayabilir. Yapılan tezlerde klinik alanda oyun kullanımının etkili olduğu bildirilmekle birlikte klinik alana entegre edilmediği görülmüştür. Buna yönelik olarak pediatri hemşirelerinin çocuğun bakım ve tedavisinde hemşirelik uygulamaları kapsamında terapötik bir müdahale olarak oyunu kullanabilmeleri için hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi ve oyunun klinik ortama entegre edilmesi için projeler geliştirilmesi önerilmektedir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Bu araştırmada, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)'nun Ulusal Tez Veri tabanında bulunan tezlerin kamuya açık ve herkes tarafından erişilebilir olması ve araştırmaya yazarlar tarafından tam metnine erişimin izin verilen tezlerin dahil edilmesi nedeniyle etik kurul izni alınmasına gerek duyulmamıştır.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: KD; Tasarım: KD; Danışmanlık: MÇ, KD; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: MÇ; Analiz ve/veya Yorum: MÇ, KD; Kaynak tarama: MÇ; Makalenin Yazımı: MÇ; Eleştirel inceleme: MÇ, KD

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış bağımsız.

KAYNAKLAR

- Aghdam Shayan M. (2019). *Ağrılı işlem esnasında dikkat dağıtma yöntemlerinden rüzgar gülü üfleme ve el kuklasının çocuğun ağrısına ve annenin kaygısına etkisi* (Yayın No. 548817) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akar A. (2022). *Çocuklarda kan alma işlemi öncesi uygulanan oyun hamuru aktivitelerinin ağrı ve anksiyete üzerine etkisi* (Yayın No. 749162) [Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akay G. (2024). *Palyatif bakım alan oyun çağı çocuklarında aspirasyon işleminde masal dinleme ve çizgi film izlemenin ağrıya etkisi* (Yayın No. 848551) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akay N. (2018). *Bebeklerde (3-6 ay) periferik intravenöz kateter uygulaması sırasında kullanılan müzikli dönencenin ağrı algısına etkisi* (Yayın No. 526337) [Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Al-Yateem, N., Brenner, M., Shorrab, A.A., & Docherty, C. (2016). Play distraction versus pharmacological treatment to reduce anxiety levels in children undergoing day surgery: a randomized controlled non-inferiority trial. *Child: Care, Health and Development*, 42(4), 572-581. <https://doi.org.10.1111/cch.12343>
- Anderoğlu S. (2021). *Periferik intravenöz kateterizasyon sırasında uygulanan terapötik oyunun çocukların ağrı ve anksiyete düzeyleri ile ebeveynlerin anksiyete düzeyleri üzerine etkisi*

- (Yayın No. 727218) [Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aranha, B.F., Souza, M.A., Pedroso, G.E.R., Maia, E.B.S., & Melo, L.L. (2020). Using the instructional therapeutic play during admission of children to hospital: the perception of the family. *Revista Gaúcha de Enfermagem*, 41, 20180413. <https://doi.org/10.1590/1983-1447.2020.20180413>
- Arıkan, A. (2019). *Çocuklarda venöz kan alma işlemi sırasında uygulanan helicone ve pika bilekliğin ağrı ve anksiyete üzerine etkisi* (Yayın No. 617855) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aslan, H. (2018). *İnvaziv girişimler için kullanılan materyallerden oluşturulan oyuncaklar ile oyun oynama deneyiminin kanserli çocuklarda invaziv girişim ağrısına etkisi* (Yayın No. 493542) [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Atak Meriç, T. (2017). *Okul öncesi dönemdeki çocuklarda venöz kan alımı sırasında iki farklı oyuncakla yapılan dikkati başka yöne çekme işleminin çocuğun emosyonel ve fizyolojik göstergelerine etkisinin belirlenmesi* (Yayın No. 458125) [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ayan, G. (2019). *Çocuklara ameliyat öncesi dönemde terapötik oyun ile verilen eğitimin çocukların anksiyete ve korku düzeylerine etkisi* (Yayın No. 539725) [Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aydoğmuş A. (2023). *3-6 yaş grubundaki çocukların oyun hamuruyla oynamasının nebülizatör tedavisine uyumlarına etkisi* (Yayın No. 831530) [Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Beşirik S. (2016). *Emzirme ve dikkati başka yöne çekme yönteminin bebeklerde hissedilen akut ağrı düzeyine etkisi* (Yayın No. 444026) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Bora Güneş, N., & Çavuşoğlu, H. (2022). Çocuğun Gelişimi ve Oyunun Önemi. İçinde D. Yıldız (Ed.), *Çocuk hemşireliği bakım uygulamalarında terapötik oyun*. (ss. 1-9). Türkiye Klinikleri.
- Can, F.G. (2020). *Çocuklarda intratekal kemoterapi öncesi uygulanan terapötik oyunun korku anksiyete ve ağrı üzerine etkisi* (Yayın No. 652884) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Caner N. (2020). *Sanal gerçeklik gözlüğü ve akıllı telefon oyun uygulamasının 7-13 yaş grubu çocuklarda preoperatif anksiyete üzerine etkisi* (Yayın No. 650564) [Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çalı, Ö. (2020). *Okul öncesi dönemdeki çocuklarda periferik intravenöz kateter girişimi öncesi, sırası ve sonrasında uygulanan atravmatik bakım paketi'nin çocuğun ağrı düzeyi, emosyonel ve fizyolojik göstergelerine etkisinin belirlenmesi* (Yayın No. 643897) [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çiftçi, E. (2019). *Bir mizah girişiminin çocuk ve ebeveyninin ameliyat öncesi ve sonrası anksiyetesini azaltmaya etkisi: Hastane palyaçoluğu* (Yayın No. 579420) [Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ciuffo, L.L., Souza, T.V., Freitas, T.M., Moraes, J.R.M.M., Santos, K.C.O.D., & Santos R.O.J.F.L.D. (2023). The use of toys by nursing as a therapeutic resource in the care of hospitalized children. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 76(2), e20220433. <https://doi.org.10.1590/0034-7167-2022-0433>
- Coşkuntürk, A.E. (2015). *İnteraktif terapötik oyun eğitim programının kalp ameliyatı olacak çocukların ve annelerinin anksiyete düzeyine etkisi* (Yayın No. 412517) [Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Díaz-Rodríguez M., Alcántara-Rubio L., Aguilar-García D., Pérez-Muñoz C., Carretero-Bravo J., & Puertas-Cristóbal E. (2021). The Effect of Play on pain and anxiety in children in

- the field of nursing: A systematic review. *Journal of Pediatric Nursing*, 6, 15-22.
<https://doi.org.10.1016/j.pedn.2021.02.022>
- Durak H. (2019). *Çocuklarda inhaler ilaç uygulaması sırasında çizgi film izletme ve oyun kartı kullanımının fizyolojik parametreler ve korku düzeyine etkisi* (Yayın No. 645415) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gershon, J., Zimand, E., Lemos, R., Rothbaum, B.O., & Hodges, L. (2003). Use of virtual reality as a distractor for painful procedures in a patient with pediatric cancer: A case study. *Cyberpsychology & Behavior*, 6(6), 657–661.
<https://doi.org/10.1089/109493103322725450>
- Gjærde, L.K., Hybschmann, J., Dybdal, D., Topperzer, M.K., Schröder, M.A., Gibson, J.L., Ramchandani, P., Ginsberg, E.I., Ottesen, B., Frandsen, T.L., & Sørensen, J.L. (2021). Play interventions for paediatric patients in hospital: a scoping review. *BMJ Open*, 11(7), e051957. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-051957>
- Godino-Iáñez, M.J., Martos-Cabrera, M.B., Suleiman-Martos, N., Gomez-Urquiza, J.L., Vargas-Roman, K., Membrive-Jimenez, M.J., & Albendín-García, L. (2020). Play therapy as an intervention in hospitalized children: a systematic review. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 8(3), 239. <https://doi.org/10.3390/healthcare8030239>
- Halemani, K., Issac, A., Mishra, P., Dhiraaj, S., Mandelia, A., & Mathias, E. (2022). Effectiveness of preoperative therapeutic play on anxiety among children undergoing invasive procedure: a systematic review and meta-analysis. *Indian Journal of Surgical Oncology*, 13(4), 858-867. <https://doi.org/10.1007/s13193-022-01571-1>
- He, H.G., Zhu, L., Chan, S.W.C., Klainin-Yobas, P., & Wang, W. (2015). The effectiveness of therapeutic play intervention in reducing perioperative anxiety, negative behaviors, and

- postoperative pain in children undergoing elective surgery: a systematic review. *Pain Management Nursing*, 16(3), 425-439. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2014.08.011>
- İnan G. (2017). *Kan alma işlemi sırasında uygulanan üç farklı dikkati başka yöne çekme yönteminin çocukların ağrı ve anksiyete düzeyine etkisi* (Yayın No. 468702) [Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- İnanç Yılmaz, B. (2020). *4-6 yaş grubu çocuklarda periferik katater uygulamasının oyuncak bez bebek üzerinde anlatımının korku, anksiyete ve ağrı üzerine etkisi* (Yayın No. 643898) [Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- İnanlı G. (2018). *İntraartiküler enjeksiyon uygulanan çocuklarda bilgisayar oyunlarının ağrı puanı, kaygı düzeyi ve işlem süresine etkisi* (Yayın No. 491871) [Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- İşler Z. (2022). *Çocuk cerrahi hastalarına periferik damar yolu açma girişimi öncesi terapötik oyun ile verilen eğitimin anksiyete üzerine etkisi* (Yayın No. 747340) [Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Jun-Tai, N. (2008). Play in hospital. *Paediatrics and Child Health*, 18(5), 233-237. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2008.02.002>
- Karabıyık İ. (2023). *Ortopedi ve travmatoloji ameliyatı geçiren çocuklarda ağrının azaltılmasında çevrimiçi oyun, soğuk uygulama ve plasebonun etkisinin karşılaştırılması* (Yayın No. 811627) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karaca, T.N. (2019). *Acil serviste çocuklarda damar yolu açma işlemine yönelik oluşan korku ve anksiyete üzerine müzikli-hareketli oyuncakların etkisi* (Yayın No. 539983) [Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Karadağ, Ö.E. (2020). *Kan alma sırasında kullanılan simülatif oyuncağın çocuklarda ağrı ve yaşam bulgularına etkisi* (Yayın No. 651689) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karakaş, N. (2020). *Oyun hamuru etkinliğinin çocuklarda dental kaygının giderilmesine etkisi* (Yayın No. 650313) [Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karakaya, A., & Gözen, D. (2016). The effect of distraction on pain level felt by school-age children during venipuncture procedure-randomized controlled trial. *Pain Management Nursing, 17*(1), 47-53. <https://doi.org.1016/j.pmn.2015.08.005>
- Karmaliani, R., McFarlane, J., & Khuwaja, H.M.A. (2020). Right To Play's intervention to reduce peer violence among children in public schools in Pakistan: a cluster-randomized controlled trial. *Global Health Action, 13*(1), 1836604. <https://doi.org.10.1080/16549716.2020.1836604>
- Kavlakçı, M. (2020). *Dijital oyun oynamanın çocuklarda sütür atma sırasındaki ağrı, korku ve anksiyete düzeylerine etkisi: Randomize kontrollü çalışma* (Yayın No. 649282) [Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kerimoğlu Yıldız, G. (2018). *Kemoterapi alan çocuklar için geliştirilen tablet oyunu ve eğitim kitapçığının semptom yönetimi ve yaşam kalitesine etkisi* (Yayın No. 541908) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kılıçarslan Törüner, E., & Büyükgönenç, L. (2017). *Çocuk sağlığı temel hemşirelik yaklaşımları*. Ankara Nobel Tıp Kitapevleri.
- Kırkan, Ç. (2022). *Oyuncak nebülizatör ve oyuncak maske kullanılarak uygulanan terapötik oyunun çocuğun korku ve anksiyete düzeyine etkisi* (Yayın No. 742666). [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Koç, S. (2023). *Periferik damar yolu açılması sırasında kullanılan müzikli oyuncanın çocukların ağrısı, korkusu ve ebeveynlerinin memnuniyetine etkisi* (Yayın No. 815457) [Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Koukourikos, K., Tzeha, L., Pantelidou, P., & Tsaloglidou, A. (2015). The importance of play during hospitalization of children. *Materia Sociomedica* 27(6), 438-441. <https://doi.org/10.5455/msm.2015.27.438-441>
- Kurt, A. (2017). *Çocuklarda postoperatif ağrının giderilmesinde dikkati başka yöne çekme tekniklerinin (parmak kukla oyunları) etkisi* (Yayın No. 487103) [Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kurt, S.M. (2023). *Çocuklarda intramuskuler enjeksiyon sırasında uygulanan dikkati başka yöne çekme yöntemlerinin ağrı ve anksiyeteye etkisi*. (Yayın No. 831386) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- La Banca, R. O., Laffel, L. M. B., Volkening, L. K., C Sparapani, V., de Carvalho, E. C., & Nascimento, L. C. (2021). Therapeutic play to teach children with type 1 diabetes insulin self-injection: A pilot trial in a developing country. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing: JSPN*, 26(1), e12309. <https://doi.org/10.1111/jspn.12309>
- Li, H.C. (2007). Evaluating the effectiveness of preoperative interventions: the appropriateness of using the Children's Emotional Manifestation Scale. *Journal of Clinical Nursing*, 16(10), 1919-26. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2007.01784.x>
- Li, W.H.C., Chung, J.O.K., Ho, K.Y., & Kwok, B.M.C. (2016). Play interventions to reduce anxiety and negative emotions in hospitalized children. *BMC Pediatrics* 16, 36. <https://doi.org/10.1186/s12887-016-0570-5>
- Metlek, S. (2021). *Terapötik oyunun sünnnet öncesi ve sonrası dönemde çocuklardaki ağrı ve anksiyete düzeyleri ile ebeveynlerin anksiyete düzeyleri üzerine etkisi* (Yayın No. 732978) [Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Mohan, S., Nayak, R., Thomas, R. J., & Ravindran, V. (2015). The Effect of Entonox, Play Therapy and a Combination on Pain Relief in Children: A Randomized Controlled Trial. *Pain Management Nursing*, 16(6), 938–943. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2015.08.004>
- Moll-Bertó, A., López-Rodrigo, N., Montoro-Pérez, N., Mármol-López, M.I., & Montejano-Lozoya, R. (2024). A systematic review of the effectiveness of non-pharmacological therapies used by nurses in children undergoing surgery. *Pain Management Nursing* 25(2), 195–203. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2023.12.006>
- Nguyen, T.N., Nilsson, S., Helsström, A.L., & Bengtson, A. (2010). Music therapy to reduce pain and anxiety in children with cancer undergoing lumbar puncture: A randomized clinical trial. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*, 27(3), 146-155. <https://doi.org/10.1177/1043454209355983>
- Özcan, M. (2022). *Oyun çağı çocuklarında hastane arkadaşım yarencik girişiminin hastaneye uyuma etkisi* (Yayın No. 740065) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256.
- Salawati Ghasemi, S., Beyramijam, M., Yarahmadi, F., Nematifard, T., Bahrani, S.S., & Khaleghverdi, M. (2021). Comparison of the effects of hugo's point massage and play on IV-line placement pain in children: A randomized clinical trial. *Pain Research & Management*, 2021, 6612175. <https://doi.org/10.1155/2021/66121756612175>
- Sezici, E. (2013). *Okul öncesi çocuklarda oyun terapisinin sosyal yetkinlik ve davranış yönetimine etkisi* (Yayın No. 339721) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Shahrbabaki, R.M., Nourian, M., Farahani, A.S., Nasiri, M., & Heidari, A. (2023). Effectiveness of listening to music and playing with Lego on children's postoperative pain. *Journal of Pediatric Nursing*, 69, e7-e12. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2022.11.023>.
- Silva, R.D., Austregésilo, S.C., Ithamar, L., & Lima L.S. (2017). Therapeutic play to prepare children for invasive procedures: a systematic review. *Jornal de Pediatria*, 93(1), 6–16. <https://doi.org/10.1016/j.jpmed.2016.06.005>
- Şimşek N. (2021). *İnhalasyon tedavisi uygulananan 1-3 yaş çocuklarda terapötik oyunun çocuğun tedaviye uyumuna ve ebeveynin kaygı durumuna etkisi* (Yayın No. 709613) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sridharan, K., & Sivaramakrishnan, G. (2016). Therapeutic clowns in pediatrics: A systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *European Journal of Pediatrics*, 175(10), 1353-1360. <https://doi.org/10.1007/s00431-016-2764-0>
- Tunç Tuna, P. (2014). *Çocuklarda periferik kanül uygulaması öncesi işleme hazırlamaya yönelik yapılan uygulamaların ağrı ve anksiyete üzerine etkisi* (Yayın No. 361353) [Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tuncay S. (2017). *Dijital oyunların anjiyografi olmuş çocukların ağrı ve immobilizasyonuna etkisi* (Yayın No. 473833) [Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tuncay, S. (2021). *Terapötik oyun ve animasyon girişiminin sünnet olan çocukların korku, kaygı ve ağrısı ile ebeveynlerin kaygısı üzerine etkisi* (Yayın No. 666492) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Tural, E. (2012). *Ameliyat öncesi dönemde çocuğa verilen eğitim ve terapötik oyun yönteminin çocuğun kaygı, korku ve ağrı düzeylerine etkisinin incelenmesi*. (Yayın No. 326346). [Doktora Tezi, Ege Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ullán, A.M., Belver, M.H., Fernandez, E., Lorente, F., Badia, M., & Fernandez, B. (2014). The effect of a program to promote play to reduce children's post-surgical pain: with plush toys, it hurts less. *Pain Management Nursing*, 15(1), 273-282. <https://doi.org/110.1016/j.pmn.2012.10.004>
- Uluhan, C. (2019). *Re-Mission video oyununun kanserli adolesanların yorgunluk ve yaşam kalitesi düzeyine etkisi* (Yayın No. 617805) [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Uluşık, A. (2019). *Dental korkuyu azaltmada oyun hamuru ile oynatılarak bilgilendirmenin etkisi* (Yayın No. 553137) [Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- World Health Organization (WHO) (2023). *Coronavirus (COVID-19) Dashboard*. <https://covid19.who.int/>
- United Nations Human Rights (1989). *Convention on the Rights of the Child*. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>
- United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF) (2023). *Convention on the Rights of the Child*. <https://www.unicef.org/child-rights-convention>
- Uslu, H. (2023). *Randomize kontrollü çalışma: Periferal kanül uygulama öncesi oyuncak IV kateter ile yapılan işleme hazırlığın çocukların Ağrı, korku ve emosyonel göstergelerine etkisi* (Yayın No. 784682) [Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Uzşen, H. (2021). *Kanserli çocuklara uygulanan terapötik oyunun yaşam kalitesi ve semptom kontrolüne etkisi* (Yayın No. 706064) [Doktora Tezi, Ege Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Wang, X., Liu, H., Tang, G., Sun, F., Wu, G., & Wu, J. (2024). The effect of distraction techniques on pain, fear, and anxiety in children undergoing circumcision: A meta-analysis of randomized controlled trials. *American Journal of Men's Health*, 18(1), 15579883241230166. <https://doi.org/10.1177/15579883241230166>
- Wong, C.L., Ip, W.Y., Kwok, B.M.C., Choi, K.C., Ng, B.K.W., & Chan, C.W.H. (2018). Effects of therapeutic play on children undergoing cast-removal procedures: A randomised controlled trial. *BMJ Open*, 8(7), e021071.
- World Health Organization (2017). *Children's rights in hospital: Rapid-assessment checklists*. <https://www.who.int/europe/publications/m/item/children-s-rights-in-hospital>
- Yanık, M. (2018). *Nebülizatör tedavisi alan 3-6 yaş grubu çocuklarda oyuncak tipi nebulizatör ile verilen eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi* (Yayın No. 516267) [Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yasakçı, A. (2022). *Yapılandırılmış terapötik oyun ile radyoterapi öncesi işlem hazırlığının çocuğun anksiyete-korku ve ebeveyn anksiyete düzeyine etkisi* (Yayın No. 761275) [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldız, H. (2021). *Çocuklara uygulanan periferik venöz kateterizasyonda oyun terapinin ağrı üzerine etkisi* (Yayın No. 374069) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yılmaz Akdağ, M. (2019). *Akut apendisit ameliyatı olan 6-12 yaş grubu çocukların postoperatif dönemde çevre oyunu ile mobilizasyonunun korku ve ağrı düzeyine etkisi*. (Yayın No. 625819) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Yogman, M., Garner, A., Hutchinson, J., Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R.M., & Committee on Psychosocial Aspects Of Child and Family Health; Council on Communications and Media. (2018). The power of play: A pediatric role in enhancing development in young children. *Pediatrics*, *142*(3), 1-16. <https://doi.org/10.1542/peds.2018-2058>
- Yumru, H. (2020). *Erken ergenlik dönemindeki çocuklarda internet bağımlılığını önlemede oyun temelli programın etkisi* (Yayın No. 654388) [Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Zengin, M., Yayan, E.H., & Düken, M.E. (2021). The effects of a therapeutic play/play therapy program on the fear and anxiety levels of hospitalized children after liver transplantation. *Journal of Perianesthesia Nursing*, *36*(1), 81-85. <https://doi.org/10.1016/j.jopan.2020.07.006>
- Zeren, C. (2021). *Kemik iliği transplantasyonu olan 6-12 yaş grubu çocuk hastalara terapötik oyun yöntemiyle verilen eğitimin psikososyal semptomlar üzerine etkisinin incelenmesi* (Yayın No. 666703) [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Kırşehir Ahi Evran University

Sağlık Bilimleri Dergisi/ Journal of Health Sciences

Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 3 Yıl/Year: 2024

E-ISSN: 2791-7754

Araştırma Makalesi/Research Article

ÖĞRENCİ HEMŞİRELERDE ETİK DEĞERLERE YATKINLIK VE ETİK SORUNLARA YAKLAŞIM ARASINDAKİ İLİŞKİ: ÇİFT MERKEZLİ BİR ÇALIŞMA

THE RELATIONSHIP BETWEEN PREDISPOSITION TO ETHICAL VALUES AND APPROACH TO ETHICAL PROBLEMS IN STUDENT NURSES: A DUAL CENTER STUDY

Ayla GÜLLÜ¹ Nihal ALOĞLU²

¹ Öğr. Gör., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hatay, Türkiye.

² Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, K.Maraş, Türkiye.

Geliş tarihi/ Date of receipt: 01 Şub 2024

Kabul tarihi/Date of acceptance: 07 Haz 2024

Anahtar kelimeler: Etik, etik değer, etik sorun, hemşirelik, öğrenci hemşire

Keywords: Ethics, ethical problem, ethical value, nursing, nursing students

Sorumlu yazar/Corresponding author: aylgl@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlıkları ile etik sorunlara yaklaşımları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Kesitsel araştırma tasarımı kullanılarak çift merkezli gerçekleştirilen bu çalışma, toplam 293 hemşirelik öğrencisi ile yürütülmüştür. Veriler 3 Kasım- 31 Aralık 2022 tarihleri arasında yüz yüze anket aracılığı ile toplanmıştır. Katılımcıların etik değerlere yatkınlıklarının belirlenmesinde 'Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği (EDYÖ)' ve etik sorunlara yaklaşımlarının belirlenmesinde 'Sağlık Alanında Etik Sorunlara Yaklaşım Ölçeği (SAESYÖ)' kullanılmıştır. Dördüncü sınıftaki öğrencilerin EDYÖ toplam puanları üçüncü sınıftaki öğrencilere göre istatistiksel anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelik bölümünü sevdiğini belirten öğrencilerin EDYÖ ve SAESYÖ toplam puanları istatistiksel anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. SAESYÖ ile EDYÖ arasında zayıf düzeyde pozitif yönde ve anlamlı olan bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelik müfredatına etik eğitimlerin dahil edilmesi ve etkin öğretim yöntemleri ile öğrencilere sunulması önerilmektedir.

ABSTRACT

This study aimed to determine the relationship between student nurses' predisposition to ethical values and their approaches to ethical problems. This double-centered study, using a cross-sectional research design, was conducted with a total of 293 nursing students. Data was collected through a face-to-face survey between November 3 and December 31, 2022. 'Predisposition to Ethical Values Scale (PEVS)' was used to determine the participants' predisposition to ethical values, and 'Approach to Ethical Problems in the Field of Health Scale (AEPFHS)' was used to determine their approach to ethical problems. The fourth grade students were found to be statistically significantly higher than the third grade students ($p<0.05$). PEVS and AEPFHS total scores of students who stated that they liked the nursing department were found to be statistically significantly higher. A weak, positive and significant relationship was found between AEPFHS and PEVS ($p<0.05$). It is recommended that ethical training be included in the nursing curriculum and presented to students with effective teaching methods.

Atf için/To cite: Güllü, A., & Aloğlu, N. (2024). Öğrenci hemşirelerde etik değerlere yatkınlık ve etik sorunlara yaklaşım arasındaki ilişki: Çift merkezli bir çalışma. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 8(3), 346-362.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Hipokrat yazıları ve yemini çağlar boyunca tıbbi uygulamada ahlaki, etik ve tıbbi profesyonel kimlik ilkelerinin türetildiği ve tıbbın amacının hastanın çıkarlarını korumak olduğunu savunan kaynaklar olmuştur (Askitopoulou ve ark., 2018; Buxton ve ark., 2015). Yararlılık, zarar vermeme, özerklik ve adalet kavramları etiğin dört temel ilkesini oluşturmaktadır. İlk ikisinin izi Hipokrat'ın "yardım etmek ve zarar vermemek" zamanına kadar uzanırken, son ikisi daha sonra etiğin önemli ilkeleri olarak kabul görmeye başlamıştır (Varkey, 2021). Hemşirelik mesleğinde etik kavramının öncüsü Florence Nightingale'dir. Hemşirelik mesleğinin ilk etik kodları olarak kabul edilen Florence Nightingale Yemini hemşireler için etik bakım açısından önemli bir rehber niteliği taşımaktadır (Sümen, 2017).

Etik, ahlaki açıdan neyin doğru, neyin yanlış, adil veya adaletsiz olduğunu araştıran bir felsefe dalıdır (Jasemi ve ark., 2022). Temel etik değerler doğruluk, dürüstlük, sadakat, adalet, başkalarına yardım etmek, başkalarına saygı göstermek, sorumluluklarını yerine getirmek ve insanın çevresinde olup bitenleri anlama ve yorumlamada kullandığı ölçütler olarak tanımlanmaktadır (Taş, 2018). Hemşirelik, bireysel, sosyal, etik ve manevi yetenek gerektiren, kökleri mesleki etik ve değerlere dayanan en güvenilir mesleklerden biridir (Jasemi ve ark., 2022; Poreddi ve ark., 2021). Hemşireliğin temel değerleri fedakârlık, özerklik, insan onuru, bütünlük, dürüstlük ve sosyal adaleti içermektedir (Kırca ve ark., 2020). Bu noktada hasta bakımında etik davranış, hemşirelik değerlerinin özü ile karakterize edilmekte ve hastaya gösterilen ilginin aynı zamanda hastanın kişiliğine olan saygının derecesini yansıtmaktadır (Jasemi ve ark., 2022).

Hemşirelik mesleği etik bir uğraş olarak görülmeyle birlikte hemşirelerin yaptığı hemen hemen her eylemin ahlaki sonuçları bulunmaktadır (Rajhi ve ark., 2024). Bu nedenle sağlık alanında etik sorunların farkına varılması ve tanımlanması bireylerin ahlaki duyarlılıklarının yüksek olması ile ilişkilidir (Kovancı & Hiçdurmaz, 2021). Hemşireler ve hemşire öğrenciler

karmaşık olan ve sürekli değişen sağlık bakım ortamlarında hasta hakları, özerklik, bilgilendirilmiş onam veya etik ikilem gibi kişisel ve mesleki değerleri arasında çatışma yaratan çeşitli etik sorunlarla karşılaşmaktadır. Etik değerlere yatkınlığın bu sorunlara etkili bir yanıt verilmesinde önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir (Andersson ve ark., 2022; Hosseinabadi ve ark., 2020; Sastrawan ve ark., 2021). Etik değerler bakımın kalitesi, hasta güvenliği, meslek normları gibi mesleki davranışlara yön vermektedir ve mesleki kimliğin geliştirilip sürdürülmesi bakımından gereklidir (Poreddi ve ark., 2021). Aynı zamanda etik değerlere yatkınlık etik ilkeleri benimseme ve bu ilkelere uyma düzeyini belirleyen önemli bir faktördür bu nedenle etik değerlere yatkınlık düzeylerinin yüksek olması etik ilkelere uygun davranış sergileme olasılığını artırmaktadır (Akyürek & Yenel, 2023).

Sağlık alanında etik sorunlar başlangıçta yanıtı bulunmayan ve çözülüp çözülmeceğinin veya nasıl çözülebileceğinin bilinmediği sorulardır. Dolayısıyla soru yalnızca iki veya daha fazla olası yanıt arasındaki seçimi değil, her duruma benzersiz ve uygun bir yanıt aramayı içermektedir (da Luz ve ark.,2015). Etik sorunlarla başa çıkmak neyin doğru, yanlış ve hastanın yararına olduğu konusunda akıl yürütmenin yanı sıra belirli bir durumda ne yapılması gerektiğine dair en doğru kararı vermekle de ilgilidir (Andersson ve ark.,2022). Hemşirelik uygulamaları bireyin haysiyetini ve bütünlüğünü korumaya yönelik etik yeterlilik ve bütünsel bir yaklaşıma dayanmaktadır (Haahr ve ark.,2020). Bu noktada etik yeterlilik, etik sorunları belirleyebilme, bakımın etik ve ahlaki yönleri hakkında bilgi sahibi olma, kendi bilgi ve eylemleri üzerinde düşünme, akıllı seçimler yapma ve etik açıdan zorlu durumları dikkatli bir şekilde yönetme açısından gereklidir (Lechasseur ve ark.,2018). Ayrıca hemşirelik mesleğinde etik kurallarının uygulanabilmesi ve doğru kararların alınabilmesi için yeterli etik duyarlılığın da olması gerekmektedir. Etik duyarlılık, mevcut etik sorunu fark etme ve hasta açısından alınan kararların etik sonuçlarını anlama yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Jasemi ve ark., 2022).

Öğrenci hemşirelerin sağlık alanında karşılaştıkları etik sorunları belirleyebilmeleri ve doğru davranışa karar verebilmeleri için etik değerleri bilmeleri ve bu değerleri klinik uygulamalarına yansıtmaları gerekmektedir. Hemşirelik öğrencileri ile yapılmış olan çeşitli çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin etik değerlere yatkınlıklarının ortalamanın üzerinde olduğu (Kırca ve ark., 2020), sağlık alanında yaşanan etik sorunlara yaklaşımlarının yeterli ve olumlu yönde olduğu (Özgönül ve ark., 2020), etik duyarlılıklarının yüksek olduğu (Gürdoğan ve ark., 2018) bulunmuştur. Bir çalışmada ise öğrencilerin etik sorunlar karşısında etik farkındalıklarının düşük ya da orta düzeyde olduğu, süreç yönetimine aktif olarak katılmadıkları bulunmuştur (Ordu, 2019). Öğrenci hemşirelerin etik sorunlara yaklaşımlarını etkileyen faktörleri bilmek, öğrencilerin mesleki yeterliliklerini geliştirmek için uygulanacak eğitim stratejilerini belirlemek açısından önemlidir (Chen ve ark., 2021). Literatür incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin etik değerlere yatkınlıkları ile etik sorunlara yaklaşımları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin etik değerlere yatkınlıkları ile sağlık alanında etik sorunlara yaklaşımları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlık düzeyleri nedir?
2. Öğrenci hemşirelerin sağlık alanında etik sorunlara yaklaşım düzeyleri nedir?
3. Öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlık düzeyi ile sağlık alanında etik sorunlara yaklaşım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Çift merkezli tasarlanmış, ilişki arayıcı bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışma Hatay’da bulunan Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) ve Kahramanmaraş’ta bulunan Sütçü İmam Üniversitesi (KSÜ)’nde gerçekleştirilmiştir. Çift merkezli olarak tasarlanan bu çalışmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılı güz döneminde hemşirelik bölümünde kayıtlı olan toplam 389 öğrenci oluşturmuştur. Bu iki üniversiteden birinci kurumda 3. ve 4. sınıfta kayıtlı olan toplam 204 öğrenci, aynı şekilde ikinci kurumda kayıtlı olan toplam 185 öğrenci bulunmaktadır. Bu araştırmada etik değerlendirme yapabilmek için yeterli klinik deneyime sahip olmaları istendiğinden, araştırmaya 3. ve 4. sınıf öğrencileri dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilme kriterleri ‘klinik uygulamaya çıkmış olmak’ ve ‘anketleri eksiksiz tamamlamak’ şeklinde belirlenmiştir. Dahil edilme kriterlerini taşıyan birinci kurumda 149 kişi, ikinci kurumda 144 kişi olmak üzere toplam 293 hemşirelik öğrencisi ile araştırma tamamlanmıştır. Öğrencilerin yaklaşık %75’ine ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanması aşamasında üç tip form kullanılmıştır. Yararlanılan formlar ‘Kişisel Bilgi Formu’, ‘Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeği (EDYÖ)’ ve ‘Sağlık Alanında Etik Sorunlara Yaklaşım Ölçeği (SAESYÖ)’dir.

Kişisel Bilgi Formu

Bu form katılımcıların bazı tanımlayıcı özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmuştur. Bu formda cinsiyet, yaş, sınıf, bölümü sevme durumu gibi sorular yer almıştır.

Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeği (EDYÖ)

Ölçek, Kaya (2015) tarafından bireylerin sahip oldukları düşünülen etik değerlere ne derece sahip olduklarını belirleyebilmek için geliştirilmiştir. ‘Sevgi’, ‘adalet’ ve ‘iş birliği’ şeklinde üç faktörden oluşan 16 maddelik bir ölçektir. Ölçek 5’li likert tipinde hazırlanmış ve ölçek maddeleri “1” tamamen katılmıyorum, “2” katılmıyorum, “3” kararsızım, “4” katılıyorum ve “5” tamamen katılıyorum şeklinde oluşturulmuştur. Ölçekten alınabilecek puan 16-80 aralığındadır. Ölçekten alınan puanların artması etik değerlere yatkinliğin yükselmesi anlamına

gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.90 olarak bulunmuştur (Kaya, 2015). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.94 olarak saptanmıştır.

Sağlık Alanında Etik Sorunlara Yaklaşım Ölçeği (SAESYÖ)

SAESYÖ; Kurt, Keser ve Gökmen tarafından 2015 yılında geliştirilmiştir. 5’li likert tipinde olup 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri; “Birinci derecede önemli” 5 puan, “Çok önemli” 4 puan, “Orta düzeyde önemli” 3 puan, “Az önemli” 2 puan, “En az derecede önemli ya da önemsiz” 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar 13-65 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanların yüksek olması etik sorunlara yaklaşımın yüksek düzeyde olduğunu, düşük olması ise etik sorunlara yaklaşımın düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.80 olarak bulunmuştur (Kurt ve ark., 2015). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.88 olarak saptanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler 3 Kasım-31 Aralık 2022 tarihleri arasında yüz yüze anket aracılığıyla toplanmıştır. Anket formlarının uygulanması her bir katılımcı için 5-10 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Analizler SPSS (IBM SPSS for Windows, ver.26) istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Sayısal değişkenlerin normallik varsayımları Kolmogorov Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleri ile değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde Cronbach alfa katsayısı, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis analizi yapılmıştır. Üç ve daha fazla gruplar arası farkın belirlenmesi için post-hoc testler kullanılmıştır. Bazı değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi için korelasyon analizi uygulanmıştır. Bulgular, $p<0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sonuçları araştırmanın yapıldığı üniversitelerdeki öğrencileri temsil etmektedir. Bu nedenle sonuçlar genele yorumlanamayabilir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan Etik Kurul onayı alınmıştır (Tarih:02.11.2022 Sayı:11 Karar No:14 Sayfa:2/5). Araştırmanın yapıldığı kurumlardan kurum izinleri alınmıştır. Araştırmanın başlangıcında katılımcılara araştırma ve gönüllü katılım hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Katılımcıların onayları ankete başlamadan önce araştırmaya ilişkin açıklama metnini okumaları ve yazılı ve sözlü onay vermeleri yoluyla alınmıştır. Araştırmada Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uyulmuştur.

BULGULAR

Katılımcıların %54.9'u 18-21 yaş aralığında, %75'i kadın, ve %52.2'si 3.cü sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %50.9'u MKÜ'de, %49.1'i KSÜ'de öğrenim gördüğünü belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1

Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri

Değişken (n=293)	n	Yüzde (%)
Yaş		
18-21	161	54.9
22-24	121	41.3
25+	11	3.8
Cinsiyet		
Kadın	222	75.8
Erkek	71	24.2
Sınıf		
3	153	52.2
4	140	47.8
Bölümü sevme durumu		
Evet	240	81.9
Hayır	53	18.1
Üniversite		
MKÜ	149	50.9
KSÜ	144	49.1

KSÜ: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, MKÜ: Mustafa Kemal Üniversitesi

Hemşirelik öğrencilerinde, yaş değişkeninin EDYÖ ve SAESYÖ toplam puanlarını istatistiksel anlamlı olarak etkilemediği görülmüştür ($p>0.05$). Cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde EDYÖ toplam puanlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı ($p>0.05$), SAESYÖ toplam puanlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı saptanmıştır. Buna göre kadın öğrencilerin SAESYÖ toplam puanları erkek öğrencilerin SAESYÖ toplam puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Sınıf düzeylerine göre EDYÖ ve SAESYÖ toplam puanları karşılaştırıldığında, 4. sınıftaki öğrencilerin EDYÖ toplam puanlarının 3. sınıftaki öğrencilerden istatistiksel anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelik bölümünü sevdiğini belirten öğrencilerin EDYÖ ve SAESYÖ toplam puanları istatistiksel anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 2).

Tablo 2

Ölçek Toplam Puanlarının Değişkenlere Göre Dağılımları

Değişken (n=293)	EDYÖ (M/IQR)	Min-Max	SAESYÖ(M/IQR)	Min-Max
Yaş				
18-21	70.00/13.00	35-80	57.00/10.50	17-65
22-24	72.00/14.00	18-80	55.00/12.00	21-65
25+	70.00/14.00	58-79	59.00/12.00	39-63
Test value	F= 2.382		F=5.952	
P value	p=0.304		p=0.051	
Cinsiyet				
Kadın	71.00/13.00	22-80	57.00/10.00	17-65
Erkek	68.00/19.00	18-80	54.00/13.00	21-65
Test value	z=-1.384		z=-3.101	
P value	p=0.166		p=0.002	
Sınıf				
3	67.00/12.50	18-80	56.00/10.00	17-65
4	73.00/12.75	22-80	57.00/11.75	23-65
Test value	z=-3.636		z=-1.059	
P value	p=0.000		p=0.290	
Bölümü sevmeye				
Evet	72.00/13.75	22-80	57.00/11.00	17-65
Hayır	65.00/12.00	18-80	55.00/10.00	21-65
Test value	z=-4.512		z=-2.525	
P value	p=0.000		p=0.012	

Min: minimum, Max: maksimum, M: Medyan, IQR: Interquartile range, EDYÖ: Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği, SAESYÖ: Sağlık Alanında Etik Sorunlara Yaklaşım Ölçeği Z: Mann Whitney U test, F: Kruskal-Wallis test

Tablo 3'te ölçek toplam puanlarının ve alt boyutlarının puan dağılımları verilmiştir. Tabloya göre SAESYÖ' den alınan toplam puan 54.63 ± 8.04 olarak bulunmuştur ve ölçek toplam puanına oranla orta düzeyin üzerindedir. EDYÖ ölçeği toplam puanı ise 69.01 ± 9.69 olarak bulunmuştur ve orta düzeyin üzerindedir. EDYÖ ölçeği alt boyut toplam puan dağılımlarına bakıldığında 'sevgi' alt boyutu toplam puanı 34.80 ± 5.27 , 'adalet' alt boyutu toplam puanı 21.69 ± 3.40 , 'iş birliği' alt boyutu toplam puanı 12.51 ± 2.17 olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3

Ölçek Puanlarının Dağılımı

Değişkenler	Alınan Puanlar (Puan \pm SS)	Alnabilecek Mak. Puan	Alnabilecek Min. Puan
SAESYÖ	54.63 ± 8.04	65	13
EDYÖ	69.01 ± 9.69	80	16
EDYÖ-Sevgi Alt boyutu	34.80 ± 5.27	40	8
EDYÖ Adalet Alt boyutu	21.69 ± 3.40	25	5
EDYÖ-İş birliği Alt boyutu	12.51 ± 2.17	15	3

SAESYÖ ile EDYÖ arasında zayıf düzeyde pozitif yönde ve anlamlı olan bir ilişki bulunmuştur ($r=0.285$, $p=0.000$). Yani katılımcıların etik değerlere yatkınlıkları ve etik sorunlara yaklaşımları arasındaki ilişki anlamlıdır. Etik değerlere yatkınlık düzeyleri arttıkça etik sorunlara yaklaşım düzeyleri de olumlu yönde artmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4

SAESYÖ ve EDYÖ Arasındaki Korelasyon Analizi

Değişken (Puan \pm SS)		SAESYÖ	EDYÖ
SAESYÖ	r	1	0.285*
Toplam puan (54.63 ± 8.04)	p		0.000
	n	293	293
EDYÖ	r	0.285*	1
Toplam puan (69.01 ± 9.69)	p	0.000	
	n	293	293

*Spearman's, Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

TARTIŞMA

Bu çalışmada hemşirelik 3.ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlıkları ile sağlık alanında etik sorunlara yaklaşımları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Öncelikle öğrencilerin SAESYÖ ve EDYÖ ölçek toplam puanları sırasıyla 54.63 ± 8.04 ve 69.01 ± 9.69 olarak bulunmuştur. Bu bulgulara göre öğrencilerin SAESYÖ ve EDYÖ ölçek toplam puanlarının her ikisinin de orta düzeyin üzerinde olduğu söylenebilir. Bu açıdan bu çalışmanın sonuçları literatürde hemşirelik öğrencilerinin etik değerlere yatkınlıklarının ortalamanın üzerinde olduğunu ve sağlık alanında yaşanan etik sorunlara yaklaşımlarının yeterli ve olumlu yönde olduğunu belirten çalışmalarla benzerlik göstermiştir (Kırca ve ark., 2020; Özgönül ve ark., 2020).

Bu çalışmada kız öğrencilerin SAESYÖ toplam puanları erkek öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Cinsiyete bağlı bu bulgu farklı kültürel ortamlardan, kişisel özelliklerden veya deneyimlerden kaynaklanmış olabilir. Bu çalışmadan farklı olarak bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin SAESYÖ toplam puanlarının cinsiyet açısından farklılık göstermediği bulunmuştur (Özgönül ve ark., 2020). Etik duyarlılığın, sağlık alanında etik sorunları değerlendirme sürecinin önemli bir yönü olduğu bilinmektedir (Muramatsu ve ark., 2019). Yine Salar ve ark. (2016)'nın yaptığı çalışmada da etik duyarlılığın cinsiyet değişkeninden etkilenmediği bulunmuştur (Salar ve ark., 2016). Cinsiyetin sağlık alanında etik sorunlara yaklaşım üzerindeki etkisini belirleyebilmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada EDYÖ toplam puanının 4.sınıftaki öğrencilerde 3. sınıftaki öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kırca ve arkadaşları yaptıkları çalışmada sınıf düzeyinin EDYÖ puanlarını etkilemediğini tespit etmişlerdir (Kırca ve ark., 2020). Bu çalışmanın yapıldığı okullarda etik eğitimler 3. sınıfın 2.ci döneminde ve 4. sınıfta müfredat dahilinde verilmektedir. Anketler eğitim öğretim yılının 1. döneminde uygulandığından dolayı

4.sınıftaki öğrencilerin 3. sınıftaki öğrencilere göre EDYÖ toplam puanının daha yüksek bulunmasında bu eğitimlerin etkisinin olduğu düşünülmüştür. Benzer olarak Yeom ve ark. (2017) etik eğitimi sonrasında öğrenci hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarının anlamlı olarak arttığını bulmuşlardır (Yeom ve ark., 2017). Bir çalışmada da etik öğreniminin sağlık profesyonelleri ve öğrencilerin daha önce dikkat etmedikleri etik sorunları fark etmelerine yardımcı olduğu belirtilmiştir (Andersson ve ark., 2022). Yapılan başka bir çalışmaya göre etik eğitimi, hemşirelik öğrencilerinin etik algısını, yansıtıcı ve analitik becerilerinin gelişimini artırmaktadır (Cannaerts ve ark., 2014). Diğer yandan öğrenci hemşirelere etik davranış kurallarını, etik ikilemlerin nasıl çözüleceğini ve etik sorunlarla nasıl yüzleşileceğini öğretmenin eğitmen için zorluklar oluşturduğu vurgulanmaktadır (Greenawalt & Little, 2017). Teorik ve klinik uygulama arasında bağlantı kurmak, öğrencilerin katılımını teşvik etmek ve klinik uygulama sırasında etik yansıtma fırsatlarını oluşturmak için sürekli çabalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir (Lee ve ark., 2020). Öğrencilerin etik karar verme adımlarını görerek, deneyimleyerek ve içselleştirerek öğrenmeleri daha etkili ve kalıcı olabilir. Bununla birlikte hemşirelik öğrencilerinin etik sorunlara yaklaşım düzeylerinin yüksek olması, profesyonel açıdan mesleki etik değerlerle donanımlı olmaları ile mümkündür. Mesleki etik değerlere sahip olan ve hastasına değer veren sağlık çalışanlarının yetiştirilmesi sağlıkta etik eğitiminin en önemli sorunsalı olarak ortaya çıkmaktadır (Özgönül ve ark., 2020).

Bu çalışmada hemşirelik bölümünü sevdiğini belirten öğrencilerin EDYÖ ve SAESYÖ toplam puanları istatistiksel anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Benzer bir çalışmada da hemşirelik bölümünü seven öğrencilerin etik değerlere yatkınlıklarının sevmeyenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Kırca ve ark., 2020). Yine yapılan bir çalışmaya göre öğrenci hemşirelerin bölümü sevmelerinin etik sorunlara yaklaşımları üzerinde etkili olduğu bulunmuştur (Özgönül ve ark., 2020). Mesleği severek ve isteyerek yapmak mesleki uygulamaların profesyonel şekilde yerine getirilmesinde etkili olabilir. Mesleği sevmek o

mesleğin içinde barındırdığı birtakım değerleri içselleştirmeyi kolaylaştırabilir. Zira hemşirelik mesleğini isteyerek seçmenin ve meslek sevgisinin mesleki tatmini ve performansı etkilediği bireylerin problem çözme ve başa çıkma kapasitelerini güçlendirdiği literatürde belirtilmiştir (Ergin ve ark., 2022).

Bu çalışmada EDYÖ ile SAESYÖ arasında zayıf düzeyde pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu bulgu öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlıklarının sağlık alanındaki etik sorunlara yaklaşımlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin etik değerlere yatkınlıklarının artırılması sağlık alanında etik sorunlara yaklaşım düzeylerini yükseltebilir. Hemşirelerin sağlık alanındaki etik sorunlarla ve çatışmalarla düzgün bir şekilde başa çıkamadıklarında aşırı stres yaşadıkları dolayısıyla bakımın kalitesinin düştüğü belirtilmektedir. Bilgi, etik sorunları tanımlamak ve etik davranışı gerçekleştirmek için önemli bir bileşen olduğundan klinik sağlık hizmetleri etik bilgiye dayalı olarak gerçekleştirilmelidir (Lim & Kim 2021). Bu nedenle etkili etik eğitimler gerek lisans öğreniminde gerekse mezuniyet sonrası dönemde etik değerlerin yükselerek içselleştirilmesi açısından katkı sağlayacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma bulgularına göre öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlıklarının ve sağlık alanında etik sorunlara yaklaşımlarının orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Yine öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlıkları ile sağlık alanında etik sorunlara yaklaşımları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte 4. sınıftaki öğrencilerin 3. sınıftaki öğrencilere göre etik değerlere yatkınlıklarının daha yüksek bulunması, hemşirelik müfredatında alınan etik eğitimlerin etik değerlere yatkınlığı artırabileceğini ortaya çıkarmıştır. Bu noktada müfredatın kontrol edilerek etik eğitimlerin müfredata eklenmesi ve etkin öğretim yöntemleri ile öğrencilere verilmesi, akabinde hizmet içi eğitimlerle farkındalığın sürdürülebilirliğinin sağlanması önerilmektedir. Öğrencilerin etik değerlere yatkınlıklarının

artırılması ve eğitimlerle desteklenmesi sağlık alanında etik sorunlara yaklaşım becerilerini artırabilir. Son olarak hemşirelik mesleğinin severek yapılması etik açıdan uygun ortamların sağlanmasında faydalı olabilir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırma için Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan Etik Kurul onayı alınmıştır (Tarih:02.11.2022 Sayı:11 Karar No:14 Sayfa:2/5).

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: AG; Tasarım: AG; Veri toplama: AG, NA; Veri işleme: AG, NA; Analiz ve/veya yorum: AG, NA; Kaynak tarama: AG; Makalenin yazımı: AG, NA; Eleştirel inceleme: AG, NA

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış bağımsız.

KAYNAKLAR

Akyürek, M.İ., & Yenel, K. (2023). Üniversite öğrencilerinin etik değerlere yakınlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 295-308.
<https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1248641>

Andersson, H., Svensson, A., Frank, C., Rantala, A., Holmberg, M., & Bremer, A. (2022). Ethics education to support ethical competence learning in healthcare: an integrative

- systematic review. *BMC Medical Ethics*, 23(1),29. <https://doi.org/10.1186/s12910-022-00766-z>
- Askitopoulou, H., & Vgontzas, A.N. (2018). The relevance of the Hippocratic Oath to the ethical and moral values of contemporary medicine. Part I: The Hippocratic Oath from antiquity to modern times. *European Spine Journal*, 27(7),1481-1490. <https://doi.org/10.1007/s00586-017-5348-4>
- Buxton, M., Phillippi, J.C., & Collins MR. (2015). Simulation: a new approach to teaching ethics. *Journal of Midwifery & Womens Health*, 60(1),70-4. <https://doi.org/10.1111/jmwh.12185>
- Cannaerts, N., Gastmans, C., & Dierckx de Casterlé, B. (2014). Contribution of ethics education to the ethical competence of nursing students: educators' and students' perceptions. *Nursing Ethics*, 21(8),861-78. <https://doi.org/10.1177/0969733014523166>
- Chen, Q., Su, X., Liu, S., Miao, K., & Fang, H. (2021). The relationship between moral sensitivity and professional values and ethical decision-making in nursing students. *Nurse Education Today*, 105,105056. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105056>
- da Luz, K.R., Vargas, M.A., Schmidtt, P.H., Barlem, E.L., Tomaschewski-Barlem, J.G., & da Rosa, L.M. (2015). Ethical problems experienced by oncology nurses. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 23(6),1187-94. <https://doi.org/10.1590/0104-1169.0098.2665>
- Ergin, E., Koçak Uyaroğlu, A., & Altınel, B. (2022). Relationship between emotional intelligence and ethical sensitivity in Turkish nursing students. *Bioethical Inquiry* 19, 341–351. <https://doi.org/10.1007/s11673-022-10188-6>
- Greenawalt, J.A., & Little, P.O.E. (2017). Undergraduate nursing students' ability to apply ethics in simulated cases. *Clinical Simulation in Nursing*, 13(8), 359-379. <https://doi.org/10.1016/j.ecns.2017.04.007>

- Gürdoğan, EP., Aksoy, B., & Kınıcı, E. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin etik duyarlılık düzeyleri ve mesleki değerler ile ilişkisi. *Journal of Health and Nursing Management*, 5(3),147-154. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2018.147>
- Haahr, A., Norlyk, A., Martinsen, B., & Dreyer, P. (2020). Nurses experiences of ethical dilemmas: A review. *Nursing Ethics*, 27(1), 258-272. <https://doi.org/10.1177/0969733019832941>
- Hosseiniabadi, R., Abolfathi, Momtaz, Y., Mohammadi, Shahboulaghi, F., Abbaszadeh, A., Ali, Akbari, Kamrani, A., & Pournia, Y. Inter-professional ethical values in Iranian aged care: a qualitative study. *Medicinski Glasnik (Zenica)*, 17(1), 206-215. <https://doi.org/10.17392/1049-20>
- Jasemi, M., Goli, R., Zabihi, R.E., & Khalkhali, H. (2022). Educating ethics codes by lecture or role-play; which one improves nursing students' ethical sensitivity and ethical performance more? A quasi-experimental study. *Journal of Professional Nursing*, 40,122-129. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2021.11.002>
- Kaya, İ. (2015). The study of validity and reliability: The inclination to ethical values scale. *The Journal of International Social Research*, 41,968-974.
- Kırca, N., Bademli, K., & Özgönül, M.L. (2020). Öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlık durumlarının belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(3),410-417. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.766255>
- Kovancı, M.S., & Hiçdurmaz, D. (2021). Ahlaki Cesaret: Tanımı, Ahlaki Sıkıntı ve Ahlaki Duyarlılık ile İlişkisi ve Geliştirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 96-102. <https://dx.doi.org/10.33631/duzcesbed.683548>
- Kurt, E., Keser, A., & Gökmen, Y. (2015). Etik sorun ölçeği geliştirme çalışması. Tıp fakültesi öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Nobel Medicus*, 11(1),55-63

- Lechasseur, K., Caux, C., Dollé, S., & Legault, A. (2018). Ethical competence: an integrative review. *Nursing Ethics*, 25(6),694–706.
- Lee, W., Choi, S., Kim, S., & Min, A. (2020). A case-centered approach to nursing ethics education: A qualitative study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(21),7748. <https://doi.org/10.3390/ijerph17217748>
- Lim, A., & Kim, S. (2021). Nurses' ethical decision-making during end of life care in South Korea: a cross-sectional descriptive survey. *BMC Medical Ethics*, 22(1), 94. <https://doi.org/10.1186/s12910-021-00665-9>
- Muramatsu, T., Nakamura, M., Okada, E., Katayama, H., & Ojima, T. (2019). The development and validation of the ethical sensitivity questionnaire for nursing students. *BMC Medical Education*, 19, 215. <https://doi.org/10.1186/s12909-019-1625-8>
- Ordu, Y. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin etik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 6(3),116-121.
- Özgönül, M.L., Kırca, N., & Bademli, K. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin etik sorunlara yaklaşım durumlarının belirlenmesi. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 19(59),18-17.
- Poreddi, V., Narayanan, A., Thankachan, A., Joy, B., Awungshi, C., & Reddy, SS. (2021). Professional and ethical values in Nursing practice: An Indian Perspective. *Investigación y Educación en Enfermería*, 39(2), e12. <https://doi.org/10.17533/udea.iee.v39n2e12>
- Rajhi, F.A., Koura, H., & Hussein, G. (2024). Ethics sensitivity among dialysis nurses in Jazan region: A descriptive cross-sectional study. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 13(1),93-100. https://doi.org/10.4103/jfmpc.jfmpc_1688_22
- Salar, A.R., Zare, S., & Sharifzadeh, E. (2016). The survey of nursing students' ethical sensitivity. *Biology and Medicine*, 8(5), 1-4.

- Sastrawan, S., Weller-Newton, J., Brand, G., & Malik, G. (2021). The development of nurses' foundational values. *Nurs Ethics*, 28(7-8),1244-1257. <https://doi.org/10.1177/09697330211003222>
- Sümen, A. (2017). Florence Nightingale Yemini ile Uluslararası Hemşirelik Andı'nın karşılaştırılması ve etik ilkeler açısından değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics*, 25(2), 43-8. <https://doi.org/10.5336/mdethic.2017-56039>
- Taş, F. (2018). Üniversite öğrencilerinin etik değerlere yatkınlık durumları ve ilişkili faktörler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 607-626.
- Varkey, B. (2021). Principles of clinical ethics and their application to practice. *Medical Principles and Practice*, 30(1), 17-28. <https://doi.org/10.1159/000509119>
- Yeom, H.A., Ahn, S.H., & Kim, S.J. (2017). Effects of ethics education on moral sensitivity of Nursing students. *Nursing Ethics*, 24(6),644-652

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM FARKINDALIKLARI VE KANSER TARAMALARINA YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

AN EXAMINING THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF NURSING STUDENTS ON HEALTHY LIFE AWARENESS AND CANCER SCREENING

Elif KETEN EDİS¹ Cansever BEKTAŞ²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Amasya, Türkiye.

² Lisans öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Amasya, Türkiye.

Geliş tarihi/ Date of receipt: 09 Nis 2024

Kabul tarihi/Date of acceptance: 27 Haz 2024

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, Kanserde erken tanı, Sağlıklı yaşam tarzı

Keywords: Nursing student, early diagnosis of cancer, healthy lifestyle

Sorumlu yazar/Corresponding author: elifketen05@gmail.com
il.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıklarını ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerini incelemektir. Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırma 01-30 Mart 2024 tarihleri arasında 317 hemşirelik bölümü öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği ve Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Öğrencilerin %18.9'unun sigara içtiği, %84.2'sinin düzenli egzersiz yapmadığı, %66.9'unun beslenmesine dikkat etmediği ve %83.9'unun düzenli sağlık kontrolü yaptırmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların %78.9'unun serviks kanseri, %95.9'unun meme kanseri ve %92.4'ünün kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olduğu ancak %51.1'inin serviks kanseri, %79.2'sinin meme kanseri ve %49.8'inin kolorektal kanser tarama yöntemlerini bildiği görülmüştür. Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği puan ortalaması 55.98±10.36, Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği puan ortalaması 15.42±4.52 olarak bulunmuştur. Ölçek puan ortalamaları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır (p<0.05). Öğrencilerin sağlıklı yaşam farkındalıklarının orta düzeyin üzerinde olduğu, kanser taramalarına yönelik ise yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi ve kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıklarını geliştirmeye yönelik müdahaleler uygulanmalıdır.

ABSTRACT

This study aimed to examine the healthy life awareness of nursing students and their knowledge levels about cancer screenings. This study was a descriptive and cross-sectional type. The research was conducted with 317 nursing department students between 01 and 30 March 2024. Research data were collected using the Introductory Information Form, Healthy Life Awareness Scale, and Knowledge Scale for Cancer Screening. It was determined that 18.9% of the students smoked, 84.2% did not exercise regularly, 66.9% did not pay attention to nutrition, and 83.9% did not have regular health check-ups. It was observed that 78.9% of the participants had knowledge about cervical cancer, 95.9% about breast cancer, and 92.4% about information about colorectal cancer; however, 51.1% knew the screening methods about cervical cancer, 79.2% about breast cancer, and 49.8% about colorectal cancer. The mean score of the students on the Healthy Life Awareness Scale was 55.98±10.36, and the mean score on the Knowledge Scale for Cancer Screenings was 15.42±4.52. A low-level positive significant correlation was found between the scale mean scores (p<0.05). It was determined that the students' healthy life awareness was above the moderate level, and did not have sufficient knowledge about cancer screenings. Interventions should be implemented to improve nursing students' knowledge and awareness of cancer screenings and healthy lifestyles.

Atf için/To cite: Ketten Edis, E., & Bektaş, C. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 8(3), 363-382.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Sağlık kavramı Dünya Sağlık Örgütü tarafından “yalnızca hastalık veya sakatlığın olmayışı değil, fiziksel, zihinsel ve sosyal olarak tam bir iyilik durumu” olarak tanımlanmaktadır (WHO, 1985). İyilik durumu ve sağlığın sürdürülmesi sadece hastalıklardan korunmak ya da kaçınmakla değil aynı zamanda sağlıklı yaşam biçimi davranışlarıyla yakından ilişkilidir (Özer & Yılmaz, 2020). Sağlıklı yaşam biçimi, bireyin sağlığını etkileyen davranışlarını kontrol etmesi ve kendi sağlık durumuna uygun davranışları seçmesi ve uygulaması olarak ifade edilmektedir (Karaca & Aslan, 2019). Beslenme, egzersiz, sağlık sorumluluklarını yerine getirme, stres yönetimi gibi davranışlar sağlıklı yaşamın sürdürülmesinde önemli yaşam biçimi davranışlarıdır (Walker ve ark., 1987).

Sağlıklı yaşam davranışlarının kazanılması kanser gibi bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesinde ve yaşam kalitesinin artırılmasında oldukça önemlidir (Li ve ark., 2020). Kanser, sık görülmesi, mortalite ve morbiditesinin yüksek olması nedeniyle günümüzün en önemli sağlık sorunlarından biridir. Kanser nedeniyle 2020 yılında 10 milyon kişinin hayatını kaybettiği, 2040 yılına kadar yaklaşık 28 milyon kişiye yeni kanser teşhisi konulacağı tahmin edilmektedir (WHO, 2024). Kanser gibi yaşam biçimine bağlı gelişen birçok hastalığın ve bu hastalıklara bağlı ölümlerin önlenmesinde, kişilerin sağlıklı yaşamın önemini farkında olmaları ve bu doğrultuda davranış edinmelerinin önemi büyüktür. Kanser için erken teşhisini sağlamada önemli yeri olan tarama testleri de sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının önemli bir parçasıdır. Ülkemizdeki periyodik muayene kılavuzlarına göre meme, serviks ve kolorektal kanserlere yönelik tarama programları yürütülmektedir (SB, 2017). Ancak Sağlık Bakanlığı İstatistiklerine göre on beş yaş üzeri kadınların %52.4’ü hiç kendi kendine meme muayenesi yapmamış, %65.6’sı mamografi, %64.4’ü pap-smear testi yaptırmamıştır. Son bir yıl içerisinde kolonoskopi yaptıran kişi oranı ise %2.2’dir (SB, 2024). Tarama programları ne kadar eksiksiz planlansa da bireylerin bu programlara yönelik bilgi ve farkındalıkları katılımlarını

etkilemektedir (Aytepe & Dönmez, 2022; Tekpınar ve ark., 2018). Sağlıklı yaşam bilincinin artması, temel risk faktörlerinden kaçınarak ve rutin tarama programlarına düzenli katılımı sağlayarak hayatta kalma oranlarının artmasına katkı sağlayabilir (Kaçmaz & Çürük, 2018; Li ve ark., 2020; Pınar & Özdemir, 2023).

Birey ve toplumun sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazanmasında ve tarama programlarına katılımını artırmada hemşirelerin önemli sorumlulukları vardır. Hemşirelerden sahip oldukları bilgi ve becerileri doğrultusunda toplum sağlığına katkı sağlamaları ve sürdürdükleri yaşam tarzı ile rol model olmaları beklenmektedir (Kelly ve ark., 2017). Bu doğrultuda sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının kazandırılmasında topluma öncülük edecek olan hemşirelerin mezuniyet öncesi dönemden itibaren konuya yönelik bilgi ve farkındalık kazanmaları önemlidir. Bu noktada profesyonel hemşirelik hizmeti vermesi beklenen hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanser taramalarını ve sağlıklarını geliştirmeye yönelik davranışları ne ölçüde bildikleri ve ne kadarını kendi yaşantılarına entegre edebildikleri önemli bir sorudur. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin bilinmesi mevcut durumun ve bu alandaki ihtiyaçların belirlenmesini sağlayabilir. Bu çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları nasıldır?
2. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyleri nasıldır?
3. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ile kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
4. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin bazı özellikleri ile sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyleri arasında fark var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, nicel araştırma deseninde, tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar yarısında Orta Karadeniz Bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü OpenEpi programı kullanılarak evreni bilinen (n=478) örneklem hesabı ile %50 yaygınlık ve %95 güven aralığında 214 olarak hesaplanmıştır. Araştırma 317 öğrencinin katılımı ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği ve Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Bu form katılımcıların bazı özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan 18 sorudan (Yaş, cinsiyet, sınıf, aile tipi, sigara içme, düzenli beslenme, egzersiz yapma vb.) oluşmaktadır.

Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği

Özer ve Yılmaz (2020) tarafından geliştirilen ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin; Değişim (5 madde), Sosyalleşme (4 madde), Sorumluluk (3 madde) ve Beslenme (3 madde) olmak üzere dört alt boyutu vardır. Ölçek 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınacak en düşük puan 15, en yüksek puan 75'tir. Yüksek puan alınması sağlıklı yaşam farkındalığı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.813'tür (Özer & Yılmaz, 2020). Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0.917 olarak belirlenmiştir.

Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği

Öztürk ve Uyar (2023) tarafından geliştirilen ölçek 25 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar özel olarak adlandırılmamıştır. Birinci alt boyutta 10, ikinci alt boyutta 9 ve üçüncü alt boyutta 6 madde bulunmaktadır. Ölçek, "1: Doğru, 2: Yanlış, 3: Bilmiyorum" şeklinde 1'den 3'e kadar bir aralıkta cevaplanmaktadır. Ölçek puanı hesaplanırken "Doğru" yanıtları 1 puan, "Yanlış" ve "Bilmiyorum" yanıtları 0 puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 25'tir. Ölçek puanı hesaplanırken olumsuz anlam taşıyan 3 madde (Madde 2, 11, 24) ters kodlanmalıdır. Ölçeğin kesme noktası yoktur. Toplam puanın %70'i ve üzerinde (17.5 puan ve üzeri) puan alan katılımcıların yeterli düzeyde bilgiye sahip olduğu kabul edilebilmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.89'dur (Öztürk & Uyar, 2023). Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0.838 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 01-30 Mart 2024 tarihleri arasında ders saatleri dışında sınıf ortamında toplanmıştır. Araştırma hakkında ayrıntılı bilgilendirme yapıldıktan sonra araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerin onamları alınmıştır. Daha sonra veri toplama formları araştırmacılar tarafından öğrencilere verilerek formları bireysel olarak cevaplamaları istenmiştir. Araştırmacılar formların cevaplanması sırasında katılımcıların yanlarında bulunmuştur. Formların doldurulması 10-15 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) v.23 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde sayısal değişkenler için ortalama ve standart sapma, kategorik değişkenler için ise yüzde ve frekans ölçümleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ve çarpıklık, basıklık değerleri (± 2) ile incelenmiştir. Normal dağılım gösteren verilerin analizinde parametrik, normal dağılım göstermeyen verilerin

analizinde ise non-parametrik testler kullanılmıştır. Buna göre normal dağılım gösteren veriler için iki grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t test, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA), normal dağılım göstermeyen veriler için iki grup karşılaştırmalarında Mann-Whitney U test, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Belirli bir zaman içerisinde, tanımlayıcı, kesitsel tipte ve sadece bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileriyle yapılmış olması bu araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma Helsinki Deklarasyonu ilkeleri doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırmada kullanılan ölçekler için yazarlardan e-mail yoluyla izin alınmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan (Karar tarihi: 12.02.2024, Sayı: 179368) onay alınmıştır. Ayrıca araştırmanın yapılacağı kurumdan (Tarih: 20.02.2024, Sayı: 180492) izin alınmıştır. Tüm katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilerek sözlü/yazılı onamları alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.73 ± 1.89 (18-38) olup %80.4'ü kadındır. Öğrencilerin %82'si çekirdek aile yapısına sahip, %67.8'inin aile geliri giderine eşit, %48.6'sının ailesiyle birlikte yaşadığı yer il merkezidir. Öğrencilerin %18.9'u sigara içmekte, %84.2 düzenli egzersiz yapmamakta, %66.9'u beslenmesine dikkat etmemekte ve %83.9'u düzenli sağlık kontrolü yaptırmamaktadır. Aile yakınlarında kanser tanısı olan öğrenci oranı %17'dir. Öğrencilerin %78.9'u serviks kanseri, %95.9'u meme kanseri ve %92.4'ü kolorektal kanser hakkında bilgi sahibidir. Ancak öğrencilerin %51.1'i serviks kanseri, %79.2'si meme kanseri ve %49.8'i kolorektal kanser tarama yöntemlerini bilmektedir (Tablo 1).

Tablo 1*Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=317)*

Değişkenler		Ort.	SS
Yaş		20.73	1.89
		n	%
Cinsiyet	Kadın	255	80.4
	Erkek	62	19.6
Sınıf	1. Sınıf	90	28.4
	2. Sınıf	100	31.5
	3. Sınıf	65	20.5
	4. Sınıf	62	19.6
Aile tipi	Çekirdek	260	82.0
	Geniş	57	18.0
Aile gelir düzeyi	Geliri giderinden az	51	16.1
	Geliri giderine eşit	215	67.8
	Geliri giderinden fazla	51	16.1
Yaşadığı yer	İl	154	48.6
	İlçe	117	36.9
	Kasaba/köy	46	14.5
Sigara içme durumu	Evet	60	18.9
	Hayır	257	81.1
Düzenli egzersiz yapma durumu	Evet	50	15.8
	Hayır	267	84.2
Beslenmesine dikkat etme durumu	Evet	105	33.1
	Hayır	212	66.9
Düzenli sağlık kontrolü yaptırma durumu	Evet	51	16.1
	Hayır	266	83.9
Kanser tanısı olan aile yakını olma durumu	Evet	54	17.0
	Hayır	263	83.0
Kanser taramalarına yönelik bilgi/eğitim alma durumu	Evet	188	59.3
	Hayır	129	40.7
Serviks kanseri hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	250	78.9
	Hayır	67	21.1
Serviks kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu	Evet	162	51.1
	Hayır	155	48.9
Meme kanseri hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	304	95.9
	Hayır	13	4.1
Meme kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu	Evet	251	79.2
	Hayır	66	20.8
Kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	293	92.4
	Hayır	24	7.6
Kolorektal kanser tarama yöntemlerini bilme durumu	Evet	158	49.8
	Hayır	159	50.2

Öğrencilerin ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur. Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam puan ortalaması 55.98 ± 10.36 , Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği toplam puan ortalaması ise 15.42 ± 4.52 ’dir. Buna göre

öğrencilerin sağlıklı yaşam farkındalıklarının orta düzeyin üzerinde olduğunu, kanser taramalarına yönelik ise yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2

Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçekler	n	Min.	Maks.	Ort.	SS
Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği	317	17	75	55.98	10.36
Değişim	317	5	25	20.12	3.99
Sosyalleşme	317	4	20	14.09	3.54
Sorumluluk	317	4	15	11.63	2.44
Beslenme	317	3	15	10.14	2.71
Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği	317	0	23	15.42	4.52
1.Alt boyut	317	0	10	7.30	2.58
2.Alt boyut	317	0	8	4.36	1.90
3.Alt boyut	317	0	6	3.76	0.95

n: Sayı, Min.: Minimum, Maks.: Maksimum, Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma

Ölçek puan ortalamaları arasındaki ilişkiye bakıldığında; Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam puan ortalaması ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği toplam puan ortalaması arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır ($r=0.248$, $p<0.001$). Ayrıca Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği alt boyut puan ortalamaları ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği 1. ve 2. Alt boyut puan ortalamaları arasında da düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3

Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Ölçekler		Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği	1. Alt boyut	2. Alt boyut	3. Alt boyut
Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği	r	0.248	0.290	0.198	-0.005
	p	0.000	0.000	0.000	0.930
Değişim	r	0.261	0.308	0.173	0.058
	p	0.000	0.000	0.000	0.306
Sosyalleşme	r	0.215	0.238	0.178	0.019
	p	0.000	0.000	0.000	0.735
Sorumluluk	r	0.153	0.203	0.132	-0.085
	p	0.006	0.000	0.019	0.132
Beslenme	r	0.144	0.162	0.149	-0.052
	p	0.010	0.004	0.008	0.354

r: Pearson korelasyon katsayısı

Öğrencilerin bazı özellikleri ile Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; sınıf, beslenmesine dikkat etme, düzenli sağlık kontrolü yaptırma, serviks ve kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma ve meme kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu ile Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 4).

Öğrencilerin bazı özellikleri ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği toplam puan ortalamalarının karşılaştırılmasına bakıldığında ise; sınıf, düzenli sağlık kontrolü yaptırma, kanser taramalarına yönelik bilgi alma, serviks, meme ve kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma ve tarama yöntemlerini bilme durumu ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$). Diğer değişkenler ile ölçek puan ortalamaları arasında fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4

Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği		Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği	
	Ort.±SS	Medyan (Min.-Maks.)	Ort.±SS	Medyan (Min.-Maks.)
Cinsiyet				
Kadın	56.13±10.51	57 (17-75)	15.56±4.35	16 (0-22)
Erkek	55.37±9.81	55.5 (37-75)	14.84±5.18	16 (0-23)
Test değeri/p	t = 0.516 p = 0.606		t = 1.122 p = 0.263	
Sınıf				
1. Sınıf ^a	54.04±10.97	53 (30-75)	12.16±4.68	13 (0-22)
2. Sınıf ^b	57.83±9.65	57 (36-75)	14.96±3.53	15 (4-22)
3. Sınıf ^c	53.97±11.71	55 (17-75)	17.17±3.58	18 (0-22)
4. Sınıf ^d	57.92±8.15	58.5 (41-75)	19.05±2.76	20 (7-23)
Test değeri/p	$\chi^2 = 8.628$ p = 0.035* a<b a<d		$\chi^2 = 112.655$ p < 0.001** a<b<c<d	
Aile tipi				
Çekirdek	55.95±10.36	57 (17-75)	15.56±4.43	16 (0-23)
Geniş	56.11±10.46	55 (32-75)	14.75±4.93	15 (0-22)
Test değeri/p	t = -0.100 p = 0.921		t = 1.221 p = 0.223	

Tablo 4 (devamı)*Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması*

Gelir düzeyi				
Geliri giderinden az	54.78±11.24	56 (17-75)	15.12±4.61	16 (0-23)
Geliri giderine eşit	55.60±9.94	55 (30-75)	15.24±4.64	15 (0-22)
Geliri giderinden fazla	58.76±10.92	60 (30-75)	15.40±3.82	17 (5-22)
Test değeri/p	$\chi^2 = 4.713$ p = 0.095		$\chi^2 = 3.291$ p = 0.193	
Yaşadığı yer				
İl	56.34±9.90	57 (30-75)	15.54±4.39	16 (0-22)
İlçe	54.82±10.99	55 (17-75)	15.15±4.63	16 (0-22)
Kasaba/köy	57.74±10.11	57 (37-75)	15.67±4.75	15.5 (4-23)
Test değeri/p	F = 1.492 p = 0.227		F = 0.327 p = 0.721	
Sigara içme durumu				
Evet	55.00±9.15	56 (40-75)	15.07±4.69	16 (0-21)
Hayır	56.21±10.63	57 (17-75)	15.50±4.49	16 (0-23)
Test değeri/p	t = -0.814 p = 0.416		t = -0.665 p = 0.507	
Düzenli egzersiz yapma durumu				
Evet	56.22±9.13	56.5 (37-75)	14.10±5.82	14 (0-23)
Hayır	55.93±10.59	57 (17-75)	15.66±4.20	16 (0-22)
Test değeri/p	t = 0.177 p = 0.859		t = 1.813 p = 0.075	
Beslenmesine dikkat etme durumu				
Evet	58.46±10.54	60 (23-75)	15.87±3.92	16 (2-22)
Hayır	54.76±10.07	54.5 (17-75)	15.19±4.76	16 (0-23)
Test değeri/p	t = 3.033 p = 0.003*		t = 1.249 p = 0.213	
Düzenli sağlık kontrolü yaptırma durumu				
Evet	62.24±9.08	61 (37-75)	16.55±5.06	18 (0-22)
Hayır	54.78±10.17	55 (17-75)	15.20±4.39	15 (0-23)
Test değeri/p	t = 4.871 p < 0.001**		z = -2.677 p = 0.007*	
Kanser tanısı olan aile yakını olma durumu				
Evet	54.17±10.45	55.5 (17-75)	15.50±4.41	16 (0-22)
Hayır	56.35±10.32	57 (23-75)	15.40±4.55	16 (0-23)
Test değeri/p	z = -1.163 p = 0.245		z = -0.119 p = 0.905	
Kanser taramalarına yönelik bilgi/egitim alma durumu				
Evet	56.79±9.39	58 (17-75)	16.82±4.46	17 (2-23)
Hayır	54.81±11.58	53 (23-75)	13.36±5.08	14 (0-22)
Test değeri/p	t = 1.613 p = 0.108		t = 6.735 p < 0.001**	

Tablo 4 (devamı)*Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması*

Serviks kanseri hakkında bilgi sahibi olma durumu				
Evet	56.70±10.15	57 (17-75)	16.16±4.09	17 (0-23)
Hayır	53.28±10.79	52 (30-75)	12.64±4.99	13 (0-22)
Test değeri/p	t = 2.418 p = 0.016*		t = 5.956 p < 0.001**	
Serviks kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu				
Evet	56.64±10.62	57 (17-75)	17.41±3.38	18 (6-23)
Hayır	55.30±10.07	54 (30-75)	13.33±4.63	14 (0-22)
Test değeri/p	t = 1.151 p = 0.251		t = 8.940 p < 0.001**	
Meme kanseri hakkında bilgi sahibi olma durumu				
Evet	56.21±10.23	57 (17-75)	15.65±4.32	16 (0-23)
Hayır	50.69±12.50	46 (37-75)	10.00±5.76	12 (0-17)
Test değeri/p	t = 1.887 p = 0.060		t = 4.545 p < 0.001**	
Meme kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu				
Evet	56.67±10.20	57 (17-75)	16.56±3.68	17 (2-23)
Hayır	53.34±10.62	52 (32-75)	11.08±4.80	12 (0-20)
Test değeri/p	t = 2.336 p = 0.020*		t = 8.631 p < 0.001**	
Kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma durumu				
Evet	56.36±10.01	57 (17-75)	15.75±4.27	16 (0-23)
Hayır	51.33±13.42	50 (32-75)	11.29±5.47	12.5 (0-20)
Test değeri/p	t = 1.796 p = 0.022*		t = 4.808 p < 0.001**	
Kolorektal kanser tarama yöntemlerini bilme durumu				
Evet	56.80±10.20	57 (17-75)	17.39±3.49	18 (6-23)
Hayır	55.16±10.49	54 (30-75)	13.45±4.58	14 (0-22)
Test değeri/p	t = 1.411 p = 0.159		t = 8.613 p < 0.001**	

Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma, Min.: Minimum. Maks.: Maksimum, t: Independent Sample t-test, F: One-way ANOVA, z: Mann-Whitney U test, χ^2 : Kruskal Wallis-H test, *p<0.05, ** p<0.001

TARTIŞMA

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın sonuçları, öğrencilerin sağlıklı yaşam farkındalıklarının orta düzeyin üzerinde olduğunu, kanser taramalarına yönelik yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıklarını göstermiştir. Bu çalışmada öğrencilerin %18.9'unun sigara içtiği, %84.2'sinin düzenli egzersiz yapmadığı, %66.9'unun beslenmesine dikkat etmediği ve %83.9'unun düzenli sağlık kontrolü yaptırmadığı saptanmıştır. Benzer şekilde Doğan ve ark. (2022), hemşirelik öğrencilerinin %17.2'sinin sigara içtiğini, yaklaşık

yarısının düzenli beslenmediğini ve %40'ının düzenli egzersiz yapmadığını belirlemişlerdir. Çilengiroğlu ve ark. (2022), hemşirelik öğrencilerinin %15'inin sigara içtiğini, %75.2'sinin düzenli egzersiz yapmadığını, Yiğitoğlu ve ark. (2019), %18.3'ünün sigara içtiğini, Bulut (2022), %76.9'unun düzenli sağlık kontrolü yaptırmadığını saptamışlardır. Diğer taraftan bu çalışmada öğrencilerin büyük bir bölümü serviks, meme ve kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olduğunu (sırasıyla %78.9, %95.9, %92.4) ifade ederken daha az oranda öğrenci bu kanserlere yönelik tarama yöntemlerini bildiğini (sırasıyla; %51.1, %79.2 %49.8) belirtmiştir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda da öğrencilerin kanserlere yönelik bilgi sahibi olmalarına karşın erken tanı yöntemlerine yönelik tutumlarının daha düşük olduğu görülmüştür (Altıntaş ve ark., 2022; Mohamed ve ark., 2019; Sapountzi-Krepia ve ark., 2017; Ursavaş, 2021).

Bu çalışmada öğrencilerin sağlıklı yaşam farkındalığı puan ortalaması 55.98 ± 10.36 olup toplam ve alt boyut puanlarının orta düzeyin üzerinde olduğu görülmüştür. Akgün ve ark. (2021), hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlığı geliştirici yaşam davranışlarının yeterli düzeyde olmadığını saptamışlardır. Kasar ve Akyol (2019) ve Karaca ve Aslan (2019) hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları puan ortalamalarının orta düzeyin üzerinde olduğunu, Özveren ve Yılmaz (2018) ise orta düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmamızla aynı ölçme aracını kullanan Demirtaş ve Demirel (2024) ve Gökkaya ve Alpaslan (2023) katılımcıların sağlıklı yaşam farkındalıklarının iyi düzeyde olduğunu saptamışlardır. Bu çalışmanın sonuçları literatürle benzer olup hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklarını koruma ve geliştirmeye yönelik farkındalığa sahip olduklarını göstermektedir.

Bilgi ve farkındalık, kanserin erken tanı ve tedavisinde önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği puan ortalamaları 15.42 ± 4.52 olarak bulunmuştur. Ölçek toplam puanının %70'i ve üzerinde (17.5 puan ve üzeri) puan alan katılımcıların yeterli düzeyde bilgiye sahip oldukları dikkate

alındığında, bu çalışmaya katılan hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin kanser taramalarına yönelik bilgi ve tutumlarının iyi düzeyde olduğunu gösteren çalışmalar olmasına karşın (Altıntaş ve ark., 2022; Çilengiroğlu ve ark., 2022), öğrencilerin yeterli düzeyde bilgi ve farkındalığa sahip olmadıklarını gösteren çalışmalarda mevcuttur (Akarsu & Alsaç, 2019; Bulut, 2022; Mohamed ve ark., 2019; Sapountzi-Krepia ve ark., 2017). Öte yandan yapılan bazı araştırmalar hemşirelerin de kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıklarının yeterli olmadığını ortaya koymuştur (Kayıkçıoğlu, 2023; Şeker ve ark., 2017). Özellikle kadınlar için en ulaşılabilir sağlık profesyoneli olan hemşirelerin kanser taramalarına yönelik yeterli bilgiye sahip olmaları ve bu uygulamaları davranışa dönüştürebilmeleri önemlidir. Öte yandan meme ve serviks kanserinin kadın sağlığını etkileyen önemli sorunlar olduğu dikkate alındığında, özellikle kadın hemşirelerin kendi sağlıklarını koruyucu uygulamaları göz ardı etmemeleri ve kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalık sahibi olmaları hayati önem taşımaktadır. Bu doğrultuda hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıkları desteklenmelidir.

Bu çalışmada sınıf, beslenmesine dikkat etme ve düzenli sağlık kontrolü yaptırma durumu ile sağlıklı yaşam farkındalığı puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Literatürdeki çalışmalarda da benzer sonuçlar gösterilmiştir. Kasar ve Akyol (2019) bu çalışmayla benzer şekilde birinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf öğrencilerine oranla sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının daha düşük olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde Demirtaş ve Demirel (2024) spor bilimleri fakültesi öğrencileriyle yaptıkları çalışmada birinci ve dördüncü sınıfların sağlıklı yaşam farkındalık puanları arasında fark saptamışlardır. Aynı çalışmada iyi beslenen katılımcıların orta ve yetersiz beslenen katılımcılara göre, düzenli egzersiz yapan katılımcıların ise yapmayanlara göre sağlıklı yaşam farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan bu çalışmada sınıf düzeyi yüksek olanlarda,

düzenli sağlık kontrolü yaptıranlarda ve taramalara yönelik bilgi alanlarda kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Literatürdeki çalışmalar, sınıf düzeyi ve taramalara yönelik eğitim alma durumunun kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalığı etkilediğini göstermiştir (Acun & Yadigar, 2023; Alsaraireh & Darawad, 2019; Bulut, 2022; Ursavaş, 2021). Sınıflar arasındaki bilgi ve farkındalığa yönelik farklılıklar öğrencilerinin eğitim süreci boyunca aldıkları sağlık eğitimiyle ilişkili olabilir. Bu doğrultuda hemşirelik bölümü öğrencilerinin birinci sınıftan itibaren sağlıklı yaşam ve kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıklarını artırmaya yönelik eğitim ve programlar planlanmalıdır.

Literatürdeki farklı çalışmalar kanser taramalarına yönelik bilgi sahibi olma ve tarama testlerini yaptırmanın sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Akın ve ark., 2022; Kaçmaz & Çürük, 2018; Öztoprak & Ege, 2021). Bu araştırmada da serviks ve kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma ve meme kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu ile sağlıklı yaşam farkındalığı puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Ayrıca Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği puan ortalaması ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği puan ortalaması arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Benzer şekilde yapılan bir çalışmada sağlıklı yaşam davranışları ile serviks kanserinin erken tanısına yönelik tutum düzeyi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (Akın ve ark., 2022). Başka bir çalışmada da kolorektal kanserden korunmaya yönelik tutum ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasında pozitif yönlü ilişki saptanmıştır (Kaçmaz & Çürük, 2018). Buna göre öğrencilerin kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin artması sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını olumlu yönde etkileyebilir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hem kendi sağlıklarını hem de hizmet sunacakları toplumun sağlığını koruma ve geliştirmedeki rol ve sorumlulukları dikkate alınarak sağlıklı yaşam biçimi ve kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıklarını geliştirmeye odaklanılmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalık puanlarının orta düzeyin üzerinde olduğu, ancak sigara içme, düzenli egzersiz yapmama, beslenmesine dikkat etmeme gibi bazı riskli davranışlara sahip oldukları görülmüştür. Diğer taraftan öğrencilerin kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca sağlıklı yaşam farkındalığı ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Üzerinde durulması gereken diğer bir bulgu da sınıf düzeyi yüksek olan öğrencilerde sağlıklı yaşam farkındalığı ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyinin daha yüksek bulunmuş olmasıdır. Bu sonuç sağlık eğitimi ve zamanın bilgi ve farkındalık üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu doğrultuda hemşirelik bölümü öğrencilerinin birinci sınıftan itibaren mevcut müfredatın yanı sıra konuyla ilgili seminer, panel, konferans gibi eğitim faaliyetlerine katılmalarının sağlanması ve farkındalıklarını artırmaya yönelik etkinliklerinin düzenlenmesi faydalı olacaktır.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmada Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan 12.02.2024 karar tarihi ve 179368 sayı ile izin alınmıştır.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: EKE, CB; Tasarım: EKE; Veri toplama: EKE, CB; Veri işleme: EKE, CB; Analiz ve/veya yorum: EKE; Kaynak tarama: EKE, CB; Makalenin yazımı: EKE; Eleştirel inceleme: EKE, CB

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış bağımsız.

KAYNAKLAR

- Acun, A., & Yadigar, O. (2023). Kavram haritası ile verilen kendi kendine meme muayenesi eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin sağlık inançları ve öz yeterlilik düzeylerine etkisi. *Black Sea Journal of Health Science*, 6(4), 632-639. <http://doi.org/10.19127/bshealthscience.1320775>
- Akarsu, R. H., & Alsaç, S. Y. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kendi kendine meme muayenesini bilme ve uygulama durumlarının belirlenmesi. *Bozok Tıp Dergisi*, 9(3), 115-121. <http://doi.org/10.16919/bozoktip.569248>
- Akgün, Ş., Tok, H. H., & Öztaş, D. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve sağlık okuryazarlık düzeyleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(2), 247-256. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.930482>
- Akın, B., Aksoy, Y. E., & Karakuş, Ö. (2022). Kadınların pap smear testi yaptırma durumu, sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve servikal kanserin erken tanısına yönelik tutumları. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 273-282. <http://doi.org/10.34087/cbusbed.1052929>
- Alsaraireh, A., & Darawad, M. W. (2019). Impact of a breast cancer educational program on female university students' knowledge, attitudes, and practices. *Journal of Cancer Education*, 34(2), 315-322. <https://doi.org/10.1007/s13187-017-1304-6>
- Altıntaş, R. Y., Erciyas, Ş. K., & Ertem, G. (2022). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin serviks kanseri ile human papilloma virüs enfeksiyonu aşılmasına ilişkin sağlık inanç düzeylerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15(1), 40-49. <http://doi.org/10.46483/deuhfed.792977>

- Aytepe, U. E., & Dönmez, E. (2022). Türkiye’de kolorektal kanser tarama davranışları, etkileyen faktörler ve taramaya katılmama nedenleri: Sistematik derleme. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 4(1), 56-76. <http://doi.org/10.54061/jphn.980767>
- Bulut, E. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin prostat kanseri taramalarına yönelik bilgi düzeyini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 1129-1135. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.959849>
- Çilengiroğlu, İ. Y., Ünsar, S., & Özgül, E. (2022). Üniversite öğrencilerinin kanser farkındalık düzeylerinin belirlenmesi. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 19-27. <http://doi.org/10.53493/avrasyasbd.1032065>
- Demirtaş, B., & Demirel, N. (2024). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalığı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 196-216. <http://doi.org/10.38021/asbid.1416360>
- Doğan, E. S., Şahin, C. K., Akan, D. D., Pakyüz, S. Ç., Işık, K., & Mıngır, K. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin diyabet risklerinin belirlenmesi. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*, 5(2), 607-619. <http://doi.org/10.52538/iduhs.1107704>
- Gökkaya, D., & Alpaslan, M. (2023). Sağlık okuryazarlığının sağlıklı yaşam farkındalığı ile ilişkisi: Yozgat İli örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 582-594. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1055880>
- Kaçmaz, H. Y., & Çürük, G. (2018). Kolorektal kanserli hasta yakınlarının kolorektal kanserden korunmaya yönelik tutumları ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları. *Turkish Journal of Clinics and Laboratory*, 9(1), 36-49. <http://doi.org/10.18663/tjcl.302608>
- Karaca, T., & Aslan, S. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin sağlık durumu algılarının ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4, 734-739. <https://doi.org/10.31067/0.2019.223>

- Kasar, K. S., & Akyol, A. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının obezite önyargı düzeyine etkisi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(2), 79-86. <http://doi.org/10.5222/HEAD.2019.079>
- Kayıkçıoğlu, H. (2023). Kadın hemşirelerin serviks kanseri taraması ve human papillomavirus farkındalığının değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Clinics and Laboratory*, 14(2), 306-311. <http://doi.org/10.18663/tjcl.1270559>
- Kelly, M., Wills, J., & Sykes, S. (2017). Do nurses' personal health behaviours impact on their health promotion practice? A systematic review. *International Journal of Nursing Studies*, 76, 62-77. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2017.08.008>
- Li, Y., Schoufour, J., Wang, D. D., Dhana, K., Pan, A., Liu, X., Song, M., Liu, G., Shin, H.J., Sun, Q., Al-Shaar, L., Wang, M., Rimm, E.B, Hertzmark, E., Stampfer, M.J., Willett, W.C., Franco, O.H., & Hu, F.B. (2020). Healthy lifestyle and life expectancy free of cancer, cardiovascular disease, and type 2 diabetes: prospective cohort study. *BMJ*, 368, 1-10. <https://doi.org/10.1136/bmj.l6669>
- Mohamed, A., Hassan, H., Gamel, W., & Arafa, A. (2019). Awareness about breast and cervical cancers among nursing students in Beni-Suef University. *Journal of Nursing Education and Practice*, 9(5), 44-51. <https://doi.org/10.5430/jnep.v9n5p44>
- Özer, E., & Yılmaz, N. (2020). Sağlıklı yaşam farkındalığı: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Dergisi*, 3(1), 47-60. <http://doi.org/10.5336/jtracom.2019-72138>
- Öztoprak, F. S., & Ege, E. (2021). Kadın işçilerin kanser bilgi yükü ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları ilişkisinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 37(2), 141-156. <https://doi.org/10.53490/egehemsire.809621>
- Öztürk, Y. E., & Uyar, M. (2023). Development of a knowledge scale for cancer screening. *Journal of Public Health-Heidelberg*, 1-9. <http://doi.org/10.1007/s10389-023-01996-0>

- Özveren, H., & Yılmaz, E. D. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile egzersiz davranışlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(3), 1505-1518. <http://doi.org/10.14687/jhs.v15i3.5214>
- Pınar, Ş. P., & Özdemir, S. (2023). Serviks kanseri taramasına başvuran kadınlarda sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 11(1), 1244-1257. <http://doi.org/10.33715/inonusaglik.1164852>
- Sağlık Bakanlığı (SB) (2017). *Kanser Taramaları*. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-taramalari>
- Sağlık Bakanlığı (SB) (2024). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2022*. <https://www.saglik.gov.tr/TR-84930/saglik-istatistikleri-yilliklari.html>
- Sapountzi-Krepia, D., Rekleiti, M., Lavdaniti, M., Psychogiou, M., Chaliou, M., Xenofontos, M., & Savva, M. (2017). Evaluating female nursing students' knowledge and attitudes regarding breast self-examination. *Health Care for Women International*, 38(8), 786-795. <http://doi.org/10.1080/07399332.2017.1326921>.
- Şeker, N., Yasin, Y. K., Özyayın, E., Çapacı, B., & Okyay, P. (2017). Üçüncü basamak sağlık kuruluşundaki hemşirelerin kanser tarama programları bilgileri ile tarama testlerini yaptırma durumları. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*, 19(1), 14-18.
- Tekpınar, H., Özen, M., & Aşık, Z. (2018). Aile Hekimliği polikliniğine başvuran hastaların kanser taramalarına ilişkin yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 22(1), 28-36. <http://doi.org/10.15511/tahd.18.00128>
- Ursavaş, F. E. (2021). Hemşirelik öğrencilerine lisans eğitimi sırasında verilen meme kanserine yönelik eğitimin bilgi ve tutuma etkisinin incelenmesi. *Androloji Bülteni*, 23(3), 152-157. <http://doi.org/10.24898/tandro.2021.35762>

- Walker, S. N., Sechrist, K. R., & Pender, N. J. (1987). The health-promoting lifestyle profile: Development and psychometric characteristics. *Nursing Research*, 36(2), 76-81.
- World Health Organization (WHO) (1985). *WHO-Constitution - The First Two Chapters*.
<https://ldb.org/iphw/whoconst.htm#1>
- World Health Organization (WHO) (2024). *WHO global survey on the inclusion of cancer care in health-benefit packages 2020-2021*.
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/375828/9789240088504-eng.pdf?sequence=1>
- Yiğitoğlu, G. T., Turan, T., Aslan, G. K., & Kartal, A. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin stresle başetme durumları ve madde kullanım öykülerinin belirlenmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 12(3), 371-385. <https://doi.org/10.31362/patd.491637>

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Kırşehir Ahi Evran University

Sağlık Bilimleri Dergisi/ Journal of Health Sciences

Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 3 Yıl/Year: 2024

E-ISSN: 2791-7754

Case Report/Olgu Sunumu

NEURODYNAMIC MOBILIZATION APPLICATION IN DROP FOOT: A PEDIATRIC CASE REPORT

DÜŞÜK AYAKTA NÖRODİNAMİK MOBİLİZASYON UYGULAMASI: PEDIATRİK OLGU SUNUMU

Ömer Faruk ÖZÇELEP¹ Atahan TURHAN¹

¹ Lecturer, Kırşehir Ahi Evran University, School of Physical Therapy and Rehabilitation, Kırşehir, Türkiye.

	ABSTRACT	ÖZET
Date of receipt/Geliş tarihi: 04 Mar 2024	<p>Drop foot is characterized by the inability to lift the foot at the ankle. It is a common symptom in neurological conditions and can also result from orthopedic trauma. Neurodynamic mobilizations are techniques that involve sliding the nerves to alleviate nerve tension. There is limited literature on the use of neurodynamic mobilizations in pediatric patients. A four-year-old female patient presented with a drop foot to Kırşehir Ahi Evran University Physical Therapy and Rehabilitation Hospital. The main finding was that she dragged her foot on the ground while walking. This finding was confirmed by electromyography (EMG) testing of the deep peroneal nerve. In addition, loss of function was assessed with the Stanmore Assessment Questionnaire, loss of motor movement was assessed with the manual muscle strength test, and loss of sensation was assessed with the pinprick test and cotton wool. Electrical stimulation (EMS), passive mobilization of the peroneal nerve using neurodynamic techniques, and terminal knee extension with a resistant band and kinesiotape were applied. The pre-treatment score of 24 (poor) increased to 90 (good) after treatment. This study showed that a physiotherapy and rehabilitation program including passive neurodynamic mobilizations applied to the peroneal nerve increased functionality in a pediatric patient with foot drop.</p>	<p>Düşük ayak, ayağın ayak bileğinden kaldırılamaması ile karakterizedir. Nörolojik durumlarda yaygın bir semptomdur ve ortopedik travmadan da kaynaklanabilir. Nörodinamik mobilizasyonlar, sinir gerginliğini hafifletmek için sinirlerin kaydırılmasını içeren tekniklerdir. Nörodinamik mobilizasyonların pediatrik hastalarda kullanımına ilişkin sınırlı sayıda literatür bulunmaktadır. Dört yaşında kız hasta Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi'ne ayak düşmesi ile başvurdu. Hastanın ana bulgusu yürürken ayağını yerde sürüklemesiydi. Bu bulgu derin peroneal sinirin elektromiyografi (EMG) testi ile doğrulandı. Ayrıca, Fonksiyon kaybı Stanmore Değerlendirme Anketi ile, motor hareket kaybı manuel kas gücü testi ile, duyu kaybı pinprick testi ve pamuk ile değerlendirildi. Elektrik stimülasyonu (EMS), nörodinamik teknikler kullanılarak peroneal sinirin pasif mobilizasyonu, direnç bandı ile terminal diz ekstansiyonu ve kinezyobant ile tibialis anterior kasına taktitl uyarı uygulandı. Tedavi öncesi 24 (kötü) olan skor, tedavi sonrasında 90'a (iyi) yükselmiştir. Bu çalışma, peroneal sinire uygulanan pasif nörodinamik mobilizasyonları içeren bir fizyoterapi ve rehabilitasyon programının düşük ayağa sahip pediatrik hastada fonksiyonelliği arttırdığını göstermiştir.</p>
Date of acceptance/Kabul tarihi: 15 Aug 2024		
Keywords: Drop foot, neurodynamic mobilization, pediatric mobilization		
Anahtar kelimeler: Düşük ayak, nörodinamik mobilizasyon, pediatrik mobilizasyon		
Corresponding author/Sorumlu yazar: omer.ozcelep@ahievran.edu.tr		

To cite/Atıf için: Özçelep, Ö.F., & Turhan, A. (2024). Neurodynamic mobilization application in drop foot: A pediatric case report. *Kırşehir Ahi Evran University Journal of Health Sciences* 8(3), 383-396.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

INTRODUCTION

Foot drop, the inability to lift the foot at the ankle, is a common symptom in neurological conditions such as stroke and multiple sclerosis. However, it can also result from orthopaedic trauma (Graham, 2010). The condition affects the dorsiflexors, namely the tibialis anterior, extensor hallucis longus, and extensor digitorum longus, along with the nerves primarily supplied by the common peroneal nerve (Villafañe et al., 2013). Although anterior horn cell disease, L5 radiculopathy, or partial sciatic neuropathy can contribute to foot drop, the primary cause is external pressure (Chrzanowska et al., 2023). This neuropathy can be caused by pressure from habitual crossing of the legs, prolonged squatting, the operating position during dental surgery or prolonged bed rest (Stewart, 2008). However, there is no record of a drop foot problem in a pediatric patient after dental surgery in the literature.

Neurodynamic Mobilizations (NM), as described by Butler (Butler, 2005), involve nerve sliding through the mobilization and positioning of various joints to alleviate tension on the nerves (Coppieters et al., 2009). Increased movement between the nerve and surrounding tissues can encourage the movement of fluid within the nerve and enhance its mobility, which may reduce symptoms (Gilbert et al., 2015). Another study reported that neurodynamic mobilizations have the potential to increase nerve conduction and blood flow (Ha et al., 2012). Villafane et al. found that a treatment program combining spinal and fibular head manipulation with neurodynamic mobilization led to pain reduction, increased range of motion and strength, and full function restoration in a patient suffering from severe dysfunction due to a compressed left common peroneal nerve (Villafañe et al., 2013). This case study aims to assess the effectiveness of NMs in addressing drop foot in a pediatric patient.

MATERIAL AND METHOD

Case

A four-year-old female patient was applied to Kırşehir Ahi Evran University Physical Therapy and Rehabilitation Hospital with a drop foot problem. Although there are no records of any injuries, diabetes, or alcohol abuse, the family stated that she developed the condition post-dental surgery. The surgery was for fractures in the central incisors and caries in the premolar-molar teeth and lasted two and a half hours. The patient was operated on under sedation, in a sitting position and no fixation device was used according to family. The day after surgery, the family noticed that she was dragging her foot on the floor while walking. Magnetic resonance imaging (MRI) and electroencephalogram (EEG) were performed. EEG analysis showed normal signal characteristics in the medulla oblongata, pons and mesencephalon, and no space-occupying lesions were found in the bilateral cerebellar hemispheres. MRI revealed a normal craniovertebral junction and no evidence of disc herniation. (Table 1) During the observational gait analysis, it was noted that the participant was unable to perform active dorsiflexion movement and walked by dragging her right foot on the ground. The family's primary concern was determining whether this issue was temporary and if so, ensuring their child's prompt return to school. The patient hoped to wear her right shoe again and play with friends during recess, but her orthotics prevented her from doing so.

Table 1

Timeline of Events related to Patient Treatment

Events	Date
Dental Surgery	11.12.2023
Magnetic Resonans Imaging (MRI)	11.15.2023
Electromyography (EMG)	11.16.2023
Electroencephlaography (EEG)	11.17.2023
Applying for the hospital	11.22.2023
Rehabilitation in clinic	11.29.2023–12.28.2023
Discharged	12.30.2023

Data Collection

The diagnosis was confirmed by a neurologist using electromyography (EMG) on the third day of clinical onset. The amplitudes and conduction velocities of the motor and sensory nerves examined in the bilateral lower extremities were within normal limits. However, the amplitude of the compound muscle action potential (CMAP) was lower in the right peroneal nerve compared to the left. Needle EMG of the studied muscles showed no significant pathological findings. Electrophysiological findings showed partial axonal degeneration in the motor branch of the right peroneal nerve. However, axonotmesis and neurotmesis could not be differentiated in this period. Therefore, an electrophysiologic examination after two weeks was recommended. However, the family did not attend the EMG evaluation two weeks later because the hospital where the initial evaluation was performed was located 2.5 hours away.

Absence of contraction of the tibialis anterior muscle was noted in a manual strength test (0/5). The evaluation of the function of the foot was carried out using the Stanmore Assessment Questionnaire (Lingaiah et al., 2018). Sensation was assessed with a pinprick test on the lateral side of the leg just distal to the knee for the common peroneal nerve, on the anterolateral distal third of the leg and most of the dorsum of the foot (except the first plantar region) for the superficial peroneal nerve, and on the first dorsal plantar region for the deep peroneal nerve (Apok et al., 2011). In the pin-prick test, the therapist gently touches the needle or its back end to the skin and asks the patient whether the needle is sharp or blunt. Light touch was tested by touching a piece of cotton to an area of skin. Both tests started distally and then progressed proximally (Nelson & Blauvelt, 2015). Assessments were repeated at the end of treatment, four weeks after the initial assessment.

Therapeutic Intervention

Before starting the treatment, the patient's family was informed about the potential benefits and potential side effects of neurodynamic mobilization (e.g. sensory impairment) and a signed Informed Consent Form was obtained. Electrical stimulation (EMS) was applied for 15 minutes using two pads placed distal and proximal to the tibialis anterior in the prone position with the knee flexed in a position where gravity facilitates dorsiflexion. Intermittent EMS current was applied for 5 seconds on and 3 seconds off with a minimum of 4 mA and a maximum of 12 mA. Based on the patient's feedback, the first contraction seen in the muscle and the current level that did not disturb the patient was determined to be a maximum of 12 mA (Xu et al., 2021). The patient performed a terminal knee extension exercise that involved both concentric and eccentric phases using a resistive band. The physiotherapist stood behind the patient and resisted knee extension with the band. The patient was instructed to squat slowly and stand up with the support of the chair. This movement was performed 3 times 10 repetitions with 1 minute rest in between. The movement allowed for eccentric control by the tibialis anterior. Tactile sensory input was manually applied to the motor point of the muscle to increase muscle activation.

Passive mobilization of the peroneal nerve using NMs was performed in three sets of ten repetitions (each set consisting of 2 s slide, 3 s rest) (Butler, 2005). The technique involved raising the right leg straight and rotating it inward with medial rotation of the hip while the patient was lying supine on the bed. The patient was then asked to laterally flex the trunk to the same side (Fig. 1). The second technique involved flexing the hip and knee in the same position as described above, while performing plantar flexion and inversion of the ankle with knee extension. Additionally, the patient was instructed to touch her chin on the trunk (Fig. 2). The third technique consisted of a combination of mobilization of the superior tibiofibular joint in a long sitting position, along with knee extension and spinal flexion (Fig. 3).

At the end of the session, kinesiotape was applied in an I-shape along the tibialis anterior at 25% tension (Özmen et al., 2017). Two weeks later, the patient started to move the dorsiflexors voluntarily in the side lying position (2/5). Therefore, we included active-assistive dorsi flexion movement in the treatment program and used taping on the tibialis anterior muscle for 3 sets of 10 repetitions with 30 seconds of rest. Given that there was a lower current intensity contraction in the patient's extensor digitorum brevis muscle, we reduced the maximum setting of electrical stimulation applied with EMS from 12mA to 9mA. Neurodynamic mobilizations were continued. Furthermore, a passive ankle-foot orthosis (PAFO) was recommended to prevent tripping and falling during walking.

At the end of three weeks, the patient's tibialis anterior muscle strength had increased to 3. We discontinued the use of EMS and emphasized the training of active dorsi flexion movements with minimal resistance (applied over the foot with the hand) were started to be practiced 3 times with 10 repetitions (30 seconds rest). Our patient stated that she no longer wears orthotics at home and can walk comfortably. However, she was advised to continue using it outside the home because it may cause balance problems and falls.

Figure 1

NM first set

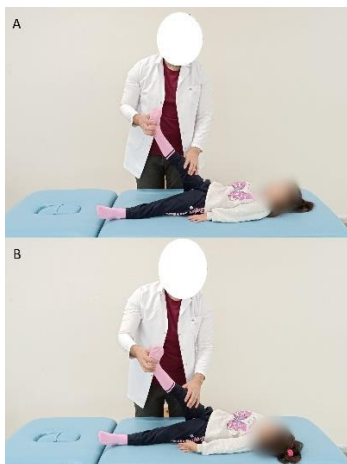

Figure 2

NM second set

Figure 3

NM third set

Limitation of the Study

This study has several limitations. First, because it is a case study, its applicability to similar conditions seen in other pediatric patients has not been tested. Secondly, it is insufficient to demonstrate the pure effect of mobilization because it was applied within the rehabilitation program. Thirdly, it does not include the long-term results of the patient.

Ethical Committee Approval

Before starting to research, written and verbal consent was obtained from the parents of the 4-year-old pediatric patient.

RESULTS

The patient fully complied with the treatment throughout the study and did not report any side effects. The rehabilitation program resulted in clinical improvements in all sub-parameters of the Stanmore Assessment Questionnaire except pain and foot posture (which were the same as baseline). All affected lower extremity muscles were retested at the completion of treatment and the tibialis anterior was 4/5. (Table 2)

In the EMG evaluation performed after 4-weeks, the patient's neurologist stated that the neuropathy had resolved. This finding was also confirmed by increased strength of the tibialis anterior muscle. In the sensory areas, the sensory loss that was present in the pin-prick test and light touch evaluation disappeared after treatment.

Adherence to the intervention and tolerability were evaluated using self-reporting, interviews, and observational methods. The participant was instructed to report their adherence to the intervention. Afterward, the participant presented us with a picture bearing the message "I love you very much." Face-to-face interviews with the family revealed their high level of satisfaction with the outcome. It was also observed observationally that the participant was very engaged in all her exercises and was very happy when she came to the clinic.

Table 2*Results of Stanmore Assessment Questionnaire after the Rehabilitation Program*

Parameters	Pre-Treatment Point	Post-Treatment Point
Pain (max. 15 points)		
Never (15)		
Occasionally (10)	15	15
Sometimes (5)		
Serious pain (0)		
Need for orthosis (max. 15 points)		
No need (15)		
Rarely (once a week) (10)	0	15
Sometimes (twice a week) (5)		
Frequent (more than twice a week) (0)		
Ability to wear normal shoes (max. 5 points)		
Yes (5),		
Only special model (3)	0	5
No (0)		
Functions (max. 10 points)		
Normal daily activity and normal recreation (10)		
Normal daily activity and limited recreation (6)	3	10
Limited daily activity and limited recreation (3)		
Seriously limited daily activity and recreation (0)		
Degree of active dorsiflexion (max. 25 points)		
Grade 4-5 (25)		
Grade 4 (20)	0	20
Grade 3 (10)		
Grade 2 and lower (0)		
Degree of active dorsiflexion (max. 25 points)		
More than 6° (25)		
0-5° (20)		
-5 / -1 ° (10)	0	25
-10 / -6° (5)		
Less than -11° (0)		
Foot posture (max. 5 points)		
Plantigrade, balanced, no deformity (5)	5	5
Plantigrade; mild deformity (3)		
Obvious deformity, misalignment (0)		
Total*	24 (Poor)	90 (Very Good)

*100-85 points: Very good, 84-70 points: Good, 69-55 points: Fair, <55 points: Poor

DISCUSSION

In this study, the effect of neurodynamic mobilizations on a 4-year-old girl's foot drop problem after dental surgery was investigated. The etiology of foot drop ranges from various diseases to mechanical injuries and includes neuropathy of the peroneal nerve. Yilmaz et al. conducted a case study that observed postural bilateral peroneal nerve involvement in one patient due to prolonged squatting and mechanically induced peroneal nerve involvement in two other patients (Yilmaz et al., 2004). The authors concluded that if there is clinical and electrophysiologic evidence of nerve damage, conservative treatment with EMG monitoring for three months should be preferred, and surgical decompression with a meticulous approach should be used in unsuccessful cases. In the literature, optimizing the care of patients with foot drop can be achieved through interdisciplinary collaboration among the specialists involved. The goal of treatment should always be to increase daily mobility (Carolus et al., 2019).

Dental treatments often involve invasive procedures in the oral cavity, carrying inherent risks of significant harm. Patients with uncontrolled, impulsive, or aggressive behavior may pose a threat to themselves and dental staff (Chen et al., 2014). In such cases, the papoose board is used as a sensory adaptation tool to provide deep touch pressure, stabilizing and calming patients, especially those with special needs or pediatric patients experiencing anxiety. While some parents report positive outcomes, noting the board's assistance in completing procedures and reducing stress for their children, others find it traumatizing, leading to feelings of guilt and anger towards dentists who use it without adequate consideration (Malik et al., 2022). Careful application of immobilization devices like papoose boards is crucial to prevent potential issues such as airway obstruction or chest restriction (Coté et al., 2006). If used, it's essential to keep a hand or foot exposed, and the child should never be left unattended. Additionally, the use of physical restraint devices like the papoose board may be seen as traumatic and outdated, considering evolving care standards and the availability of alternative techniques (Weaver,

2010). In this case report, the family stated that the child was in a sitting position during dental surgery and was removed from the operating room after sedation. The surgeon could not be reached about this issue, but it is possible that the immobilization device may have been used during surgery and if not, there may have been a trauma during surgery.

NM techniques are used to treat unfavorable neurodynamic conditions. The aim of these techniques is to reduce physical pressure on nerves (Shacklock, 1995). NM is believed to facilitate relative motion between nerves and adjacent tissues, reduce nerve adhesion, aid in the diffusion of noxious fluids, and improve neural vascularity (Scrimshaw & Maher, 2001). NM is believed to facilitate relative motion between nerves and adjacent tissues, reduce nerve adhesion, aid in the diffusion of noxious fluids, and improve neural vascularity. The use of proprioceptive neuromuscular facilitation to mobilize the neurodynamic system resulted in improvements in pain, nerve mobility, and balance. This approach had positive effects by increasing oxygen supply to the nerves and restoring altered movement patterns, ultimately improving the patient's activities of daily living (Jeanbart & Tanner-Bräm, 2021). The ability of NMs, such as stretching and sliding techniques, to decrease intraneural swelling in the upper extremity, particularly the median nerve (Boudier-Revéret et al., 2017). In another study, neurodynamic mobilization of the median nerve was reported to be effective for functional recovery of the upper extremity in tetraplegic patients (Saxena et al., 2021). Our study suggests that neurodynamic mobilizations can reduce intraneural edema resulting from intraoperative positioning or trauma-induced nerve injury. This is supported by our observation of functional improvement in our patient after treatment. The patient was able to resume normal daily and recreational activities, wear shoes without orthotics, and showed improvement in ankle range of motion and muscle strength parameters. Furthermore, the patient's emotional state improved upon achieving voluntary contractions. The patient also reported an increased ability to interact with peers at school and a greater willingness to participate in games.

CONCLUSION

Peroneal neuropathy resulting in foot drop is a rare condition in pediatric patients after dental surgery. Early diagnosis of foot drop is crucial in preventing serious functional impairment. A thorough history and examination can guide targeted investigations and management. Treatment options are determined by the underlying cause, but initial interventions typically include ankle-foot orthosis and physical therapy. Surgery and decompression of the common peroneal nerve may be considered for patients who do not respond to these treatments. This study shows that neurodynamic mobilizations have a positive impact on functional recovery in a pediatric patient with drop foot.

ETHICAL COMMITTEE APPROVAL

Written and verbal consent was obtained from the parents of the 4-year-old pediatric patient.

AUTHOR CONTRIBUTION

Idea/concept: ÖFÖ, AT; Design: ÖFÖ, AT; Consultancy: ÖFÖ, AT; Data collection: ÖFÖ, AT; Data Processing: ÖFÖ, AT; Analysis and/or Interpretation: ÖFÖ, AT; Literature review: ÖFÖ, AT; Writing of the article: ÖFÖ, AT; Critical review: ÖFÖ, AT

CONFLICT OF INTEREST

The authors declare that they have no conflict of interest.

FINANCIAL DISCLOSURE

This study has not been financed by any institutional organization.

PEER REVIEWED

Externally peer-reviewed.

REFERENCES

Apok, V., Gurusinghe, N. T., Mitchell, J. D., & Emsley, H. C. A. (2011). Dermatomes and dogma. *Practical Neurology*, *11*(2), 100–105. <https://doi.org/10.1136/jnnp.2011.242222>

- Boudier-Revéret, M., Gilbert, K. K., Allégué, D. R., Moussadyk, M., Brismée, J. M., Sizer, P. S., Feipel, V., Dugailly, P. M., & Sobczak, S. (2017). Effect of neurodynamic mobilization on fluid dispersion in median nerve at the level of the carpal tunnel: A cadaveric study. *Musculoskeletal Science and Practice*, *31*, 45–51. <https://doi.org/10.1016/j.msksp.2017.07.004>
- Butler, D. S. (2005). *The neurodynamic techniques*. Van Gastel Publishing.
- Carolus, A. E., Becker, M., Cuny, J., Smektala, R., Schmieder, K., & Brenke, C. (2019). The interdisciplinary management of foot drop. *Deutsches Arzteblatt International*, *116*(20), 347–354. <https://doi.org/10.3238/arztebl.2019.0347>
- Chen, H. Y., Yang, H., Chi, H. J., & Chen, H. M. (2014). Physiologic and behavioral effects of papoose board on anxiety in dental patients with special needs. *Journal of the Formosan Medical Association*, *113*(2), 94–101. <https://doi.org/10.1016/j.jfma.2012.04.006>
- Chrzanowska, J., Zubkiewicz-Kucharska, A., Seifert, M., & Salmonowicz, B. (2023). Foot drop in children with newly diagnosed type 1 diabetes: three case reports. *Endocrinology, Diabetes and Metabolism Case Reports*, *2023*(3), 1-5. <https://doi.org/10.1530/EDM-22-0417>
- Coppieters, M. W., Hough, A. D., & Dilley, A. (2009). Different nerve-gliding exercises induce different magnitudes of median nerve longitudinal excursion: An in vivo study using dynamic ultrasound imaging. *Journal of Orthopaedic and Sports Physical Therapy*, *39*(3), 164–171. <https://doi.org/10.2519/jospt.2009.2913>
- Coté, C. J., Wilson, S., Casamassimo, P., Crumrine, P., Gorman, R. L., Hegenbarth, M., & Koterak, R. J. (2006). Guidelines for monitoring and management of pediatric patients during and after sedation for diagnostic and therapeutic procedures: An update. *Pediatrics*, *118*(6), 2587–2602. <https://doi.org/10.1542/peds.2006-2780>

- Gilbert, K. K., Smith, M. P., Sobczak, S., Roger James, C., Sizer, P. S., & Brismée, J. M. (2015). Effects of lower limb neurodynamic mobilization on intraneural fluid dispersion of the fourth lumbar nerve root: An unembalmed cadaveric investigation. *Journal of Manual and Manipulative Therapy*, 23(5), 239–245. <https://doi.org/10.1179/2042618615Y.0000000009>
- Graham, J. (2010). Foot drop: Explaining the causes, characteristics and treatment. *British Journal of Neuroscience Nursing*, 6(4), 168–172. <https://doi.org/10.12968/bjnn.2010.6.4.47792>
- Ha, M., Son, Y., & Han, D. (2012). Effect of median nerve mobilization and median nerve self-mobilization on median motor nerve conduction velocity. *Journal of Physical Therapy Science*, 24(9), 801–804. <https://doi.org/10.1589/jpts.24.801>
- Jeanbart, K., & Tanner-Bräm, C. (2021). Mobilization of the neurodynamic system using proprioceptive neuromuscular facilitation decreases pain and increases mobility in lower extremities and Spine-A case report. *Journal of Bodywork and Movement Therapies*, 27, 682–691. <https://doi.org/10.1016/j.jbmt.2021.04.010>
- Lingaiah, P., Jaykumar, K., Sural, S., & Dhal, A. (2018). Functional evaluation of early tendon transfer for foot drop. *Journal of Orthopaedic Surgery*, 26(3), 1–7. <https://doi.org/10.1177/2309499018799766>
- Malik, P., Ferraz dos Santos, B., Girard, F., Hovey, R., & Bedos, C. (2022). Physical Constraint in Pediatric Dentistry: The Lived Experience of Parents. *JDR Clinical and Translational Research*, 7(4), 371–378. <https://doi.org/10.1177/23800844211041952>
- Nelson, F. R. T., & Blauvelt, C. T. (2015). Physical medicine and rehabilitation: Physical therapy and occupational therapy. In F. R. T. Nelson & C. T. Blauvelt (Eds.), *A Manual of Orthopaedic Terminology* (pp. 365–375). W.B. Saunders.

- Özmen, T., Acar, E., Zoroğlu, T., & Işık, H. (2017). Effect of kinesio taping on gait performance and balance in children with hemiplegic cerebral palsy. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*, 28(1), 33–37. <https://doi.org/10.21653/tfrd.330648>
- Saxena, A., Sehgal, S., & Jangra, M. K. (2021). Effectiveness of Neurodynamic Mobilization versus Conventional Therapy on Spasticity Reduction and Upper Limb Function in Tetraplegic Patients. *Asian Spine Journal*, 15(4), 498–503. <https://doi.org/10.31616/asj.2020.0146>
- Scrimshaw, S. V., & Maher, C. G. (2001). Randomized controlled trial of neural mobilization after spinal surgery. *Spine*, 26(24), 2647–2652. <https://doi.org/10.1097/00007632-200112150-00002>
- Shacklock, M. (1995). Neurodynamics. *Physiotherapy*, 81(1), 9–16. [https://doi.org/10.1016/S0031-9406\(05\)67024-1](https://doi.org/10.1016/S0031-9406(05)67024-1)
- Stewart, J. D. (2008). Foot drop: where, why and what to do? *Practical Neurology*, 8(3), 158–169. <https://doi.org/10.1136/jnnp.2008.149393>
- Villafañe, J. H., Pillastrini, P., & Borboni, A. (2013). Manual therapy and neurodynamic mobilization in a patient with peroneal nerve paralysis: A case report. *Journal of Chiropractic Medicine*, 12(3), 176–181. <https://doi.org/10.1016/j.jcm.2013.10.007>
- Weaver, J. M. (2010). Why is physical restraint still acceptable for dentistry? *Anesthesia Progress*, 57(2), 43–44. <https://doi.org/10.2344/0003-3006-57.2.43>
- Xu, X., Zhang, H., Yan, Y., Wang, J., & Guo, L. (2021). Effects of electrical stimulation on skin surface. *Acta Mechanica Sinica/Lixue Xuebao*, 37(12), 1843–1871. <https://doi.org/10.1007/s10409-020-01026-2>
- Yılmaz, E., Karakurt, L., Serin, E., & Güzel, H. (2004). Peroneal nerve palsy due to rare reasons: a report of three cases. *Acta Orthopaedica et Traumatologica Turcica*, 38(1), 75–78.